

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

ÖREBRO LÄN.

---

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under de fem år, denna berättelse omfattar, hafva länets gränser icke undergått annan förändring, än att ett mantal frälse Kängstorp i Svennevads öfra socken blifvit enligt Kongl. Kammar-Kollegii utslag den 19 December 1867 och Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 4 Februari 1870 skildt från Hellestads och Tjellmo tingslag i Östergötlands län och förenadt med Sköllersta härad af Örebro län.

Viktigare steg till afhjelpande af de i föregående berättelser anmärkta oregelbundenheterna i länets *administrativa indelning* äro tagna genom Kongl. brefvet den 21 Oktober 1870, hvori på derom gjord underdånig framställning i Nåder förordnas: att de delar af Knista, Hidinge, Qvistbro och Nysunds socknar, som tillhöra Lekebergs härad, skola förenas med Edsbergs härad samt detta nybildade Edsbergs härad delas i två *länsmansdistrikt*: det ena omfattande Hidinge, Knista, Edsbergs och Tångerså socknar, det andra Qvistbro och Skagerhults socknar jemte Nysunds Nerikesdel; att de delar af Vinteråsa, Tysslinge och Kils socknar, hvilka tillhöra Lekebergs samt Nora och Hjulsjö bergslags härad, således jemväl $\frac{1}{4}$ mantal Norra Tolsboda N:o 1, skola förläggas till Örebro härad; att ytterligare en länsman må anställas i det sålunda förändrade Örebro härad, hvilket skall fördelas i två *länsmansdistrikt*, nemligen: det vestra, omfattande Vinteråsa, Tysslinge, Kils och Gräfve socknar, och det östra, innehållande Mosås, Täby, Almby, Ansta, Långbro, Ekers, Hofsta och Axbergs socknar; att Hardemo härad skall sammanslås med Kumla socken till ett *länsmansdistrikt*, hvilket sålunda kommer att omfatta Hardemo, Kräcklinge och Kumla socknar; samt att den i sistnämnda sockens *länsmansdistrikt* nu ingående Hallsbergs socken skall derifrån skiljas och tilläggas det *länsmansdistrikt*, som nu utgöres af Lerbäckes socken ensam; kommande denna reglering att träda i verkställighet i *judicielt hänseende* från och med början af år 1872, men i *andra hänseenden* i den mån vederbörande tjänstemän förklara sig villige eller äro pligtige att derpå ingå eller ock från nu innehafvande tjänster afgå.

Enligt vederbörligt förordnande har det till Statsverket indragna trumslagarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Damsätter, som förut till-

hört Kumla socken, blifvit förlagdt till Hallsbergs socken samt hemmanen Vestanbäck $\frac{1}{2}$ mantal och Gårdsjöhult $\frac{1}{2}$ mantal omförts från Skagerhults till Nysunds socken.

I länets *ecklesiastika fördelning* har efter kontraktsposten C. Wahlunds år 1866 timade död den genom Kongl. brefvet den 26 September 1862 föreskrifna förändring i afseende å Karlskoga pastorat blifvit bragt till verkställighet, så att Karlskoga och Bjurkärens till ett pastorat förut förenade socknar nu utgöra serskilda pastorat hvar för sig.

Såväl för *rikets ekonomiska*, som för dess *topografiska och geologiska karteverk* hafva flerstädes inom länet mätningar och undersökningar pågått; och äro af det förstnämnda verket kartor utgifna, hvilka omfatta sju härad i länets östliga och nordliga delar, nemligen: Askers, Örebro, Glanshammars, Fellingsbro, Lindes och Ramsbergs, Nora och Hjulsjö samt Grythytte och Hellefors bergslags härad. Af Topografiska korpens kartor äro utkomna fyra blad, hvilka jemte andra landsdelar upptaga större och mindre delar af länet. De geologiska undersökningarna inom länet synas nu först hafva så långt framskridit, att kartor kunna utgifvas, och lära flere sådana blad rörande delar af länet snart vara att förvänta.

Åt tillvaratagandet af och värden om inom länet befintliga *fornlemningar* har under perioden mycken uppmärksamhet och arbete egnats, synnerligen af Fornminnesföreningen; och en betydlig skörd af dylika lemningar har äfven blifvit gjord. Hvad under de senaste och föregående åren blifvit af sådana upptäckt och samladt, är numera sammanfördt i ett arbete af stort värde och intresse, benämndt "Nerikes gamla minnen", och år 1868 utgifvet af Fornminnesföreningens sekreterare D:r Herman Hofberg. Detta arbete innehåller ej blott beskrifningar och afbildningar utaf alla funna fornsaker af sten, flinta, brons, jern och ädla metaller från länge sedan flydda tider, utan upptager äfven kvarlevor af tradition, fornsed, språk, skaldekonst och musik, som ännu äro i någon mån lefvande bland länets befolkning.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-29.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
3. Näringar.....	4.
Tab. Litt. A. Örebro läns areal.....	4.
Tab. Litt. B. Försäljningspris å jordbrukets och boskapsskötselns alster.....	6.
Tab. Litt. C. Metalltillverkning.....	12.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	15.
Tab. Litt. D. Uppgift på trafiken på Örebro-Köping och Nora- Ervalla jernvägarne 1866-1870.....	15.
Tab. Litt. E. Uppgift angående Stribergets jernväg och sjökommunikation 1866-1870.....	15.
Tab. Litt. F. Sammandrag öfver de varor, som passerat till och från Örebro och öfvriga hamnar vid sjön Hjelmaren åren 1866-1870	18.
Tab. Litt. G. Uppgift om bränvinsutskänknings- och minuteringsafgifterna i Örebro län.....	18.
5. Kameralförhållanden.....	19.
Tab. Litt. H. Landstingets utgifter.....	19.
6. Politi.....	24.
Tab. Litt. I. Summarisk redogörelse öfver statsbidrag jemte andra utskylder och afgifter i Örebro stad för åren 1866-1870	27.
Tab. Litt. K. Öfversigt öfver Örebro stads kommunalutskylder och finanser, enligt drätselkammarens räkenskaper, för åren 1866-1870.....	28.
 Tabellbilagor	 31-44.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	31.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	32.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	32.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	33.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	33.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	33.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk, bruk, fabriker och manufaktur- inrättningar år 1870.....	34-37.
Tab. N:o 7 b. Handtverkare och idkare af annan näring samt deras arbetare år 1870.....	38.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	39.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1870.....	39.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening år 1870.....	39.
Tab. N:o 10. Hemman, jordområde och egendomar m.m., år 1870.....	40.
Tab. N:o 11. Laga skiften under åren 1866-1870.....	41.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	42-43.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	44.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	44.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

ÖREBRO LÄN.

---

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under de fem år, denna berättelse omfattar, hafva länets gränser icke undergått annan förändring, än att ett mantal frälse Kängstorp i Svennevads öfra socken blifvit enligt Kongl. Kammar-Kollegii utslag den 19 December 1867 och Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 4 Februari 1870 skildt från Hellestads och Tjellmo tingslag i Östergötlands län och förenadt med Sköllersta härad af Örebro län.

Viktigare steg till afhjelpande af de i föregående berättelser anmärkta oregelbundenheterna i länets *administrativa indelning* äro tagna genom Kongl. brefvet den 21 Oktober 1870, hvori på derom gjord underdånig framställning i Nåder förordnas: att de delar af Knista, Hidinge, Qvistbro och Nysunds socknar, som tillhöra Lekebergs härad, skola förenas med Edsbergs härad samt detta nybildade Edsbergs härad delas i två *länsmansdistrikt*: det ena omfattande Hidinge, Knista, Edsbergs och Tångerså socknar, det andra Qvistbro och Skagerhults socknar jemte Nysunds Nerikesdel; att de delar af Vinteråsa, Tysslinge och Kils socknar, hvilka tillhöra Lekebergs samt Nora och Hjulsjö bergslags härad, således jemväl $\frac{1}{4}$ mantal Norra Tolsboda N:o 1, skola förläggas till Örebro härad; att ytterligare en länsman må anställas i det sålunda förändrade Örebro härad, hvilket skall fördelas i två *länsmansdistrikt*, nemligen: det vestra, omfattande Vinteråsa, Tysslinge, Kils och Gräfve socknar, och det östra, innehållande Mosås, Täby, Almby, Ansta, Långbro, Ekers, Hofsta och Axbergs socknar; att Hardemo härad skall sammanslås med Kumla socken till ett *länsmansdistrikt*, hvilket sålunda kommer att omfatta Hardemo, Kräcklinge och Kumla socknar; samt att den i sistnämnda sockens *länsmansdistrikt* nu ingående Hallsbergs socken skall derifrån skiljas och tilläggas det *länsmansdistrikt*, som nu utgöres af Lerbäckes socken ensam; kommande denna reglering att träda i verkställighet i *judicielt hänseende* från och med början af år 1872, men i *andra hänseenden* i den mån vederbörande tjänstemän förklara sig villige eller äro pligtige att derpå ingå eller ock från nu innehafvande tjänster afgå.

Enligt vederbörligt förordnande har det till Statsverket indragna trumslagarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Damsätter, som förut till-

hört Kumla socken, blifvit förlagdt till Hallsbergs socken samt hemmanen Vestanbäck $\frac{1}{2}$ mantal och Gårdsjöhult $\frac{1}{2}$ mantal omförts från Skagerhults till Nysunds socken.

I länets *ecklesiastika fördelning* har efter kontraktsposten C. Wahlunds år 1866 timade död den genom Kongl. brefvet den 26 September 1862 föreskrifna förändring i afseende å Karlskoga pastorat blifvit bragt till verkställighet, så att Karlskoga och Bjurkärens till ett pastorat förut förenade socknar nu utgöra serskilda pastorat hvar för sig.

Såväl för *rikets ekonomiska*, som för dess *topografiska och geologiska karteverk* hafva flerstädes inom länet mätningar och undersökningar pågått; och äro af det förstnämnda verket kartor utgifna, hvilka omfatta sju härad i länets östliga och nordliga delar, nemligen: Askers, Örebro, Glanshammars, Fellingsbro, Lindes och Ramsbergs, Nora och Hjulsjö samt Grythytte och Hellefors bergslags härad. Af Topografiska korpens kartor äro utkomna fyra blad, hvilka jemte andra landsdelar upptaga större och mindre delar af länet. De geologiska undersökningarna inom länet synas nu först hafva så långt framskridit, att kartor kunna utgifvas, och lära flere sådana blad rörande delar af länet snart vara att förvänta.

Åt tillvaratagandet af och värden om inom länet befintliga *fornlemningar* har under perioden mycken uppmärksamhet och arbete egnats, synnerligen af Fornminnesföreningen; och en betydlig skörd af dylika lemningar har äfven blifvit gjord. Hvad under de senaste och föregående åren blifvit af sådana upptäckt och samladt, är numera sammanfördt i ett arbete af stort värde och intresse, benämndt "Nerikes gamla minnen", och år 1868 utgifvet af Fornminnesföreningens sekreterare D:r Herman Hofberg. Detta arbete innehåller ej blott beskrifningar och afbildningar utaf alla funna fornsaker af sten, flinta, brons, jern och ädla metaller från länge sedan flydda tider, utan upptager äfven kvarlevor af tradition, fornsed, språk, skaldekonst och musik, som ännu äro i någon mån lefvande bland länets befolkning.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Uti bilagda tab. N:o 1 redogöres för länets *folkmängd* enligt husförhållnings- och mantalslängderna, äfvensom för antalet af från mantalspenningar befriade personer samt utskrifningsmanskap och approberade beväringsskyldige.

Enligt 1860 års mantalslängder utgjorde folkmängden i länet 149,913 personer, af hvilka 139,186 tillhörde landet och 10,727 städerna, hvaremot vid 1865 års slut folkmängden hade växt till 162,232 personer, hvaraf 12,902 i städerna och 149,330 på landet. Vid 1870 års slut utgjorde enligt mantalslängderna folkmängden i länet 166,574 personer, deraf 81,101 män och 85,473 kvinnor. Af dessa tillhörde 13,042 städerna och 153,532 landet, så fördelade på de olika fögderien, att 48,704 tillhörde Vester-Nerikes fögderi, 41,730 Öster-Nerikes, 33,697 Nora och 29,401 Lindes fögderi. Då under qvinnevannet 1856—1860 folkmängden växt med 10,805 personer, deraf 8,836 på landet och 1,969 i städerna, motsvarande i det hela 7,77 proc., och under de fem åren 1861—1865 med 12,319 personer, deraf 10,144 på landet och 2,175 i städerna eller tillsammans i det närmaste 8,22 proc., har befolkningen under de sistförflutna fem åren ökat med endast 4,342 personer eller 2,68 proc. Af dessa 4,342 personer komma 4,202 på landet och 140 på städerna, af hvilka de tre mindre städernas befolkning ökat med 285 personer, men folkmängden i residensstaden Örebro deremot minskats med 145 personer.

Då ut- och inflyttningarna mellan Örebro och andra län torde ungefär jemnt uppväga hvarandra, synes orsaken till den ovanligt ringa *tillökningen* och delvis äfven minskningen i folkmängden under senaste qvinnevannet hufvudsakligen vara att söka dels i *utflyttningarna* till Norra Amerika, dit omkring 2,000 personer — folk af alla åldrar, ofta dugligt och arbetsfört, men äfven sådana, som endast ogerna underkastat sig arbete och ordning och derföre ej mycket saknats — hafva under de senaste fem åren från länet utvandrat; dels i den af Statistiska Central-Byrån i dess senaste berättelser omförmälda låga nativitet, som, härledande sig från de olyckor, för hvilka vårt land var blottställt under århundradets första decennium, utmärkte perioden 1826—1840 och måste till 1875 för landet medföra ett afbrott i den starka folkökningen, som utmärkte decennierna 1841—1860; dels ock i den under några år ekonomiskt betryckta ställning, som ytterligare stegrats genom de åren 1867 och 1868 i följd af väderleksförhållanden felslagna skördarna.

Af några *smittosamma sjukdomar* har länet under denna period ej varit hemsökt, med undantag för staden Örebro, der vid trenne tillfällen mindre epidemier yppat sig och jemte utflyttning från staden i sin mån bidragit till folkminskningen derstädes. Sålunda gjorde koleran ett lindrigt besök hösten 1866; på våren 1867 utbröt inom rekrytskvadron af Lif-regementets Husarer en elakartad tyfusfeber, som spred sig till närmaste stadsdelar och skördade åtskilliga offer; och samma sjukdom, ehuru af lindrigare beskaffenhet, förekom äfven under sommaren och hösten 1870 med minst 200 sjukdomsfall, af hvilka dock högst få fingo dödlig utgång.

Beträffande innevånarnes *förmögenhetsvilkor* uppgifves, att välmågan bland allmogen i de åkerbruksidkande fögderien numera är i stigande i följd af de senaste tvenne årens goda skördar. Man har gjort den anmärkningen, att den svenska bondens

välmåga märkbart stiger och faller med årets skörd, emedan han ej förstår eller förmår spara något af sitt goda för den möjligen kommande onda tiden, utan allt har gått ur hand i mun; i detta fall synes åtminstone inom Nerike en förändring till det bättre hafva försiggått, i det sparsamheten är vida större och lofvar att göra landtmannen mera oberoende af årsväxten och dess vexlingar. Från de fögderin, der blandadt jordbruk och bergsrörelse utgöra innevånarnes förnämsta näringsfång, inberättas, att den ekonomiska ställningen under åren 1867—1869 var ej blott tryckt, utan rent af bekymmersam i följd af åtskilliga sammanstötande omständigheter, såsom dåliga skördar, obliida jernkonjunkturer samt obetänksamma fastighetsköp i förening med ett nog öfverflödigt lefnadssätt, men att denna ofördelaktiga ställning nu är i väsentlig mån förbättrad, så väl i följd af billiga priser på alla förnödenheter, som ock af en bättre afsättning på ortens produkter. Också har antalet *lagsökningar* inom länet, som 1866 uppgick till 4,337 och 1867 steg till 6,150 och 1868 till 6,018, 1869 nedgått till 4,481 och 1870 till 2,530. Fattigvården på landet gifver ej anledning till några bekymmer för en sig öfver måttan ökande pauperism; afgifterna äro visserligen stora, men detta förhållande kan i viss mån anses såsom en efterdyning af de hårda åren 1867 och 1868.

Huru *brottens* antal vexlat, visa följande tabeller.

Antal personer, häktade för brott emot eganderätten.

År.	Antal personer, häktade för						Summa.	Från annat fängelse hitflyttade för att fortsätta rådmansstraffarbete.
	stöld med eller utan inbrott.				snatteri.	inbrott utan tillgrepp.		
	1:sta resan.	2:dra resan.	3:dje resan.	4:de resan.				
1866	16	6	4	7	2	2	37	34
1867	25	9	8	7	15	—	64	25
1868	57	23	10	3	5	—	98	—
1869	37	11	14	4	8	—	74	54
1870	22	9	8	6	9	—	54	43
Summa för alla åren	157	58	44	27	39	2	327	156
Eller i årligt medeltal	34,4	11,6	8,8	5,4	7,8	0,4	65,4	31,2

Uppgift å fängantalet i länsfängelset.

År.	Antal personer häktade för						Summa.	Från annat fängelse hitflyttade för att fortsätta rådmansstraffarbete.
	mord, dråp eller rån.	stöld eller snatteri.	förfalskningsbrott.	våld emot person.	mindre förbrytelser eller böters afsittande.	lösdrifveri.		
1866	11	37	16	5	111	94	274	34
1867	8	64	7	11	141	98	329	25
1868	7	98	8	6	169	173	461	—
1869	9	74	14	15	284	159	555	54
1870	4	54	6	15	202	152	433	43
Summa för alla åren	39	327	51	52	907	676	2,052	156
Årligt medeltal	7	65	10	10	181	135	410	31

Folkets *lefnadssätt* är i allmänhet enkelt och lämpadt efter tillgångarna; dock synes kosthållet vara mera sundt och närande än tillföre. Förtäringen af bränvin, och dermed äfven *dryckenskapen*, är på landsbygden fortfarande i aftagande. Inom staden Örebro häntyda Rättens protokoll på ett motsatt förhållande. På landet skulle dryckenskapens aftagande vara ännu märkbarare, om detta icke motverkades af de missbruk, som vid försäljningen af svenska viner esomoftast ega rum. Bruket af så kallade svenska viner, hvilka ej alltid förtjena detta namn, har fått en vidsträcktare utbredning. Förbrukningen af öl har äfven tilltagit, och bryggerin finnas nu på många ställen äfven i landsorterna.

Klädedräkten förete inga andra egenheter, än att bergsmansrocken, nu som förr, något skiljer sig från slättboens; i öfrigt äro alla nationaldräkter helt och hållet komna ur bruk. Den anmärkningen ligger ock nära tillhands, att de hemväfda tygerna alltmera utträngas af kläden och andra fabriksstyger, hvilket skulle häntyda på ett tilltagande af lyxen, men ett aftagande af husfliten och hemslöjden på detta område.

I *byggnadssättet* skönjes ingen annan förändring, än att något mera prydlighet börjat nedläggas på byggnaderna efter de större herrgårdarnes föredöme. Detta förhållande tyckes ock antyda en mera förädlad smak, hvilken står i sammanhang med den lyftning, folkbildningen i öfrigt erhållet. Inom Lindesbergs stad, som genom våld den 11 April 1869 till större delen afbrändes, har i synnerhet en bättre och ädlare byggnadsstil gjort sig gällande vid nybyggnaderna. Materialerna äro de vanliga, timmer eller tegel, hvarjemte man i bergslagerna börjat använda så kallad zinder, äfvensom gjuthus af sand och kalk.

Att *folkbildningen* befinner sig i ett tillstånd af kraftig utveckling och tilltagande är omisskänligt. Den befrämjas i första rummet af folkskolorna. Dessa inspekteras flitigt, och så väl i följd deraf, som af en kraftigare verksamhet hos skolråden och ett långt större kunskapsintresse hos befolkningarna sjelfva, har skolgången blifvit alltmera regelbunden och försummelsefria. De frön, som utsåddes genom författningen af den 22 April 1864, hafva grott, vuxit upp och synas vilja bära goda frukter; så att folkskolan skall både i sedligt och kunskapligt hänseende kunna bättre utrusta den närvarande generationen, än de föregående.

Till folkbildningens höjande medverka äfven *sockenbiblioteken*. Dylika finnas, utom de i föregående berättelse uppräknade, nu äfven inom

Gräfve socken, bildadt år 1861 och bestående af 200 band,	
Ekers » » » 1861 » » » 20 »	
Lillkyrka » » » 1859 » » » 150 »	
Ödeby » » » 1859 » » » 52 »	
Askers » » » 1854 » » » {blott några få band	
Norrbyås » » » 1854 » » » {efter våld 1868,	
Gellersta » » » 1856 » » » 200 »	
Sköllersta » » » 1860 » » » 200 »	
Hallsbergs » » » 1867 » » » 66 »	
Hammars » » » 1863 » » » 172 »	
Hardemo » » » — » » » » några få böcker,	
Kräcklinge » » » — » » » » d:o d:o	
Tångeråsa » » » 1869 » » » » väl försedt,	
Hjulsjö » » » 1860 » » » » 350 band,	
Jernboås » » » 1866 » » » » 204 »	
Nora socken vid Hammarby 1858 » » » » 327 »	

Nora socken vid Striberget 1858 och bestående af 60 band,
 Fellingsbro socken, bildadt år — » » » 194 »
 Ljusnarsbergs » » » — » » » 300 ».

Sockenbibliotek finnas således i alla länets socknar med undantag af Täby, Hidinge och Näsby. De förhanden varande tillökas i allmänhet genom inköp för ganska betydande belopp och genom frivilliga gåfvor. På landsbygden anlitas de flitigt; i Örebro stad deremot har antalet boklån mycket aftagit, ehuru väl biblioteket ökats från 586 volymer till 1,237. De lånande äro der till största delen handverkare, mindre är antalet af ståndspersoner, och arbetare, för hvilkas behof biblioteket egentligen är bildadt, utgöra det minsta antalet.

Att äfven *dagbladspressen* mäktigt bidrager till väckande af allmän-anda och fosterländskt sinne, är otvivelaktigt; men den är kunskapens trä på godt och ondt, ock för den mindre erfarna allmogesmannen är det ej så lätt att skilja den onda frukten från den goda; helst en del skribenter ofta finna sin räkning vid att ockra på den mindre upplystes lilla egennytta och passioner, hvarigenom denne förblindas och hans omdöme om rätt och orätt missledes. Allmännast spridd är naturligtvis ortens tidning, och bland de Stockholmska godtköpsbladen, hvilka för prisets skull äro för allmänheten lättast tillgängliga, hafva de bättre och mera sansade det största antalet läsare, hvaremot de öfrigas afnämre lära vara i starkt aftagande, — en företeelse, som onekligen bevisar ett mera upplyst omdöme bland den tidningsläsande publiken.

Skismatiska *religionssamfund*, ehuru utan officiel och laglig form, bestå fortfarande och hafva här och der sina kapell. De hafva hittills allesammans varit baptistiska; ty de få sporadiskt uppträdande mormonerna hafva aldrig förmått bilda något samfund och ny-lutheranerna eller läsarne, som emottaga sina impulser från den så kallade Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, kunna ej såsom skismatiska anses. Antalet har nu ökats med en ny sekt, metodismen, som i Örebro redan kommit sig så pass för, att den byggt sin egen kyrka. Den är importerad från Amerika och tyckes hafva lockat till sig lärjungar endast ur lägsta och enfaldigaste delen af befolkningen. Dess sjelfkonstituerade prester hafva i föredrag och sätt någonting likartadt med Fosterlandsstiftelsens kolportörer, och detta föredrag, ehuru fattigt och enformigt till innehåll, kan vara tilltalande för enfaldiga och mindre upplysta menigheter, men en förnuftig man, som hört ett dylikt en gång, kommer näppeligen dit åter.

Skarpskytteväsendet i dess nuvarande form lefver ett tynande lif och något mera allmänt intresse för detsamma finnes numera icke. De flesta af de i förra femårsberättelsen omnämnda skarpskytteföreningar kvarstå till formen, men den lifvande andan synes till det mesta flytt; det låter sig knappt beräknas, huru stora de egentligen äro till antalet. Under år 1870 hafva då ännu återstående sex föreningar till instruktörers aflöning, skarp ammunition och målskjutningspremier af statsmedel erhållit 3,785 r:dr.

Utom de i föregående berättelse omnämnde *förläkningsdomstolarne* i Kumla och Hallsbergs, Stora Mellösa, Gellersta, Sköllersta och Lindes socknar, finnas dylika inrättade i Mosjö, Vinteråsa, Tysslinge, Ringkarleby, Lillkyrka, Askers och Norrbyås socknar. De anses hafva i ej ringa mån åstadkommit förmedling af ovilja och hätskhet bland tvistande samt ganska ofta vänliga öfverenskommelser, hvarigenom till Häradsrätterna instämde mål förfallit, och utveckla sålunda en gagnande verksamhet.

3. Näringar.

Tab. N:is 2 o. 3. A) Jordbruket och B) Boskapsskötseln. Rörande dessa ämnen får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopa bilagde tabeller N:is 2 och 3 äfvensom nedanstående upplysningar, meddelade af länets Hushållningssällskap.

Tab. Litt. A. Enligt ekonomiska karteverket uteslutande, der sådan hjälp erbjudits, och, der den ej varit att tillgå, med antagande af de från kommunerna uppgifna högsta tal skulle, på sätt nedan intagna tabell Litt. A utvisar, Örebro län i areal innehålla 1,729,084,5 tunnland, hvaraf 2,226 tunnland trögårdar, kåltäppor och humlegårdar, 246,795 tunnland åker och annan odlad jord och 113,707 tunnland naturlig äng. Den genom denna beräkning funna totala areal af 1,729,084,5 tunnland öfverensstämmer dock icke med de uppgifter, som af Hushållningssällskapet afgåfvos för det till förra qvinqvennet hörande året 1865, då hela egoviddan af Örebro län antogs utgöra 1,482,000 tunnland, eller med uppgifterna för åren 1866—1870, hvilka variera mellan 1,527,000 och 1,581,000 tunnland, i runda tal räknadt. Då härtill kommer att, enligt Thams beskrifning öfver länet, hela egoviddan skall utgöra 1,577,950 tunnland och enligt Hahrs kartor uppgå till 1,629,197 tunnland samt i "Topografiska och statistiska uppgifter om Örebro län" den egentliga landtvidden uppgifves utgöra 1,673,244 tunnland, så synes den skiljaktighet, som i fråga om ett sådant grundtal råder, hvilket ock i sin mån gör fullbordandet af det ekonomiska karteverket så mycket mera

efterlängtadt. Den odlade jorden och den naturliga ängen äro för hvarje år underkastade förändringar i arealen och skola derföre blifva ännu svårare att exakt uppgifva.

Den odlade jordens beskaffenhet kan ej — hvad dess naturliga grundbeskaffenhet beträffar — bättre utrönas än hvad som sker genom de undersökningar, som genom geologiska byråns tjänstemän sedan några år inom länet verkställas. Angående det skick, hvori den odlade jorden genom kulturen försatts, är detta en fråga af den omfattning, att derå nu icke läser kunna lemnas ett uttömmande svar. Svaret skulle icke engång då kunna sägas vara riktigt, om man sade, att länets slätlandssocknar vore till jordens beskaffenhet goda, de på öfvergången till bergslag belägna medelmåttiga och de i skogsbygd och bergslag svaga. Från sådana allmänna omdömen skulle alltför många undantag kunna lemnas, och en eller annan kommun gifves, som med jord af ej den bästa beskaffenhet försatt densamma i ett så gifvande skick, att den står framför andra af naturen mera lyckligt lottade trakter af länet.

Brukningssättet för åkerjorden kan mera allmänt angifvas som vaxelbruk. Om ock detta ej på alla ställen är på fullt rationellt sätt ordnad, så är sådant blott en tidsfråga, som för hvar år alltmera går sin lösning till mötes. Två- eller treskiftesbruket, som ännu förekommer på många ställen och på det hela taget mest inom de socknar, som höra till dem, hvilka

Tab. Litt. A.

Örebro läns areal.

Härad eller stad.		Hela arealen.	D e r a f		
			trä-, humle- och kålgård.	åker och annan odlad jord.	naturlig äng.
T u n n l a n d.					
Örebro	härad	122,417,1	436	39,385	5,422
Glanshammars	"	(Ek.) 89,182,1	142	15,703	8,723
Fellingsbro	"	(Ek.) 97,411,1	115	25,212	(Ek.) 4,939
Sköllersta	"	95,072,0	209	19,315	11,789
Askers	"	67,131,0	200	14,130	15,675
Sundbo	"	96,743,0	117	13,087	7,560
Grimstens	"	54,061,0	101	11,129	4,088
Kumla	"	103,254,0	138	20,253	9,791
Hardemo	"	17,899,0	136	9,758	387
Edsbergs	"	158,062,0	161	19,582	11,416
Karlskoga	"	121,039,0	101	19,403	5,510
Grythytte	"	(Ek.) 183,020,0	31	(Ek.) 4,229	4,790
Nora	"	(Ek.) 187,050,4	107	10,624	7,641
Lindes	"	200,744,8	141	16,631	5,736
Nya Kopparbergs	"	126,223,0	10	3,731	9,893
Örebro	stad	(Ek.) 4,210,1	50	(Ek.) 2,518	224
Askersunds	"	1,960,0	12	844	20
Lindesbergs	"	(Ek.) 2,370,9	6	787	80
Nora	"	(Ek.) 1,234,0	13	474	23
Summa tunnland		1,729,084,5	2,226	246,795	113,707

Ann. De med Ek. betecknade sifvertalen äro hemtade ur ekonomiska karteverkets beskrifningar till utgifna kartor och omfatta hela egoviddan, vattendragen äfven deri inberäknade.

nyss räknats till sådana med god jord försedda och följaktligen fruktbarast samt på slätten belägna, — dessa bruk förvandlas fortare eller långsammare men säkert till vaxelbruk, allt efter som exemplet af andra hinner verka, och ett af en förmånligare afsättning orsakadt större tillgodoseende af ladugårdens besättning manar landtbrukaren att skaffa mera foder samt visar honom det osäkra uti att grunda sin hushållning på sädesodling allena. Knappast råder två- eller treskiftesbruket vid något större eller bättre ordnad jordbruk. I bergslagen och alla bygder, der naturlig äng föga eller icke finnes eller nyss funnits, har vaxelbruket blifvit allmänt infördt. Deremot der tillgång ännu gifves till hö från naturliga ängar, vidhålls två- eller treskiftesbruket, hvarvid dock anmärkes att antagandet af det senare i sig innebär ett erkännande åt vaxelbrukets grunder. I länets andel af Vermland har vaxelbruket, ehuru allmänt, kommit på den i nämnda landskap inhemska, betänkliga afväg, genom hvars beträdande man tillåter sig att taga tre till fyra års mogna hafreskördar å rad utan någon ersättning åt samma jord.

Den *spanmål*, som under namn af blandsäd i allmänhet inom länet begagnas, består af hafre och korn, blandade i ganska olika förhållanden till hvarandra, men vanligtvis bestående af vit hafre och tvåradigt korn i lika delar eller med öfvervägande del korn; allt beroende af jordens fruktbarhet.

Man skulle kunna säga, att årliga *utsädet* per tunnland är: af hösthvete 18 å 24 kappar, af höstråg 16 å 28 kappar, af vårhvete och vårråg omkring 1 tunna, af korn 24 kappar, af hafre 1 å 1½ tunna, af blandsäd 1 tunna, af ärter omkring 24 kappar, af vicker, oblandad och afsedd för foder, 1 tunna, i blandning med hafre, i lika delar eller i olika af omständigheterna beroende blandningsförhållanden, vanligen efter 24 kappar per tunnland, samt af potatis 6, 7 å 8 tunnor per tunnland, men i allmänhet 7 tunnor sedan utsädet sönnerdelning icke mera allmänt brukas. Roffrö och frö för kålrötter sås med blott 1 skålpund per tunnland, der odlingen sker mera undantagsvis och utgången mera lemnas åt slumpen; men, der den omsorgsfullare och årligen bedrifves, med omkring 5—6 skålpund per tunnland. Linfrö utsås vanligen med 1 tunna, men äfven något derunder på hvar tunnland.

En uppgift, som ännu röner de största svårigheter att insamla och hvars insamlade troligen alltid skall medföra stora vanskligheter, är den om den till de olika sorterna af säd m. m. använda *åkerjordens areal*; ty mången gång har det sig svårt för den större jordegaren till och med att utan serskild uppmätning — i synnerhet å den till vårsäd använda jorden — kunna lemna svar härå.

Enligt de primära uppgifterna skulle summan af den *areal*, som under periodens sista år varit använd för de hufvudsakligaste sädessorterna, hafva utgjort i tunnland:

för höstsäd.....	35,216,0 t:ld	för spånadsväxter,
» vår-(strå-)säd	58,672,0 »	lin .....
» potatis	11,781,0 »	» gräs och andra
» andra rotfrukter.....	1,091,5 »	foderväxter, till
» baljväxter	3,727,9 »	bete .....
		» d:o d:o till hö
		89,607 ».

Den *mängd af utsäde*, som användts till besående af de tunnland, som ofvan uppgifvits hafva burit höstsäd, vårsäd och potatis samt lin, skulle enligt samma uppgifter hafva utgjort i tunnor:

af hösthvete	2,723,8	af blandsäd	1,855,9
» vårhvete.....	923,4	» ärter	2,189,8
» höstråg	22,409,8	» bönor.....	233,5
» vårråg	123,0	» vicker	1,238,1
» korn	6,047,6	» potatis	62,877,8
» hafre	60,001,3	» lin	494,8,

vilka belopp, på det hela öfverstigande dem för föregående år, kunna antagas vara länets årliga, minsta behof af utsäde och med hänsyn till tillförlitligheten angifva det verkliga förhållandet i högre grad än de i nästföregående tabell. Efter förut angifna grunder för behöflig mängd utsäde per tunnland, kan man ungefärligen beräkna den areal, som för hvar sädessort åtgår.

Skörden, uppskattad i korntal af utsädet och med dettas afdrag under hvar serskildt år af senaste femårsperiod, utvisas af nedanstående tabell, i hvilken hvar hufvudsakligt sädesslag finnes upptaget:

År.	Höst-hvete.	Vår-hvete.	Höst-råg.	Vår-råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Potatis.
1866.....	7,3	5,2	7,3	4,7	6,7	4,7	6,7	5,0	5,9
1867.....	3,0	3,5	5,1	4,7	5,2	4,4	4,8	3,9	5,0
1868.....	4,9	3,0	5,1	3,2	4,5	2,6	3,1	3,4	7,4
1869.....	7,7	4,4	6,4	3,6	3,6	4,3	5,5	4,0	4,5
1870.....	7,8	4,8	7,1	4,2	6,0	4,8	5,7	6,6	5,7
som i medeltal utgör	6,1	4,2	6,2	4,1	5,2	4,1	5,1	4,6	5,7

I de berättelser, som af Hushållningssällskapet afgifvits till Statistiska Central-Byrån för hvar och ett af åren 1866—1869 finnes skörden för hela länet redan upptagen; men dessa summor torde här åter böra meddelas med tillägg af dem för 1870, hvilken skörd — om man får döma efter uppgifterna — torde hafva varit en den rikaste, som inbergats i Örebro län:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
Hösthvete	21,089	9,575	14,685	21,320	24,013
Vårhvete	4,346	4,841	3,367	4,845	5,395
Höstråg	162,640	102,795	132,064	174,392	183,550
Vårråg	384	463	424	560	647
Korn	37,256	35,144	25,601	37,685	42,454
Hafre	258,879	250,936	198,195	316,622	349,206
Blandsäd	18,406	13,250	9,734	13,516	12,660
Ärter.....	10,485	8,118	9,025	12,437	16,726
Potatis	395,753	297,096	477,258	330,909	427,319

allt utan afdrag af utsädet belopp.

Länets folkmängd uppgick enligt Statistiska Central-Byråns berättelse vid 1869 års slut till 166,424 personer, eller 297 personer mindre än vid slutet af år 1868. Om man antar samma beräkningsgrund, som begagnats i Hushållningssällskapets berättelse för nästföregående femårsperiod, eller att hvar person i medeltal behöfver årligen 3 kappar hvete, 1½ tunna råg, 8 k:pr korn, 1 k:pe hafre, 4 k:pr ärter och 2½ tunnor potatis, så fordras för framfödande af länets folkmängd:

af hvete	15,602 t:r
» råg	249,636 »
» korn	41,606 »
» hafre.....	5,200 »
» ärter.....	20,803 »
» potatis	332,847 t:r
	416,060 ».

Vid en jämförelse mellan den årliga skörden och detta beräknade årliga behof synes det, att länet behöfver importera råg, ärter och potatis samt vanligen äfven korn. Men om man tager i betraktande den stora afsättning af dessa produkter, som eger rum på bergslagen, hvaraf en så stor del af länet upptages, skall ett sådant förhållande mindre öfverraska annat än i fråga om potatis, hvilken produkt äfven i bergslagen odlas i en troligen för orten i det närmaste tillräcklig mängd. Det har dock ännu varit mycket svårt att vid de jordbruks-statistiska uppgifternas insamling inom kommunerna få visshet om hela afkastningen af potatis på de små, men många jordlotter, som äro upplåtna åt denna odling.

Tab. Litt. B. De pris, hvartill jordbrukets och boskapsskötselns alster rönt afsättning, angifvas i nedanstående tab. Litt. B, hvaraf äfven synas de vexlingar i pris, som de under samma år varit underkastade. Tabellen är grundad på de pris, som rådt i residensstaden Örebro.

Markegångsprisen angifvas i följande tabell.

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd, 1/3 korn, 1/3 hafre.
	kub.-fot.	kub.-fot.	kub.-fot.	kub.-fot.	kub.-fot.
A) Landslagen.					
1866	3,25	2,39	1,90	1,08	1,49
1867	5,22	3,75	2,70	1,43	2,06
1868	4,10	3,07	2,70	1,55	2,12
1869	2,94	2,16	1,75	1,00	1,37
1870	3,10	2,11	1,77	1,15	1,46
Medelpris för alla 5 åren	3,72½	2,69½	2,16½	1,24½	1,70
B) Bergslagen.					
1866	3,33	2,47	1,98	1,10	1,54
1867	5,30	3,33	2,78	1,50	2,14
1868	4,18	3,15	2,70	1,56	2,13
1869	3,00	2,22	1,85	1,03	1,44
1870	3,18	2,20	1,86	1,15	1,50
Medelpris för alla 5 åren	3,79½	2,73½	2,23½	1,26½	1,75

Tab. Litt. B.

Försäljningspris å jordbrukets och boskapsskötselns alster.

	per kubik fot.					per 20 G.			per G.	
	Hvete.	Råg.	Korn.	Ärter.	Potatis.	Hafre.	Fläsk.	Kött.	Smör.	
1866 Januari månad	R:dr R:mt	3,60	2,10	1,65	2,54	0,50	0,85	5,45	2,75	0,68
Februari	" "	3,65	2,15	1,85	—	0,50	0,89	5,75	2,80	0,60
April	" "	3,72	2,38	2,07	2,75	0,60	0,92	—	3,75	0,56
Juni	" "	3,75	2,38	2,15	2,82	0,58	0,90	5,75	4,62	0,62
Augusti	" "	3,65	2,46	2,08	2,70	0,50	0,90	—	4,75	0,46
Oktober	" "	3,32	2,39	1,75	—	0,50	0,60	5,50	3,50	0,58
December	" "	3,40	2,40	1,75	—	0,62	0,78	5,25	3,50	0,56
1867 Januari	" "	3,65	2,45	2,10	3,05	0,80	0,80	6,00	3,50	0,58
Mars	" "	3,50	2,62	1,80	3,10	0,80	0,78	5,50	3,62	0,52
Maj	" "	3,75	2,94	2,10	3,25	0,85	0,88	6,25	4,12	0,50
Juni	" "	3,80	3,75	2,38	3,85	1,14	0,98	6,50	4,50	0,48
Augusti	" "	4,50	3,75	3,25	5,00	1,20	0,95	—	4,50	0,50
Oktober	" "	4,25	3,60	2,45	4,50	0,92	0,95	5,75	4,50	0,48
December	" "	5,50	4,70	3,15	4,78	1,06	1,10	5,75	3,50	0,60
1868 Januari	" "	5,50	4,70	3,42	4,95	1,86	1,10	6,25	3,50	0,58
Mars	" "	4,95	4,45	3,50	4,65	1,25	1,12	6,00	3,50	0,52
Maj	" "	4,85	4,20	3,35	4,55	1,40	1,05	8,00	5,00	0,52
Juni	" "	4,72	4,25	3,45	4,45	1,50	1,05	8,00	5,00	0,45
Augusti	" "	4,15	3,00	2,54	3,80	1,30	1,05	8,00	4,50	0,58
September	" "	4,45	3,15	2,95	3,90	0,80	1,09	7,50	3,00	0,60
November	" "	4,40	3,25	2,80	3,55	0,70	1,11	6,00	2,75	0,65
1869 Januari	" "	4,50	3,50	2,87	3,70	0,67	1,13	7,50	3,50	0,68
Februari	" "	4,28	3,33	2,87	3,80	0,71	1,13	7,50	3,37	0,68
Maj	" "	4,12	3,33	2,87	3,96	0,75	1,04	7,75	4,50	0,58
Juni	" "	4,37	3,65	2,85	3,75	0,95	1,00	8,00	5,00	0,40
Augusti	" "	4,20	3,62	2,85	3,81	0,95	1,00	8,00	5,50	0,47
Oktober	" "	2,85	2,22	1,75	3,01	0,68	0,70	9,00	5,50	0,58
December	" "	2,85	2,22	1,66	2,70	0,71	0,66	8,00	5,00	0,63
1870 Januari	" "	3,01	2,14	1,66	2,70	0,79	0,70	8,00	5,00	0,56
Mars	" "	3,01	2,14	1,66	2,70	0,79	0,65	7,50	4,50	0,56
April	" "	3,33	2,22	1,75	2,77	0,79	0,75	7,00	4,50	0,42
Juni	" "	3,41	2,22	1,75	2,77	0,71	0,78	7,00	4,50	0,45
Augusti	" "	3,50	2,14	1,75	2,85	0,71	0,80	8,00	5,00	0,58
Oktober	" "	3,33	2,22	1,75	2,46	0,48	0,79	7,50	5,00	0,65
December	" "	3,33	2,22	1,75	2,46	0,48	0,88	6,50	5,00	0,65
Medeltal för 1866	" "	3,58	2,32	1,90	2,70	0,54	0,83	5,54	3,67	0,58
" " 1867	" "	4,13	3,37	2,46	3,93	0,97	0,92	5,11	4,03	0,52
" " 1868	" "	4,72	3,86	3,14	4,26	1,20	1,08	7,03	3,90	0,56
" " 1869	" "	3,87	3,12	2,53	3,53	0,76	0,95	7,96	4,68	0,57
" " 1870	" "	3,27	2,20	1,72	2,67	0,68	0,76	7,36	4,80	0,55

Kreatursprisen, som till följd af missväxten å foder under år 1868 voro nedtryckta, ökades så mycket mera genom de följande goda åren, såsom det af nedanstående tabell kan synas. Prisen äro antecknade vid de båda årliga marknaderna i Örebro och omfatta blott hornboskapen. De öfriga husdjursslagen äro ej föremål för någon större omsättning på marknad, utan köpas och säljas på torgdagar och vid många andra tillfällen. Hästar köpas från angränsande län, emedan produktionen af dessa djur inom länet är otillräcklig för behöfvat.

Oxar par.		Kor pr st.	
1866 R:dr	250 à 300.	1866 R:dr	75 à 80.
» »	210 à 315.	» »	40 à 80.
1867 »	250 à 400.	1867 »	60 à 70.
» »	260 à 330.	» »	60 à 100.
1868 »	250 à 370.	1868 »	60 à 100.
» »	250 à 300.	» »	50 à 80.
1869 »	250 à 350.	1869 »	50 à 115.
» »	300 à 400.	» »	60 à 125.
1870 »	350 à 450.	1870 »	90 à 160.
» »	350 à 425.	» »	100 à 180.

Naturligtvis har vid denna tabells upprättande största afseende fästs vid att få de allmännaste prisen öfverhufvud, ehuru dessa äfven betydligt variera. Afseende har icke blifvit fäst vid de ganska många djur, som genom olika egenskaper stått framför mängden af torgförda djur, och hvilka betingat betydligt högre pris än som här angifvits.

Några *nya växter*, som i större skala varit föremål för odling inom länet under den ifrågavarande perioden, finnas knappast. Med den afart af *hvitbetan*, hvaraf socker beredes, hafva försök i mindre omfång blifvit gjorda utan att de försports hafva ledt till utvidgad odling. De gjorda försöken hafva utfallit med en afkastning af högst 150 tunnor per tunnland.

Trägårdsskötselns och den vanligen dermed förenade fruktträdodlingens tillstånd inom länet ger anledning att kunna uttala det omdömet, att denna odling gått ej obetydligt framåt. Huruvida detta påstående kan bevisas genom de under femårsperioden från kommunerna uppgifna planterade fruktträn synes dock oviss. Ty om och härigenom befinnes att

500 fruktträn blifvit planterade under år 1866,
760 » » » » » 1867,
2,280 » » » » » 1868,
2,021 » » » » » 1869,
2,572 » » » » » 1870,

så torde man nästan kunna antaga, att dessa höga tal på icke så få ställen erhållits derigenom, att man uppgifvit alla inom kommunen befintliga utplanterade fruktträn. Med fog torde dock kunna fällas det omdöme, som ofvan gifvits, och kan som bevis på den håg, som finnes, att än vidare bringa saken framåt, anföras, att under senare åren åtskilliga förslag väckts inom såväl länets Landsting som Hushållningssällskap, hvilka gått ut derpå, att någon länsträgmästare måtte anställas för att i likhet med länsgagnonomen på requisition lemna undervisning på olika ställen. Dessa önsknings hafva ej ännu kunnat uppfyllas.

Länets bergslag producera ännu otillräckligt af hö- och halmfoder till der befintliga *kreatur*; men bristen fylles från länets andra delar, som tyckas hafva öfverflöd deraf. Efter 1868 års starka torka uppstod brist på foder öfver nästan hela länet,

till hvars afhjelpande det ej förslog, att kreatursantalet betydligt förminskades, utan fordrades äfven, att andra mera ovanliga foderämnen begagnades och att kreaturen mångenstädes ställdes på en förknappning, större än vanligt. Vid en blick på tab. N:o 3 synes det likväl, att, ehuru efter nämnda missväxt Tab. N:o 3. följt två goda år, antalet af kreatur*), som mycket höjde sig under åren 1869 och 1870, dock vid slutet af perioden icke uppnått samma storlek, som vid början deraf. Det skulle vara lyckligt om detta minskade antal vore ej allenast en följd af missväxten, utan ock af en derunder i allmänhet vunnen erfarenhet, att mången jordegare förut sökt underhålla ett större antal kreatur, än som af hans egendoms afkastning kunnat få tillräcklig näring, samt slutligen vore en följd af öfvertygelsen, att ett mindre antal väl födda och hållna kreatur lemna en i alla hänseenden större verklig behållning, än ett större antal mindre väl underhållna. Emellertid bör det medgifvas, att kreaturens, i synnerhet hästarnes utseende vittnar i allmänhet om en förbättrad skötsel, och då de väl hållna djuren för ett eller annat decennium sedan hörde till undantagen, åtminstone bland de mindre jordbrukarne, så hafva numera de illa hållna kommit i ett sådant undantagsförhållande.

För bedömande af den *mängd spanmål, som åtgått* till den för året befintliga *kreatursstockens framfödande*, saknas alla uppgifter, hvarpå man för vidare beräkningar skulle kunna stödja sig. Vid det försök till kalkyl häröfver, som gjorts, framgår dock som sannolikt, att det skulle för alla de vid femårsperiodens slut i länet räknade husdjurens underhåll behövas icke mindre än de 150,000 tunnor diverse spanmål af vårsäd, som i föregående periodens bidrag (för 1861—1865) kalkylerats såsom behöfliga. Detta, ehuru länets hela kreaturstam på det hela var ej obetydligt större vid 1865 års slut än vid samma tid år 1870.

Den håg, hvarmed ej allenast den större och mera upplyste boskapsegaren, utan ock den mindre och i *kreatursförädlingen* okunnigare sökt förskaffa sig afvel efter sådana djur, som dels vunnit erkännande vid offentliga utställningar, dels äro till finande på de större egendomarne, är i ögonen fallande; och ganska betydliga i förhållande till afnämarnes tillgångar eller samhällsställning äro de uppoffringar, som dessa underkasta sig för att komma i besittning af dels äldre, dels ännu ej utbildade sådana djur. Tillgång på ädelt blod eller djur af konstanta raser för att begagnas vid afvel erbjudas i mer eller mindre rent och oblandadt tillstånd å många platser inom länet eller uppsökas utom detsamma.

De rena ko- och fårstammar af Ayrshire och Southdownsras, som, tillhöriga staten, funnos och på ett ojemförligt sätt underhöllas å Riseberga gods inom Edsbergs socken, hafva till följd af vederbörande styrelses beslut blifvit mot slutet af femårsperioden, 1866—1870, skingrade eller förflyttade. Men såväl det exempel, som vid Riseberga lemnats, som ock de djur, som derifrån blifvit inom länet spridda, hafva öfvat en inverkan på boskapsskötsel och boskap inom Örebro län, som är tydlig och bör blifva varaktig.

Redan börjar den från England införda korthornsrasens blod ej så sällan till sin verkan skönjas bland länets hornboskap, men huruvida dessa kreatur äro egnade att i mer eller mindre

*) Med undantag för "ungnöt under 2 år", som med 121 stycken öfverstigit antalet af samma klass 1866.

blandadt tillstånd spridas bland den större delen af länets jordbrukare, synes ännu ej vara afgjort.

Bland de *olika slagen af husdjur* omhuldas i allmänhet *håsten* mest, hvilket förhållande ej må väcka förundran, då han i allmänhet är den dyrbaraste egendom bland husdjuren. *Oxen*, såsom föremål för en liflig omsättning på länets marknader eller för en vinstgivande gödning, ses i allmänhet väl till godo. *Korna* vårdas väl i den mån egaren lärt sig inse, att djur kunna lemna en mera direkt vinst, än hvad för få år sedan man i allmänhet trodde, då mången jordbrukare mera höll dem för den till hushållet nödvändiga mjölken, än för utsigten af en vinst, som desto bättre börjat allt tydligare framstå och hvarom hoppet under senaste året af qvinqvenniet uppträdt allt löftesrikare. Under periodens senaste tid har ett mejeri, som i stor skala gjort uppköp af grädde till höga pris, börjat sin verksamhet i Örebro, och det tillhör nästkommande femårsperiod att redogöra för den utveckling, som detta företag torde ernå och den företagsamhet, som troligen derigenom kan väckas och uppstå.

I afseende på de mindre ladugårdarnes *tjurar* återstår ganska mycket att önska; ty dels begagnas ännu dåliga, outvecklade djur, dels är det sällsynt att det forna goda sättet vidhålls, hvarigenom associationsväsendet tillämpades här vid lag, och man sålunda kunde förskaffa och hålla mera värda och dugliga djur af denna sort till begagnande af flere mindre koegare. *Svinen* skötas i allmänhet väl, och de djur af detta slag, som finnas, äro i mer eller mindre mån afkomlingar af sådana af engelsk ras, hvarigenom ock en bättre kroppsform samt lättare förmåga af gödning erhållits. Sällan, om någonsin, finner man numera djur af detta slag, likasom fordom, utsläppta för att på gemensamma platser och allmänna vägar söka föda. *Fåren* synas deremot hafva minst kommit i åtnjutande af en förbättrad vård, en omsorgsfullare skötsel. Under sådana omständigheter är det ej att beklaga, att den allmänast begagnade får-rasen är den så kallade svenska, hvilken blifvit, så vidt möjligt, van vid den behandling, som består, och likväl kunnat uthärda dermed.

Med undantag af det framstående exemplet från några der och hvar befintliga vännar af *biskötsel*, synes denna binäring vid landtbruket vara föga mera idkad än under nästföregående period.

Till de i berättelsen rörande samma period omnämnda åtgärder för en lifligare och tätare omsättning af landtmannaprodukter, eller inrättandet af de så kallade *kreaturs-torgdagarna*, bör läggas, att sådana torgdagar hållas i Örebro äfven under Oktober och April månader samt att på landet ännu flere salutillfällen blifvit till jordbrukets och boskapshandelns åtnäring af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öppnade. På föranledning af agronomen Alfr. Nathorst har Hushållningssällskapet inköpt en del af den mark söder om Örebro, hvarest kreatur vid marknadstillfällen brukat hållas till salu, samt instängt och med afstängningars uppförande sökt ordna handeln med de olika kreatursslagen inom densamma. Ehuru afgift för inträde härinom icke upptages vid kreaturstorgdagarna, synes allmänheten dock ej vilja begagna sig af en sålunda ordnad handelsplats eller allmänt der uppställa kreatur till salu.

Någon *farsot* bland kreatur har ej under femårsperioden yppats inom länet.

Uppgifterna rörande *ladugårdens afkastning* genom försäljning af lefvande kreatur, kött, smör, ost m. m. äro ännu så

knapphändig, att något upplysande, mera specificerad omdöme icke kan vägas. Det torde dock böra erinras, att i det sammandrag af rapporterna öfver exporten från riket af kreatur, ost och smör under år 1870, som varit synligt, har Örebro län intagit främsta rummet, i det att derifrån utförts de flesta kreaturen och det största quantum af smör bland alla länen i riket. Exporten från Örebro län utgjordes af 760 större nötkreatur, 3 kalvvar, 9,709 q ost och 43,108 q smör.

Jordbruket har under åren 1866—1870 fortfarande utvidgats genom odling. Att arealerna, hvilka som *nyodlingar* uppgifvits, uppnått ett så högt tal, torde kunna förklaras genom de stora sänknings- och vattenaftappningsföretag, hvilka i berättelsen om nästföregående period angifvits som utförda.

Deremot hafva ej under detta qvinqvennium några stora landvidder genom sjösänkning eröfrats åt odlingen. Sista utdebiteringen för *Skarhysjöns sänkning* skedde i början af 1870. Alla kostnaderna för hvarje vunnet tunnland från denna sjö belöpa sig till 70 r:dr. Det grundligt utförda arbetet har vitsordats som ändamålsenligt. Uppbörderna har skett utan tvister och derigenom bidragit till hela företagets minskade kostnad.

Arbetet för *sänkning af sjön Tysslingen och Svartån* samt utdikning af den så kallade Rumboslätten blef, enligt hvad i föregående femårsberättelse upplyses, afsynadt i Maj 1866, hvar efter några då anmärkta brister fullbordades och ny syn hölls den 18 Oktober samma år. Vid 1870 års slut uppgingo alla kostnaderna för hela företaget till 301,337 r:dr 6 öre r:mt. Bolagets skuld vid samma tid utgjorde 259,215 r:dr 78 öre r:mt. Häruti ingår ett af Kongl. Maj:ts i nåder beviljadt lån hos Riksgäldskontoret å 100,000 r:dr, hvarå vid 1870 års slut återstod 98,542 r:dr 50 öre r:mt, hvilka blifvit fördelade och på de hemman i jordeboken uppförda, som äro delegare i bolaget. Till dess denna skuld blifvit amorterad, kommer den på hvarje hemman sig belöpande del i skulden att af kronans uppbördsmän debiteras, uttagas och redovisas. Den jord, som genom sänkningsföretaget vunnits eller förbättrats, utgör 11,386 qv.-ref. Qvarstående i bolaget äro egare till 8,173 qv.-ref, hvaremot de till 3,213 qv.-ref äro fria från all skuld till bolaget derigenom att de afträdt jord till samma bolag. Den sväfvande skulden utöfver befintliga tillgångar utgjorde den 22 sistlidne Juli 130,000 r:dr, för hvars ställande på amortering bolagets styrelse vidtagit mått och steg.

Kräcklinge-kärrens utdikning och reglering af Kräcklingeåns vattenhöjd har under perioden afslutats. Det för detta, i ett sammanfallande arbete bildade bolag, hade den 1 Januari 1867 en skuld af 218,633 r:dr 26 öre r:mt, men under sistnämnda och följande åren har bolaget å denna skuld afbetalt 75,152 r:dr r:mt, så att skulden nu utgör en summa af 143,480 r:dr 40 öre r:mt.

De *nyodlingar*, som under qvinqvenniet skett, skola enligt de sammanförda primära uppgifterna uppstiga till en areal af öfverhufvud 1,425 tunnland om året *). Ehuru det årliga odlingsarbetet utan tvifvel varit betydligt, synes det dock vid granskning af uppgifterna, som om åtskilliga kommuner skulle hafva uppgifvit icke blott den areal, som för året odlats, utan jemväl annan jord, som i motsats till den så kallade "gamla jorden" i dagligt tal benämnes "odling", ehuru arbetet dermed tillhör ett föregående år. Man finner ock, att de största odlingarna uppgifvas ej endast från de kommuner, der större vattenaftappningar

*) Eller tillsammans 7,125 t:ld.

skett, utan ock från andra, der sådana veterligen icke kommit i fråga. Öfriga uppgifter å den härom handlande tabellen synas icke vara för höga. Uppgifterna rörande *skogssådd* och *skogspantering* innefatta icke några sådana arbeten å krono-allmänningarna.

År.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
Nyodling..... Tunnland	1,558	829	1,669	1,425	1,644
Vattenaftappning .... »	1,312	335	156	84	25
Underdikning ..... »	665	579	719	732	802
Ängsvattning ..... »	14	12	16	—	—
Mergling ..... »	25	—	—	2½	3
Skogssådd ..... »	762	831	1,752	1,916	2,635
Skogsplantering ..... »	403	230	549	449	768

Hågen för anläggande af *ängsvattningar* synes hafva alldeles upphört, hvilket med den erfarenhet, som inom länet vunnits af dylika företag, såsom de på sin tid utfördes, äfven var att vänta.

Gödningsämnen tillvaratagande egnas en allt större uppmärksamhet, ehuru ännu mycket i den vägen återstår att önska. Med landbrukarens förbättrade ställning har en ökad håg för köp af konstgjorda gödningsämnen visat sig och under senaste året ännu mera stigit.

Det förändrade *stängselväsendet* fortfar att bära goda frukter, och ehuru förbättringar i den derom handlande lagen i vissa fall lära önskas, torde väl numera ingen med skäl önska tillbaka det föregående tillståndet.

Vanliga *årslönen* har under perioden 1866—1870 varit för en dräng R:dr 85 å 110 } i husbondens kost.
och » en piga... » 40 å 60 }

Värdet af stat och lön för en dräng 250 å 300 R:dr.

» » » » » för en piga 150 å 200 ».

Dagsverkspris:

» sommar-, för en man, högst 1,00 å 1,50, lägst 0,67 å 1,00 r:dr
för en qvinna » 0,75 å 1,00 » 0,37 å 0,50 »
» vinter-, för en man » 0,75 å 1,00 » 0,50 å 0,75 »
för en qvinna » 0,50 » 0,35 ».

Dessa pris hafva dock under olika år och förhållanden undergått många förändringar.

Länets *Hushållningssällskap* och dess 8 underafdelningar eller så kallade Hushållsgillen hafva på många olika sätt verkat för sina ändamål under de ifrågavarande fem åren. Sällskapet har af sina tillgångar — hvartill höra de från 7 å 8,000 r:dr till 6,400 r:dr nedgående inkomsterna af den Hushållningssällskapet beviljade andel af bränvinsminuteringskatten — årligen använt en summa af i medeltal omkring 11,000 r:dr. En *läns-agronom* har blifvit fortfarande på 14:de året aflönad och har han funnit en ännu ej minskad verksamhet, utöfvad hos och efter kallelse af många af länets jordbrukare. Sällskapet har bidragit till aflönande af *läns-forstmannen*, som i förhållande till den korta tid (från d. 1 Sept. 1865) hvarunder han varit här anställd, varit lika mycket använd som länsagronomen under de första åren af hans verksamhet.

I länets lägre *landbruksskola* å egendomen Lund i Hofsta socken hafva fortfarande 14 lärjungar årligen erhållit undervisning; och gäller om denna läroanstalt i öfrigt detsamma som i förra berättelsen nämndes.

Till bidrag å *skogvaktarskolan* å Skogshall i Södermanland har sällskapet årligen lemnat 900 r:dr, hvaremot 4 unga män årligen der vunnit utbildning i det som hör till en ordnad skogshushållning. Men som dessa lärjungar icke annat än undantagsvis vunnit anställning inom länet, har sällskapet under år 1870 beslutit indraga anslaget till denna skola.

I *mejeriet* å Riseberga i Edsbergs socken hafva på sällskapets bekostnad 4 qvinnor årligen njutit undervisning och praktiskt handlagt mjölkhushållningen under sex månader vardera. På Landbruksakademiens stat hafva två andra bibringats insigt och färdighet i samma yrke å samma ställe under en två-årig kurs. Vid statens mejerin å Ultuna och Bergqvåra hafva åter tre andra qvinnor från länet vunnit inträde som lärjungar under ett års kurs. Sällskapet har äfven under tre år af detta qvinquennium anställt en undervisare i mjölkhushållning och dit hörande ämnen, hvilken på kallelse af åtskilliga af länets ladugårds-egare lemnat handledning å ort och ställe.

Likaledes har under ett år en undervisare i *fiskodling* varit af sällskapet anställd, hvilken varit serdeles i de vestra delarne af länet anlita.

Länets *trädgårdsförening*, som har till föremål att lifva hågen för trädplantering och trädgårdsodling, har med årligt anslag blifvit af sällskapet understödd.

För ordnande af *handeln med kreatur* har sällskapet gjort en större uppoffring (2,163 r:dr), hvarom förut har blifvit taladt, och för befordrande af exporten af boskapsskötselns alster hafva under tre år anslag lemnats uppgående i allt till 1,000 r:dr.

Genom länsagronomen har Hushållningssällskapet låtit verkställa och fullborda en redan år 1863 börjad omfattande *undersökning* af de inom länet belägna kärr och mossar i hufvudsaklig afsigt att utröna mossarnas duglighet till beredning af brännstoff, med hvilket ändamål äfven vunnits kännedom om mossarnas mäktighet, djupet af det öfre i mossarna liggande mindre dugliga lagret och den fasta bottens beskaffenhet. Undersökningen, som slutade 1866, sträckte sig till 40 socknar. De återstående hafva dels angifvit sig icke ega några mossar, värda att undersökas, dels icke svarat på hemställen i denna fråga. Hela antalet undersökta mossar är 667 med en sammanlagd areal af 40,374 t:ld, eller nära 1½ qv.-mil. Af dessa hafva 319, med en areal af 8,941 t:ld befunnits innehålla brännstoff af 3 till 30 fots djup med askprof från 1 till 48 procent. Kostnaden för hela undersökningen har uppgått till 2,251 r:dr 37 öre.

För att bidraga till det mål, som med *jordbruks-statistiken* afses, har sällskapet under hvarje af de fem åren, som qvinquennium omfattar, använt en summa af 800 till 1,300 r:dr, i runda tal räknadt.

Genom att utgifva en *periodisk skrift* med anslag af 500 r:dr årligen har sällskapet från och med 1868 sökt sprida kännedom i de ämnen, som röra landtmannens yrke. Omkring 400 exemplar af denna skrifts fyra årliga häften hafva till länets alla kända sockenbibliotek, utom till sällskapets alla ledamöter, blifvit utdelade.

Som afsigten med inrättande af *distriktsmejerin*, hvarom i förra berättelsen nämndes, icke uppnåtts, har sällskapet indragit de till dessas anläggande lemnade räntefria lån.

Hushållningssällskapet har anordnat dels ett större *länsmöte*, hvarvid utställning af kreatur, slöjdalster m. m. egde rum och

pris utdelades, dels en större utställning af slöjdalster, ensamt från Örebro län, i staden af samma namn, till hvilka båda möten anslagits tillsammans 1,200 r:dr; samt dessutom genom anslag af 100 å 200 r:dr till hvar, eller tillsammans 2,193 r:dr, satt Hushållsgillena i tillfälle att antingen anställa möten med tillhörande utställningar, eller ock på annat lämpligt sätt inom sina distrikt verka till fromma för landt bruket och dess binnärningar.

Under början af femårsperioden, då serdeles bekymmersamma förhållanden för landtmannen herskade, rådde en verklig *arbetsbrist*, hvarigenom ej allenast alla årslöner och dagsverkspris nedtrycktes, utan ock stor svårighet var för unga personer, i synnerhet qvinnor, att vinna anställningar. Dessa förhållanden hafva visserligen genom de under periodens senare år ymniga skördarna och det ökade välståndet alldeles upphört, men voro på sin tid orsaken till den ej obetydliga utvandring till främmande land, som då företogs till skada för fäderneslandet och till föga båtnad för utvandrarne sjelfva. Tillgång på arbetsfolk saknas icke, ehuru arbetstillfällen i länet af många slag erbjudas. Arbetarnes anskaffande och vilkor hafva ej under ifrågavarande period undergått någon nämnvärd förändring.

Efter ett år, utmärkt för sin ringa värmegrad och en större nederbörd, följde under 1868 ett ovanligt varmt och torrt år, med minskad afkastning af säd, missväxt å foder men rik potatisskörd. Härpå hafva sedan följt två för jordbrukaren ovanligt lyckliga med rika skördar välsignade år, under hvilka han, fortfarande åtnjutande en fred, som genom sin långa fortvaro blifvit en vana, men som af den tänkande icke desto mindre högt skattas, kunnat med begagnande af de allt mera lättade kommunikationerna och det lifliga utbytet genom handeln läka de sår, som föregående år vållat och med klok omtanke ordna sin ställning för framtida, af mindre rika skördar ledsagade år.

C) Skogshushållning jemte D) Rofdjurs utödande. Till följd af Kongl. brefvet den 10 December 1869, angående *skogsstatens* organisation m. m., är Örebro län, tillhörande tredje inspektionsdistriktet, numera fördeladt i två revier, Örebro och Askersunds, bestående det förra af Öster-Nerikes, Nora och Lindes fögderin och det senare af Vester-Nerikes fögderi, med en jägmästare såsom förvaltare af hvartera revieret; dock att nuvarande förvaltaren af Örebro revier skall fortfarande utöfva sin innehavande Öfverjägmästarebefattning med chefskap och åliggande såsom skogsinspektör inom länet, som sålunda tillsvidare är undantaget från all befattning af skogsinspektören i distriktet.

Sedan förra femårsberättelsen afgafs, har vid inlösande af de så kallade *frisocknarnas* tjänstbarheter till Dylta svafvelbruk enligt Kongl. brefvet den 31 Januari 1868 den vestra af de till brukets drift förut anslagna allmänningar, benämnd Hålahult, blifvit den 14 Mars 1869 afträdd till kronan för att såsom *kronopark* vårdas på enahanda sätt som länets tvenne öfriga till ordnad hushållning indelade kronoparker; och bevakas dessa trenne skogar hvardera af en kronojägare.

Tab. N:o 4. *Häradsallmänningsarna*, hvilkas antal, areal och afverkningsbelopp inhemtas af bilagde tab. N:o 4, äro nu indelade i 17 skogsblock och bevakas af sju vid dem anställda skogvaktare. De innehålla värdefulla tillgångar af moget virke och skötas regelmässigt enligt för dem uppgjorda hushållsplaner.

Återväxten å ofvannämnda skogar befordras genom ordnad *skogskultur* medelst frösädd och plantering. Afdikning af mossar och vattensjuk skogsmark fortgår årligen till ej obetydlig utsträckning, för att bereda dylik mark för skogsproduktion, hvilket redan lyckats med de första företagen i denna väg, der vacker ungskog nu finnes.

Af *boställsskogarna* voro vid periodens slut inalles 48,347 qv.-ref uppmätta och till ordnad hushållning indelade. Härmed fortsattes årligen för vinnande af en bättre och ändamålsenligare skötsel; och kan, innan slik uppmätning försiggått, någon säker uppgift å alla dessa skogars areal och afkastning icke erhållas. De ännu oindelade afverkas blott till husbehof och genom blädning.

Å *grufveallmänningsarna* har under perioden någon förändring i afseende å indelad areal icke egt rum. Tillsynen om skötsel och afverkning å dessa skogar är af bergmästare och innehafvare till en del anförtrodd åt examinerade skogsförvaltare under bergmästarens kontroll.

Af *enskildes skogar* skötas de, som tillhöra bruken och de större egendomarna, med högst få undantag, efter uppgjord plan, men anlitas understundom hårdt; dock befrämjas å större delen återväxten genom frösädd och plantering. Å allmogens skogar, i synnerhet i bergslagen, eger påtagligen öfverafverkning rum genom ett alltför starkt anlitage af dessa skogar, mest medelst planlös blädning. Med det ökade värde, skogsprodukterna nu börjat erhålla, och den föresyn, som skötseln å såväl statens som enskildes skogar med ordnad hushållning lemna, är dock att hoppas, att äfven den mindre jordegaren snart skall egna sina skogar en bättre vård och omsorgsfullare skötsel.

Den af Landstinget och Hushållningssällskapet gemensamt aflönade *forstman*, antagen för biträde vid vården och skötseln af enskildes i synnerhet mindre jordegares skogar, har i afseende å sin verksamhet meddelat, att, då endast 30 till 40 reqvirenter årligen påkallat hans biträde, det kunde synas som skulle benägenheten för en ordnad skogshushållning och dermed följande omkostnader i allmänhet vara ringa, möjligen beroende deraf att fördel af sådana företag icke komme annat än följande generation till godo. Att så dock icke vore förhållandet, utan att ett allmännare framåtskridande i afseende å skogshushållning inträdt efter inrättande af länsforstmanstjensten, visade sig deruti, att icke allenast de skogsegare, som anlitat forstmännens biträde, utan äfven en stor del af dem närboende, begynt införa en bättre ordning vid skogens behandling, bortlägga den hittills begagnade, förderfliga blädningen, sorgfälligare tillvarataga produkter af mindre värde, hjälpallra ungskogarne, afdika sankta trakter och efter afverkning bereda återväxt. Om ock denna förändring till ett bättre är långt ifrån allmän, kan man ej vänta annat, då sådana reformer, som de ifrågavarande, endast småningom och långsamt genomföras, och bäst på öfvertygelsens väg. Fastän ännu nästan allestädes öfverafverkning eger rum, är det dock med tillfredsställelse man märker, att ungskogarne börja sparas från ödeläggande blädning, och återväxt på afverkade skogstrakter beredas genom plantering och sädd; och ehuru detta ej sker i den utsträckning, som vore att önska, kan man dock sluta till ej obetydliga arbeten för beredande af skogs återväxt från den mängd af skogsfrö, som årligen inom länet användes. Så försåldes under år 1870 till skogsegare inom länet genom länsforstmannen 1,200 skålpund frö af tall och gran och genom en handelsfirma i Örebro minst 40,000 skålpund, hvartill kommer den mängd

frö, som anskaffas på de större bruksegendomarne i länet. Detta frö är numera nästan uteslutande af svensk skörd, sedan det tyska visat sig mindre pålitligt och passande.

Skogarne inom bergslagen tillgodogöras förmånligast genom kolning för bergsbrukets behof. En stor del af bergsmännen sälja sina kol till silfver- och kopparverken, jernbruken och större inbrukare i tackjernshyttor, men allt färre använda dem för egen tillverkning.

Utom de i förra berättelsen omnämnda *salusågarne* finnas dylika vid Grönbo och Stjernfors.

För användning af *skogsprodukter* äro *fabriker* under perioden anlagde vid Trystorp i Tångeråsa socken och vid Lannafors i Vinteråsa. De sysselsättas med svarfning af trädrullar och ämnen för snörmakeriarbeten samt använda hvardera omkring 2,000 famnar löfträ-ved årligen. Vid Gryts bruk har under perioden drifvits en fabrik för tillverkning af tjära, terpentin, träolja med flere produkter af barrträrötter. En dylik fabrik med en ganska betydlig tillverkning af tjära, träolja, råolja och kol har de båda senaste åren äfven drifvits vid Hammarby bruk. Eljest idkas *tjärutillverkning* endast i de skogrikaste trakterna af länet, men ej till export, ehuru denna industrigren borde genom användande af lämpliga metoder rätt väl kunna löna sig.

Svedjandet är nästan bortlagdt och begagnas blott på ett och annat ställe i bergslagen. Under 1868 års torra sommar uppkommo å några ställen *skogseldar*, bland hvilka de betydligaste voro dels den som, uppkommen genom vårdslöshe tvid torfbränning, den 15 och 16 Juli öfvergick 40 till 50 t:ld å Svartå bruks rekognitionsskog i Nysunds socken; dels den som, uppkommen genom obehövad risbränning, från den 16 till den 23 i samma månad härjade inom Knista socken, hvarigenom synnerligen vackra ungskogar mer eller mindre skadades å en yta af omkring 1,200 t:ld, deraf vidpass 1,000 t:ld tillhörde Villingbergs bruk; dels ock den, som den 17 i samma månad, äfven genom vårdslöshet, uppkom å Elfhytte skog i Nora socken och öfvergick omkring 100 t:ld, mest oduglig mossmark.

Prisen på skogsprodukter äro i jemnt stigande och uppgå nu för en stig kol om 24 t:r från 12 till 20 r:dr, en famn barrved 5 till 10 r:dr, en famn björkved 8 till 12 r:dr, en sågstock 4 till 4 r:dr 50 öre, ett byggnadstimmer 3 r:dr, en tolt bräder 6 till 9 r:dr, en tolt 2-tums plank 12 till 14 r:dr, 100 stör 3 r:dr 50 öre och ett lass gärdsel om 60 stänger 2 r:dr 75 öre.

På sätt ofvan blifvit omförmäldt, har Hushållningssällskapet låtit verkställa en omfattande undersökning af länets *torfmossar*, hvilken undersökning väl föranledt en något ökad användning af detta bränmateriel, men icke anläggning af någon fabrik för tillverkning deraf till afsalu. *Bränntorf* begagnas fortfarande vid ett och annat bruk och bergverk. Vid kalkbränning inom Edsbergs härad användes nästan uteslutande alunskiffer såsom bränsle, och för jernvägarne, en del fabriker och de så kallade ädlare verken stenkol, som för hvarje år införskrifves i allt större mängd.

Tab. N:o 5. I afseende å antalet *dödade rofdjur*, hvarom bilagde tab. N:o 5 återopas, har andra tillförlitliga upplysningar icke kunnat erhållas, än de, som legat till grund för utbetalning af belöningar. Till följd häraf kan antalet räfvor och roffoglar, dödade af andra än jägeribetjeningen, icke uppgifvas efter den 1 Juni 1869, då på grund af Kongl. förordningen den 29 Januari samma år belöningar af statsmedel därför upphörde. Skottpenningarnes

borttagande har ock gjort dessa rofdjur betydligt talrikare, än under föregående år. Emellertid har nu 1870 års landsting utfäst en belöning af 1 r:dr för dödande af örn, berguf eller dufhök.

Någon anmärkningsvärd *förödelse bland husdjuren* har icke blifvit af rofdjur anställd, och de få, uteslutande mindre djur, som på detta sätt omkommit, kunna icke med någon säkerhet till antalet uppgifvas.

E) Bergs- och Brukshandteringen samt F) Fabriker, Manufaktur och Handverk. I afseende å länets indelning i tvenne bergmästaredistrikt och de bergslager, som till hvart och ett af dessa räknas, har någon förändring under perioden icke egt rum. Rörande *bergverk, fabriker* och *manufakturinrättningar* får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst återropa bilagde tab. N:o 7 a och serskildt angående *malmuppfordringen* för Tab. N:o 7 a. hvarje år följande tabell:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
	C:tr.	C:tr.	C:tr.	C:tr.	C:tr.
<i>Inom 5:te Bergmästaredistriktet:</i>					
Silfver och Blyglans..	33,858	48,311	60,053	54,795	38,974,50
Kopparmalm, Blandgods och Zinkblende..	182,398	137,753	118,453	127,326,50	108,222
Jernmalm.....	1,025,591,76	1,036,906,50	1,282,157	1,295,007,50	1,357,719
<i>Inom 6:te Bergmästaredistriktet:</i>					
Silfverhaltig blyglans..	—	—	7,776	19,941	473
Zinkmalm.....	490,300	442,048	560,640	731,450	644,809
Kopparmalm.....	26,800	27,888	1,200	3,360	1,364
Jernmalm.....	1,762,055	1,800,926	2,027,457	1,998,300	2,332,000

Af denna tabell visar sig, att beloppet af erhållen *blyglansmalm* inom 5:te distriktet ökade sig med hvarje år från och med 1866 till och med 1868, då det var som högst, men sedan åter nedgått, dels till följd deraf att arbetet i Blybergsgruvvan inställdes sistnämnda år, då blypriset var så lågt, att handteringen icke kunde bära omkostnaderna, dels emedan malmen i Guldsmedshyttfältet år efter annat aftagit såväl till kvantitet som kvalitet, så att hufvudgrufvan måst öfvergifvas såsom utbruten, dels ock af den anledning att äfven i Kafveltorpsfältet blytillgången under sista året aftagit; dock hyser man här den förhoppningen, att tillgången snart åter skall öka sig. Antalet genom arbete eller hvilostånd försvarade silfver- och blyglansgrufvor uppgick 1866 till 157, af hvilka 26 arbetades men endast 14 voro malmgifvande. De der anställde arbetarnes antal var då 147, af hvilka 30 qvinnor och barn. 1870 försvarades 152 grufvor, hvaraf 15 arbetades och 11 gifvo malm. Der anställde arbetare voro 196, af hvilka 106 qvinnor och barn. Den *silfverhaltiga blyglans*, som erhållits inom 6:te distriktet, har vunnits genom utskrädnig af zinkmalm från Isäsens och Knalla grufvor.

Tillgången på *kopparmalm* har äfven, på sätt tabellen visar, för hvarje år minskats. Uti Ljusnarsbergfältet har kopparmalmuppfordringen varierat mellan 18,000 och 29,000 c:tr årligen; dock är anledning hoppas på förökade tillgångar derstädes. Uti Kafveltorpsgrufvan har den rena kopparmalmen på djupet visat sig ega den utsträckning, som förut. Den malm, man de senare åren erhållit, har varit blandad med blyglans och zinkblende och utgjort så kallad blandgodsmalm. Af *zinkblende* hafva

störro tillgångar blifvit blottade. Denna malm exporteras oförändrad. Emellertid är malmtillgången i detta fält för närvarande ansevärt minskad. Uti Håkansbodafältet äro tillgångarne ännu mera förminskade och *kopparmalmen* mycket spridd i bergarten. Malmen utgjorde det sista året icke mer än omkring 12 proc. af uppfordrade berget och gaf i hyttan icke mer än 2,58 proc. garkoppar. Det från 64 till 50 r:dr och derunder nedtryckta kopparpriset har omöjliggjort en fortsatt bearbetning af de öfriga kopparmalmsfälten och spridda grufveförsöken inom 5:te distriktet. Med nuvarande låga kopparpris, höga kolpris och dyra forlöner anser man sig icke med vinst kunna afverka kopparmalm af lägre halt än 3 proc. Genom arbete och hvilostånd försvarade koppar-, blandgods- och zinkblendegrufvor voro 1866 inom 5:te distriktet 199, af hvilka 41 arbetades, men endast 13 gäfvos malm. Arbetarnes antal var då 328, af hvilka 75 kvinnor och barn. 1870 funnos 205 genom arbete och hvilostånd försvarade grufvor, af hvilka 35 arbetades och 17 gäfvos malm. Der anställdes arbetare voro 255, af hvilka 77 kvinnor och barn. Inom 6:te distriktet är det endast i det bolaget La Vieille Montagne tillhöriga Vehna malmfält i Hammars socken, som kopparmalm erhålles. Uti den i tabellen uppgifna kopparmalm har äfven ingått någon inblandning af *koboltmalm*. Vid dessa arbeten hafva varit anställda 18 arbetare.

Nyssnämnde bolags förnämsta grufvearbeten afse dock vinnande af *zinkmalm* och bedrifvas på gränsen af Hammars och Lerbäckes socknar af Örebro län och Godegårds socken i Östergötlands län på Isåsens samt Ófra och Nedra Knalla hemmans mark. Af den härstädes uppfordrade zinkmalm, som i tabellen till beloppet angifves, faller en mindre obestämd del på Östergötlands län. Vid dessa grufvearbeten användes år 1870 558 man, hvaraf ganska många, ehuru till antalet ej uppgifne, minderåriga med malmskrädning ofvan jord, vid hvilka skrädningsarbeten frånges den ofvan omnämnda silfverhaltiga blyglansen. Den zinkmalm, som för bolaget La Vieille Montagne's räkning vinnes å nyssnämnda gruffält, föres å bolagets jernbana till dess vid Åmmeberg anlagda anrikningsverkstad, der den undergår boking, vaskning och rostning, hvarefter den öfver Göteborg utföres till bolagets smälthyttor i Belgien. Härigenom har, oafsedt grufarbetena, en ganska liflig rörelse uppkommit vid Åmmeberg, der 1870 voro anställda vid vaskverket 166 arbetare, vid rosthyttan 58, vid verkstäderna 41 och för transporten 72, eller tillsammans 337 personer. Af den vid vaskverket använda arbetsstyrkan lär omkring en fjerdedel bestå af minderåriga. Som verkstäderna vid Åmmeberg äro belägna vid Vetterns strand, ske alla försändningar sjöledes och såsom bevis på lifligheten af denna rörelse uppgifves, att år 1870 af- och pålastades i Åmme-

bergs hamn 250 fartyg, hvaribland 41 dubbelresor med ångaren "La Vieille Montagne" ingingo.

Jernmalmsgrufvorna, som lemna materialet för länets betydliga jernstillverkning, intaga dock fortfarande främsta rummet inom ifrågakommande gren af bergshandteringen. Malmuppfordringen har ökat för hvarje år och detta ehuru jernkonjunkturen under de sistförflutna åren varit ganska klen. Jernmalmer finnas i de flesta af länets bergslager i stor ymnighet. Malmuppfordringen begränsas af afsätligheten på malm och denna har hittills varit ensamt beroende på tillgången af brännmaterial. Bergslagernas skogar kunna icke hårdare anlitas än hittills skett, men genom de under anläggning varande jernvägarne väntar man sig ej allenast en stor afsättning å sina rika och godartade malmer, utan ock tillförsel af brännmaterial, allt dock beroende å låga frakter, hvarförutan någon större malmexport härifrån ej lär kunna ifrågakomma. De senare årens försöksarbeten hafva bekräftat, att stora tillgångar finnas af ännu föga blottade, både rika och fattigare manganhaltiga jernmalmer. Lindes och Ljusnarsbergs socknar hafva i synnerhet en myckenhet dylika godartade malmer, som dock vid en större manganhalt vanligen äro fattigare på jern; och synes det som dessa jernfattigare, manganhaltiga malmer väl skulle lämpa sig för tillverkning af ståljern inom orten, då de icke tåla stora transportkostnader. Inom Grythyttens socken har hos malmen i ett gruffält upptäckts ända till 12 proc. manganhalt. Beloppet af uppfordrad jernmalm, som 1865 utgjorde 2,571,478 c:tr, uppgick 1870 till 3,689,719 c:tr; och har således malmuppfordringen under perioden ökat med mer än en million c:tr. Inom 5:te bergmästaredistriktet uppgick år 1866 antalet jernmalmsgrufvor, som genom arbete eller hvilostånd försvarades, till 705. Af dessa hade arbete verkstälts i 93, men endast 49 lemnat den uppgifna malmkvantiteten. De der använde arbetarnes antal uppgick till 505, af hvilka 12 kvinnor och barn. 1870 utgjorde de försvarade grufvornas antal 724, af hvilka 95 arbetades, men endast 43 lemnat malm. Vid dessa grufvor användes 567 arbetare, af hvilka 8 kvinnor och barn. Inom 6:te bergmästaredistriktet har det varit Nora bergslags af ålder bekanta malmtillgångar, som hufvudsakligen och i stigande grad anlitas. Under sista året utgjorde de brutna jerngrufvornas antal 48 och de vid dem anställda arbetarne voro 633, hvaribland 57 uppgifvits vara kvinnor eller barn. För uppfordring af vatten och berg användes vid dessa grufvor omkring 20 vattenhjul med en beräknad styrka af 550 hästkrafter och 8 ångmaskiner af vid pass 150 hästkrafter.

Tillverkningen af *guld*, *silfver*, *silfverglitt*, *bly* och *koppar* inhämtas af nedanstående tab. Litt. C. Hela denna tillverkning har bedrifvits inom 5:te bergmästaredistriktet. Af grufvor-

Tab. Litt. C.

Metalltillverkning.

Tillverkningen.	1866.				1867.				1868.				1869.				1870.			
	Centner.	℔.	Ort.	Korn.	Centner.	℔.	Ort.	Korn.	Centner.	℔.	Ort.	Korn.	Centner.	℔.	Ort.	Korn.	Centner.	℔.	Ort.	Korn.
Af Guld.....	—	—	86	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	49	50
» Silfver	3	92	38	—	3	49	87	—	5	42	09	—	4	62	97	—	2	94	88	—
» Glete eller Silfverglitt	177	—	—	—	265	85	—	—	197	40	—	—	442	60	—	—	118	—	—	—
» Bly	4,974	24	—	—	8,218	29	—	—	9,551	74	—	—	13,132	69	—	—	7,303	42	—	—
» Koppar	6,660	11	—	—	7,348	89	—	—	3,950	85	—	—	6,678	96	—	—	5,678	20	—	—

nas produkter är jernmalm den enda, som försmältes inom 6:te distriktet, der någon tillverkning af koppar numera icke eger rum; och är den verkstad för kopparsmide, som funnits vid Mårdsätter i Hammars socken, numera äfven nedlagd.

Tillverkning af silfver och bly bedrifves vid Östra Borns hytta och Guldsmedshyttan samt af bly vid Kafveltorp och Bångbro. Endast Kafveltorps-grufvas blyglanser hålla *guld* till någon anmärkningsvärd halt. Silfverhalten i samma malm är så ringa, att den knappast ersätter omkostnaden för silfrets utbringande, men detta silfver håller ända till 4,63 proc. guld. Af silfver, utdrifvet af verkbley efter Kafveltorps malmer, har ock erhållits hela den i tabellen angifna kvantitet guld.

Af 1868 års *silvertillverkning* hafva 1 c:tr 36 & 46 ort erhållits af verkbley från Löfasens silfververk i Dalarne och 31 & 12 ort silfver efter verkbley från Lahäll i Vermland, allt utdrifvet vid Guldsmedshytte silfververk, hvarifrån äfven afyttrats det i tabellen upptagna glete eller silfverglitt.

Höjningen i *blytillverkningen* 1868 härrörde från vid Guldsmedshyttan afdrifne 1,215 c:tr verkbley från Löfåse och Lahälls hyttor utom länet. 1869 års blytillverkning var ovanligt hög vid alla hyttor, hvartill kom en tillverkning af samlade blyglanser från Kafveltorpsfältet, som flere år legat under qvarstad, och i Bångbro nya hytta af tvenne års malmförråd. Ehuru blyglanstillgångarne 1870 voro betydligt minskade, blef dock, i följd af afverkning af inventariemalmer, blytillverkningen äfven då betydligt större, än den eljest skulle varit.

Tillverkningen af *koppar* bedrifves vid Östra Borns hytta, Ljusnarsbergs, Bångbro, Kafveltorps och Flögfors kopparverk. Den stora minskningen i 1868 års koppartillverkning kom deraf, att en del Kafveltorpsmalm icke kunde afverkas, innan Bångbro nya hytta blef färdig i slutet af nämnda år. De sista tvenne åren steg tillverkningen genom afverkning af en del inventariemalmer, hvarjemte Kafveltorps bolag i sin smältning 1870 använde några tusen centner kopparmalm, inköpta från Stensgrufvan i Grythytte socken. Eljest har, såsom förut är nämnt, kopparmalmtillgångarne för hvarje år minskats och med dem äfven koppartillverkningen.

Tillverkningen af *tackjern* och *gjutgods* inom 5:te bergmästaredistriktet inhemtas af nedanstående tabell:

År.	Begränsade masugnar.	Blåsningstid.			Erhållet tackjern.				Använde.		
		dygn.		t.mr.	Smides.		Gjutgods.		Jernmalm.	Tråkol.	
		centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	läster.	t.r.	
1866.....	24	3,809	3	576,196	14	19,143	74	1,200,453	87,687	2	
1867.....	24	3,735	8	596,356	21	23,736	62	1,255,007	87,141	9	
1868.....	24	4,135	3	694,638	66	27,870	66	1,455,416	99,150	5	
1869.....	23	4,699	14	801,947	82	24,012	65	1,621,576	117,620	1	
1870.....	23	4,289	11	793,727	25	24,194	13	1,627,673	112,334	9	

Tillverkningen för dygn, som år 1866 öfverhufvud taget för hela tillverkningen utgjorde 156 c:tr 29 &, hade 1870 stigit till 190 c:tr 69 & och dermed kolåtgången betydligt minskats. Vid dessa verk voro sistnämnda år anställda 378 arbetare, alla öfver 18 år.

Inom 6:te bergmästaredistriktet hafva under år 1870 för tackjernstillverkning varit begagnade 29 masugnar och dervid arställda 498 arbetare öfver 18 år. Det under femårsperioden

der tillverkade tackjern och gjutgods har uppgått till följande belopp:

1866	877,483	c:tr 28 &	tackjern	och	23,600	c:tr 2 &	gjutgods,
1867	1,013,588	» 67 » »	»	»	21,634	» 18 » »	»
1868	1,042,391	» 90 » »	»	»	18,842	» 12 » »	»
1869	1,104,795	» 8 » »	»	»	84,491	» 30 » »	»
1870	1,203,891	» 5 » »	»	»	23,322	» 91 » »	»

Såsom dessa siffror visa, har tillverkningen af tackjern för hvarje år ökats, och tillökningen visar sig i synnerhet betydlig, om jemförelsen sker med förhållandet före periodens början. För blåsningens uppehållande har begagnats 50 vattenhjul med en effekt om 580 hästkrafter. I sammanhang med tackjernstillverkningen i Karlsdals masugn i Nora socken har derstädes tillverkat *bessmersstål* till följande belopp: 1866 2,969 c:tr 88 &; 1867 257 c:tr 28 &; 1868 793 c:tr 35 &; 1869 1,067 c:tr 85 & och 1870 413 c:tr 16 &.

Utom den gjutgodstillverkning, som bedrifves i sammanhang med tackjernsblåsning och hvarför här ofvan redovisats, sker egentlig *gjutning genom omsmältning af tackjern* vid Brefven i Askers socken och Laxå i Bodarne socken. Det sålunda tillverkade gjutgodset har utgjort i centner:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
vid Brefven	4,365,86	3,329,36	4,403,51	4,816,79	6,316,27.
» Laxå	—	—	—	2,137,62	1,679,47.

Vid dessa gjuterier och de dermed förenade mekaniska verkstäderna hafva under sistförflutna året varit anställda, vid Brefven 26 arbetare och vid Laxå 6.

För tillverkningen af *stång-* och *ämnesjern* samt *smältstycken* inom 5:te bergmästaredistriktet redovisas i denna tabell:

År.	Smältständer.	Tillverkning.						Använde.			
		Stångjern.		Ämnesjern.		Smältstycken.		Tackjern.		Tråkol.	
		centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	läster.	t.r.
1866	49	232,969	10	44,608	74	—	—	277,574	84	57,766	10
1867.....	50	252,434	10	20,854	86	36,165	69	350,601	15	57,546	1
1868.....	47	228,582	22	13,627	58	45,681	24	344,389	07	50,031	9
1869.....	47	263,764	41	14,328	16	68,470	27	371,272	11	53,610	7
1870.....	48	257,701	37	21,647	71	82,949	05	389,518	49	47,802	1

Häraf framgår, att äfven denna tillverkning tilltagit oaktadt låga pris och trög afsättning; att stora besparingar i kolåtgången blifvit gjorda; och att i synnerhet tillverkningen af smältstycken ökats. Dessa utvalsas sedan till det mesta utom distriktet, enär endast ett *valsverk*, det vid Hellefors, derinom ännu finnes.

Under periodens sista år har färskning af tackjern för beredning af *stångjern* egt rum vid 23 bruk inom 6:te bergmästaredistriktet. Tillverkningen derstädes af stångjern, smältstycken och knippjern utgjorde i centner:

1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
373,344,20,	400,894,9,	455,438,8,	479,526,17,	659,533,37.

Arbetarnes antal, som 1866 var 494, hade 1870 stigit till 722, hvaribland 51 minderåriga.

Genom den utveckling, jernhandteringen på senare åren erhållit, har den gamla fördelningen af jernvaror i stångjern och manufakturjern, på grund af tillverkningssättet, upphört att vara

strängt tillämplig, hvarföre ock en bestämd skilnad mellan manufakturverk och stångjernsverk numera icke kan göras. Af denna orsak komma ock redogörelserna nu att för manufakturstillverkningen visa en något mindre, men för stångjernstillverkningen en högre grad af utveckling, än som skulle dessa grenar af bergsmannanäringen under andra förhållanden rätteligen tillkomma. Antalet begagnade manufakturverk utgjorde inom 6:te bergmästaredistriktet år 1870 endast 15 stycken med 151 arbetare, hvaribland 39 minderåriga. Tillverkningen derstädes har utgjort:

År.	Stål.		Spik.		Redskaps- smide.		Diverse manufaktur.		Summa.	
	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.
1866.....	7,521	48	6,452	57	54	83	23,121	45	37,150	33
1867.....	7,883	20	7,520	11	50	09	22,636	73	38,090	13
1868.....	16,773	23	5,713	13	906	06	17,328	43	40,720	85
1869.....	17,014	96	5,011	34	420	72	15,050	39	37,497	41
1870.....	7,412	92	6,494	27	28	—	43,256	61	57,191	80

För manufakturjerns-tillverkningen inom 5:te bergmästaredistriktet redovisas i denna tabell:

År.	Begagnade verk.	Stål.		Spik.		Redskaps- smide.		Diverse annan manufaktur.		Summa.	
		centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.	centner.	℔.
1866.....	6	345	14	1,804	74	51	50	6,589	63	8,791	01
1867.....	6	3,269	—	1,364	33	111	54	4,927	97	9,672	84
1868.....	6	2,520	05	1,142	83	39	73	7,881	26	11,583	87
1869.....	6	3,623	—	711	64	203	50	10,624	84	15,162	98
1870.....	7	3,138	40	315	12	124	60	10,716	39	14,294	51

Af plåtar tillverkades 1866 vid Hellefors 1,642 c:tr 26 ℔; hvar- efter i saknad af större beställning någon plåttillverkning derstädes icke egt rum.

Några större verkstäder för jernförädling hafva icke under perioden tillkommit. Icke destomindre hafva de viktigaste delarne af bergshandteringen gått betydligt framåt. En utvidgning af grufvebrytning och tackjernstillverkning hade ock varit att vänta, så långt tillgångarne på malm och kol det medgifvit, emedan tackjernet bort påräkna afsättning på utländska marknaden, äfven om stångjernet skulle visat sig något trögsåldt. Emellertid synes det som jernhandteringen skulle kunna, icke blott på grund af sjelfva materialets, d. v. s. malmens och träkolets företräden, utan äfven med afseende på öfriga vilkor att åstadkomma en afsättlig vara, uthärda täflan med utländska jernstillverkare, då flere af stångjernsverken betydligt utvidgat sin tillverkning. Synnerligast gäller detta om de nyanlagda valsverken vid Bofors, Degerfors, Laxå och Skyllberg. Förhållandet under femårsperioden kan således sägas vittna både om fortfarande naturliga tillgångar på material för en stor jernstillverkning och om tillräcklig enskild företagsamhet för att använda dessa tillgångar.

Transportlederna och transportsättet för de forslingar, som i och för jernhandteringen erfordras, äro ännu desamma, som i föregående berättelser omförmälas. Å det gods, bestående af tackjern, stångjern, smältstycken, malm, limsten, bräder, spanmål, sill och salt, som passerat faktorien vid Nygård i Gryt-

hytte socken, derifrån Hellefors och Sikfors-verkens effekter transporteras öfver Saxen-Yngen till Kristinehamn; vid Valåsen, derifrån tillverkningarna vid en del hyttor i Karlskoga och Nora socknar öfver Möckeln fraktas till Degerfors; vid Gelleråsen, derifrån en del hyttors i Karlskoga tillverkning transporteras å vattendragen till Sjöändan och vidare å jernväg till Kristinehamn, samt Karlskoga fabriker och faktoriet vid Bofors, derifrån Karlsdals, Bofors och Björkborns bruks samt en del hyttors i Karlskoga tillverkningar fraktas öfver Möckeln till Degerfors, har Konungens Befallningshafvande erhållit följande uppgift:

År.	Från Nygårds faktori.	Från Valåsens faktori.	Från Gelleråsens faktori.	Från Karlskoga faktori.	Från Bofors faktori.
1866..... Centner	116,916	6,200	69,794	290,000	119,456
1867..... »	108,510	113,699	82,819	97,000	137,052
1868..... »	112,829	50,496	59,198	71,000	104,660
1869..... »	148,819	76,119	33,033	61,000	201,532
1870..... »	144,406	62,696	58,635	140,000	282,158

Uti de nu begagnade transportleder och transportsätt skola de under anläggning varande jernvägarne mellan sjöarne Vikern och Möckeln och vidare till Degerfors jernvägsstation, mellan Nora, Karlskoga och Degerfors samt från Frövi öfver Lindesberg genom Nya Kopparberget till Ludvika, snart åstadkomma väsentliga förändringar och kraftigt bidraga till jernhandterings utveckling och förkofran.

Tillverkningen af alun, som eger rum endast vid Latorps eller Beata Christina alunverk, utgjorde år 1866 1,775 t:or, 1867 1,680 t:or, 1868 1,900 t:or, 1869 1,900 t:or och 1870 1,980 t:or.

Rödfärg tillverkas vid Dylta i Axbergs socken och vid Ridkärr i Ljusnarsbergs socken, och har tillverkningen utgjort:

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
vid Dylta ..... T:r	1,886	1,846	2,089	1,612	2,419,
» Ridkärr..... »	443	850	500	—	403.

Vid Dylta svafvelbruk tillverkades år 1866: 809 c:tr 42 ℔ svafvel, 1867: 831 c:tr, 1868: 842 c:tr, och 1869: 872 c:tr, samt vid vitriolverket derstädes 1866: 960 c:tr vitriol, 1867: 985 c:tr 60 ℔, 1868: 800 c:tr, 1869: 774 c:tr 40 ℔ och 1870: 825 c:tr 60 ℔.

Vid Hammars glasbruk bedrifves tillverkningen af buteljer i något mindre omfattning än tillföre.

Krut tillverkas fortfarande vid Gyttores och Ramsbergs Tab. N:o 7a. krutbruk till den kvantitet tab. N:o 7a angifver. Å sistnämnda ställe inträffade 1870 explosion i cylinderhuset och sikthuset, då krutmästaren dödades och en person skadades.

Vid Gyttores anlades 1868 en fabrik för tillverkning af nitroglycerin och ammoniakkrut, hvarest sistförflutna året tillverkades 180 c:tr ammoniakkrut och 50 c:tr nitroglycerin.

Vid Guldsmedshyttan drifves kul- och hagelfabrik, hvilken sysselsätter fyra arbetare och årligen tillverkar omkring 850 c:tr hagel och 150 c:tr handgevärskulor.

Kalktillverkningen, som hufvudsakligen bedrifves inom Edsbergs härad, steg 1870 till 50,000 t:or, hvarå priset vexlat mellan 60 och 75 öre för tunna.

Takskiffer brytes vid Grythyttan. Tälgesten uppbygges och bearbetas vid Yxhult och Hällabrottet i Kumla socken, hvarest förfärdigas hvarjehanda stenarbeten till ett värde af 10 till 12,000 r:dr årligen.

För antalet brännerin, tillverkningen derstädes och den afgift, som derför erlagts redovisas i följande tabell:

År.	Antal brännerin.	Tillverkning i kannor.	Tillverknings- avgift. R:dr R:mt.
1866.....	14	430,643,0	259,703,85
1867.....	10	312,365,0	204,631,60
1868.....	11	350,906,5	248,711,75
1869.....	13	442,326,5	309,628,55
1870.....	11	421,710,0	295,197,00

Partihandel med bränvin idkas fortfarande af landtmän inom Askersunds socken, hvilka på aflägsna orter söka afsättning för denna vara.

Tab. N:o 7b. I tab. N:o 7 b redovisas för handtverkerien inom länet, hvilka under perioden icke vunnit någon synnerlig utveckling.

Bland binäringar och husslöjder förtjena att omnämnas den spik- och nubbtillverkning, som fortfarande bedrivs inom Lerbäckes socken till icke ringa omfång, och för hvilken industri

konjunkturerna på senare tider börjat ställa sig mera fördelaktigt; vidare den betydliga tillverkningen af skoarbeten inom Kumla, Hardemo och Viby socknar samt af åtskilliga trävaror inom länets skogsbygder. Inom Hallsbergs socken förfärdigas halmflåtor och halmskor; å andra trakter gröfre väfnader till arbetskläder samt en del stickade ylleveror; och idkas fortfarande af allmogen i Hardemo och angränsande socknar en ej obetydlig handel med oxar.

Det fiske, som idkas i Hjelmaren och Vettern samt andra sjöar och vattendrag, är icke af den betydenhet, det med en omsorgsfullare omvårdnad kunde vara. De föreningar rörande vilkoren och sättet för fiskes bedrivande, som uppgjorts för de flesta större sjöar och vattendrag inom länet, hafva icke öfverallt medfört den verkan till fiskets upphjelpande, man deraf sig väntat; vare sig detta nu härleder sig derifrån, att föreningarna icke noga efterleivas eller att de meddelade föreskrifterna icke äro tillräckliga för fiskens skyddande och tillväxt.

Jagt idkas af en och annan i skogsbygden boende person, dock mera som nöje, än näringsfång.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) Landkommunikationer. I afseende å Statens jernvägar torde, ehuru de utgöra föremål för serskild berättelse, dock här böra nämnas, att Nordvestra Stambanan från Laxå till Kristinehamn öppnades för trafik den 1 December 1866 och att å denna bana finnas inom länet inrättade stationer vid Hasselfors, Svartå och Degerfors.

Tab. Litt. D. Beträffande derefter enskilda bolags jernvägar och bland dem först den af "Kongl. Svenska Aktiebolaget för jernväg mellan Köping och Hult" anlagda äldsta större svenska jernväg mellan Örebro och Arboga med dess 1868 för trafik öppnade fortsättning till Köping, äfvensom rörande jernvägen mellan Nora och Ervalla, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under-

dänigst åberopa nedanstående tab. Litt. D. Såsom här af synes, har trafiken å dessa banor efter förstnämnda banas utsträckning till Köping och samband med jernvägen från nämnde stad till Vestmanlands bergslager högst betydligt tilltagit.

Bolaget "Vieille Montagne's" jernväg mellan bolagets zinkgrufvor vid Isåsen och dess verkstäder och lastageplats vid Åmmeberg begagnas nästan uteslutande för forsling af bolagets effekter till och ifrån grufvorna.

För fraktbelopp, intrader och utgifter vid Stribergs jernväg jemte den i sammanhang dermed stående fraktfarten å sjöarne Saxen och Vikern till Vikersvik och Kapsta redovisas i nedanstående uppgift, tab. Litt. E.

Tab. Litt. E.

Tab. Litt. D. Uppgift på trafiken på Örebro-Köping och Nora-Ervalla jernvägarne 1866—1870.

År.	Medel- längd trafikerad bana.	Passagerare.					Paket, post, vag- nar, hästar, hundar och extra inkomster. R:dr R:mt.	Gods och boskap.		Summa R:dr R:mt.	Tillök- ning i procent.	
		A n t a l.				R:dr R:mt.		Centner.	R:dr R:mt.			
		1:sta klass.	2:dra klass.	3:dje klass.	Summa antal.							
1866.....	6,75	3,602	13,090	50,142	66,834	84,851,44	8,925,97	1,485,919	203,146,26	296,923,67	—	
1867.....	7,1	3,609	12,260	48,374	64,243	78,083,60	9,183,40	2,043,142	268,735,06	356,002,06	19,9	
1868.....	8,25	3,793	14,137	59,208	77,138	91,764,49	11,921,81	1,923,229	267,486,21	371,172,51	4,3	
1869.....	8,25	3,509	13,303	60,718	77,530	91,854,56	12,767,47	2,279,066	303,712,98	408,335,01	10,0	
1870.....	8,25	3,905	12,253	62,224	78,382	93,788,70	14,194,96	2,663,863	353,885,46	461,869,12	13,1	
Skilnad mellan 1866 och 1870 årens trafik		—	303	837	12,082	11,548	8,937,26	5,268,99	1,177,944	150,739,20	164,945,45	55,6

Tab. Litt. E. Uppgift angående Stribergs jernväg och sjökommunikation 1866—1870.

År.	Frakt i centner.		Intrader. R:dr R:mt.	Underhålls- kostnader. R:dr R:mt.	Reserverade medel för påföljande år. R:dr R:mt.	Utdelning. R:dr R:mt.	
	På jernväg.	På sjön.					
1866.....	301,825	321,960	20,323,35	16,490,89	2,482,46	1,350	
1867.....	239,705	283,352	19,590,93	13,203,35	2,337,58	4,050	
1868.....	292,200	284,950	21,778,00	14,421,45	2,406,55	4,950	
1869.....	248,000	279,500	20,170,60	12,720,60	2,500,00	4,950	
1870.....	272,900	334,113	22,941,00	14,450,00	2,641,00	5,850	
Summa		1,354,630	1,503,875	104,803,88	71,256,29	12,367,59	21,150

Från Timselvens lugnvatten vid Björkborn till sjön Mückeln vid Bofors har en jernväg för hästkraft om $\frac{1}{2}$ mils längd blifvit under nästlidet år på enskild bekostnad anlagd.

I sammanhang härmed torde böra omnämnas, att sedan Kongl. Maj:t den 29 September 1869 meddelat ett engelskt bolag koncession för anläggning af jernväg från Frövi förbi Lindesberg genom Ramsbergs och Nya Kopparbergs socknar öfver Grängesberget till Ludvika i Stora Kopparbergs län, så har arbetet å denna för bergshandteringen så viktiga och så många gånger tillföre utän resultat föreslagna bana nu så forskridit, att den å stycket mellan Frövi och Lindesberg redan är för trafik öppnad.

Under anläggning äro ock, såsom förut nämnts, jernvägar ej allenast mellan sjöarne Vikern och Mückeln och vidare till Degerfors, utan ock mellan Nora, Karlskoga och Degerfors; men den, på sätt i föregående berättelse omnämnes, äfven ifrågasatta jernväg i fortsättning af Nora-Ervallabanen från Nora till Stadra, har icke kommit till utförande.

Allmänna lands-, härad- och socknevägarnes längd vid periodens slut, äfvensom längden af de under femårsperioden afsynade nya och förbättrade vägar jemte de af statsverket eller kommunerna i sådant afseende tillskjutne kostnader visar i underdå-
Tab. N:o 8. nighet bilagde tab. N:o 8. Vägarne äro i allmänhet goda och fasta. Å ett och annat ställe i bergslagen och i sydligaste delen af länet äro de väl, i följd af stark trafik, brist på tjenligt väglagningsämne eller vägarne läge på jäsjord, ännu icke i det bästa skick, men med den minskning i landsvägstrafiken med tunga lass, som jernvägarne åstadkomma, och de tid efter annan skeende vägomläggningar och förbättringar, der sådana af behovet påkallas, torde äfven dessa nu mindre goda vägar i en ej så aflägsen framtid komma i så godt skick, man skäligen kan vänta. Till följd af Kongl. kungörelsen, angående ändring i föreskrifterna om tiden för allmänna vägarne lagning och grusning, den 25 Maj 1869, har efter Landstingets hörande Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnat, att de allmänna vägarne skola fyllas och grusas samt vägsyner hållas inom länets bergslager under förra och inom landslagen under senare hälften af Oktober månad hvarje år; och torde den förändring i tiden för vägarne grusning, som för några härad härigenom inträdt, äfven i sin mån komma att förmånligt inverka på vägarne beskaffenhet.

Under qvinqvennet hafva de arbeten för allmänna vägarne förbättrande, som här nedan omförmälas, blifvit afslutade och afsynade. I *Vester-Nerikes fögderi*: Den i föregående berättelse omnämnda vägförbättringen vid Lekeberga bruk i Edsbergs härad, hvilket arbete, utöfver statsbidraget 7,933 r:dr 33 öre jemte af egarne till Skärmartorps qvarn serskildt tillskjutne 1,000 r:dr, medtagit ytterligare 10,267 r:dr 17 öre, som häradets vägbyggnadsskyldige dels tillskjutit kontant, dels betalt genom ett 1867 upptaget tioårigt amorteringslån, stort 5,000 r:dr. Den likaledes förut omförmälda vägomläggningen mellan Lekhyttan och Villingsberg har deremot hufvudsakligen åstadkommit med det beviljade statsbidraget 15,066 r:dr 67 öre. I sammanhang med jernvägsbyggnaderna hafva af statsmedel bekostats nya utfartsvägar från jernvägsstationerna Laxå, Hasselfors och Svartå, uppgående tillsammans till 0,355 mil. Dessa utfartsvägar hafva sedermera blifvit på vederbörande häradsvägbyggnadsskyldige behörigen indelade, och är kostnaden härför samt för vägarne iståndsät-

tande bestridd af kommunernas medel med det för fulländade nya allmänna landsvägar i tabellen upptagna belopp 1,476 r:dr. Inom *Nora fögderi* har med statsbidrag af 6,000 r:dr vägen mellan Rastelfven och Hässjöfallsbacken omlagts, hvarigenom större och mindre backar undvikits samt väglängden minskats med 840 fot. Kommunernas kostnad för denna vägomläggning har uppgått till 5,651 r:dr. I *Lindes fögderi*: Sedan för omläggning och kringgående af större backar å vägen mellan Lindesberg och Fanthyttan samt emellan Fanthyttan och Siggebohyttan i bidrag af statsmedel erhållits 15,000 r:dr, har detta arbete verkställt efter fastställd plan, och uppskattas kommunernas kostnad för dessa vägomläggningar till ungefär samma belopp, som statsbidraget. För den en och en fjerdedels mil långa, nyanlagda häradsvägen från Lindesberg till landsvägen vid Kåfalla bruk, till hvilken väganläggning staten bidragit med 18,000 r:dr, hafva kommunerna icke haft någon utgift utöfver de i tabellen upptagne, af Lindesbergs stad tillskjutne 405 r:dr, enär den egentliga kostnaden för denna väg utöfver statsanslaget, bestridts af ett bolag, bildadt af personer i orten, hvilkas bidrag icke uppgifvits.

Den år 1864 påbörjade *brobyggnaden* öfver lilla Hammarundet å allmänna landsvägen från Askersund till Östergötland har 1866 blifvit fullbordad och afsynad. Sammanlagda kostnaden för denna brobyggnad, äfven inrättad för genomsegling af fartyg, uppgår till 68,548 r:dr, hvaraf i statsanslag erhållits 58,700 r:dr samt återstoden 9,848 r:dr tillskjutits af ett i orten bildadt brobyggnadsbolag, som dock enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 24 Mars 1868 eger att under en tid af fem år, hvilka utgå med Juni månad 1873, uppbära bropenningar för öfverfart och genomsegling af bron.

Af öfriga inom länet befintliga större *broar*, hvilka alla underhållas af kommunerna utan rätt till uppbärande af bropenningar, äro fem under perioden ombyggde.

Färjpenningar uppbäras fortfarande för öfverfart af Torrvarpsund i Grythytte socken och Käxsundet i Bjurkärens socken.

För begagnande af vägen öfver den så kallade Näsbyheden från Frövi station till landsvägen vid Spångboda, hvilken väg på enskild bekostnad underhålls till lättnad för transporten från Nya Kopparbergs, Lindes och Ramsbergs bergslager till Frövi jernvägsstation, uppbäras *vägpennningar* enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 15 Oktober 1867 med tre öre för hvarje dragare. Då jernbanan mellan Frövi och Lindesberg numera blifvit för trafik öppnad, torde dock snart all forsling å nämnde väg upphöra.

Antalet af de å allmänna vägarne befintliga *grindar* antogs vid periodens början uppgå till 372. Af dessa återstå nu endast 154.

Sedan det i senaste femårsberättelse omförmälda beslut om indragning af *gästgifverien* vid Resta, Sköllersta-Sörby och Svennevadsby och inrättande i stället af gästgifvaregårdar vid Thorsta, Pålsboda jernvägsstation, Norrå Glottra och Kilsmo jernvägsstation den 1 Augusti 1867 trädt i verkställighet och beslutet om förflyttning af gästgifveriet vid Bodarne till Laxå jernvägsstation den 1 November samma år äfven kommit till utförande, så finnas nu gästgifverin inrättade vid eller i närheten af de fleste jernvägsstationer i länet. Inom länet finnas nu 50 gästgifvaregårdar, och är skjutsen ställd på entreprenad vid dem alla utom Loka. Den märkbara minskningen i antalet utgångne hästar, hvilken helt och hållet måste tillskrivas tillgången på andra bättre befordringsmedel, har vid senast hållne entreprenadauktioner medfört en ej obetydlig minskning i entreprenad-

afgifterna, hvilka inom Öster-Nerikes fögderi i medeltal utgöra 3 r:dr 35 öre för skjutsskyldigt hemman och i Vester-Nerike icke på något ställe nu uppgå till 16 r:dr för hemman. Vid de flesta gästgifvaregårdar inom Nora och Lindes fögderin öfverstiga dock entreprenadafgifterna, ehuru nu lägre än tillföre, ännu sistnämnda belopp för hemman, hvadan till lättnad i skjuts-tungan vid dessa gästgifvaregårdar af statsmedel erhållits under de fem sista åren i medeltal för år 9,747 r:dr 49 öre.

Vid 1870 års slut funnos *postkontor* i länets fyra städer, postexpeditioner i Nya Kopparberget, Ramsberg, Grythytted, Karlskoga, Hallsberg, Vredstorp och Degerfors samt poststationer vid öfriga jernvägsstationerna och i Qvissbro, Hjortqvarn, Kå-falla och Hjulsjö. Vid nämnda års slut indrogos de inom länet befintliga, då ännu återstående åtta *postgårdarne* om tillsammans 4½ mantal, hvilka under året forslat post 1,865 mil. All *post befordras* nu med bantåg å statens jernvägar eller enskildes till Nora och Köping, med diligens från Vredstorp öfver Askersund till Skeninge, med gästgifvareskjuts eller efter ackord. Nya poster äro under perioden inrättade mellan Vredstorp och Svartå, Hallsberg och Tjällmo, Nora och Hjulsjö samt Karlskoga och Degerfors. Bantåg, diligenser och ångfartyg äro försedda med breflådor för korrespondensers befordrande.

Kronobrefbäringen, hvilket onus genom ökade postförbindelser och den Länsmännen meddelade utvidgade fribrefsrätt ytterligare minskats, är fortfarande ställd på entreprenad öfverallt inom länet.

Utom statens *telegrafstationer* i Örebro och Askersund finnas dylika inrättade vid alla jernvägsstationer.

B) Sjökommunikationer. Från Örebro hamn vid Skebäck trafikeras Hjelmaren, Hjelmarekanal och Mälaren numera af endast ett ångfartyg, "Nerike", om 18,50 lästers dräktighet och 24 hästars maskinkraft samt af 7 segelfartyg om tillhoppa 125 lästers dräktighet. I öfrigt idkas fraktfart på nämnde kanal och sjöar af åtta på kusten invid Hjelmaren bosatte landtmän med 8 segelfartyg om tillsammans 135 läster. Från Askersund underhålles kommunikation med Motala, Jönköping och Göteborg genom ångfartygen "Askersund" och "Örn", det senare tillhörigt rederi i Motala. Ångfartyget "Askersund", om 23 lästers dräktighet och 30 hästkrafters maskin, tillhör bolag i Askersund, hvilket bolag dessutom eger det emellan Jönköping och Stockholm gående ångfartyget "Oscar" med samma dräktighet och maskinkraft som ångfartyget "Askersund". Det emellan Åmmeberg och Göteborg gående ångfartyget "Åmmeberg" om 25,5 lästers dräktighet och 30 hästars maskinkraft, tillhörigt bolaget Vieille Montagne, användes nästan uteslutande för nämnda bolags egna befraktningar. På Vettern och dermed sammanhängande vattendrag idkas fraktfart af nitton inom länet vid nämnda sjö bosatte landtmän med 19 seglande fartyg om tillsammans 295 läster. Af öfriga ångfartyg begagnas ett för trafiken å Rossvälen och Lindessjön mellan Guldsmedshyttan och Lindesberg och de återstående för bogsering å sjöarne Vikern, Saxen och Nora-sjön.

För trafiken å *Knappfors kanal* redogöres sålunda:

K. M:s Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Örebro län.

År.	Frakt i centner.	Intraden.		Underhålls- kostnader.		Afsatt till reparations- fond.		Utdelning.	
		R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.
1866.....	361,500	3,573,26	1,323,77	150	920				
1867.....	183,000	1,977,22	1,612,04	—	1,840				
1868.....	136,600	1,453,92	831,62	—	920				
1869.....	90,600	974,95	415,06	—	690				
1870.....	162,200	1,491,55	344,07	150	920				

C) Sjöfart och Handel. Ut i tab. N:o 9 a lemnas redogörelse för antal och lästetal af länets innevånare tillhöriga *fartyg* och *båtar* öfver tre nyläster, i afseende hvarå jemväl i underdånighet åberopas hvad här ofvan blifvit anfördt i sammanhang med redogörelsen för ångbåtsfarten. Antalet *handlande* och *deras betjening* inhentas af bifogade tab. N:o 9 b samt *varutrafiken å Hjelmaren* af å följande sida stående sammandrag, tab. Litt. F. Tab. Litt. F.

Föremålen för *varuutbyttena* inom länet äro fortfarande desamma, som i föregående berättelser omförmålas; och i afseende å afsättningsorterna utom länet för dess produkter har ingen annan förändring inträdt, än att afsättningen på Göteborg högst betydligt tilltagit, då den deremot på Stockholm knappt kan sägas ega rum i samma omfattning som tillföre.

Af de i föregående berättelse omnämnda *marknader* äro den i Lindesberg, som förut hållits i Augusti månad, nu utsatt att hållas i September, samt de i Svennevad och Sküllersta-Sörby indragna och marknader i stället anordnade vid Pålshoda i slutet af Mars och Oktober månader, hvarförutom marknad numera hålles vid Odensbacken i Askers socken i September månad; och äro höst- och vårmarknaderna i Örebro, hvilka, liksom länets öfriga marknader, med undantag af Hindersmessan, voro uteslutande afsedda för handel med kreatur och landtmannaprodukter, genom Kongl. Kommerce-Kollegii resolution den 29 Juni 1869 förklarade för frimarknader. *Torgdagar* hållas utom i länets städer en eller två gånger i månaden vid Nya Kopparberget, Karlskoga, Tomta, Lerbäck, Edsbergsby, Vredstorp, Åmmeberg, Mullhyttan, Hjortqvarn och Lennäs gästgifvaregård. Marknader och torgdagar äro flitigt besökta af köpare och säljare och vid flere jernvägsstationer låta handlande från Örebro uppköpa stora kvantiteter spanmål, som sedermera afsättes hufvudsakligen på Göteborg. Handeln utvecklas alltmer och antalet å landet bosatte handlande tilltager i samma mån, i följd hvaraf de förr så talrika gårdfarihandlande, hvilkas afsättning härigenom minskas, blifva alltmer sällsynte.

Vid 1870 års slut funnos inom länet 8 *minuteringsställen* för spirituösa drycker, 3 i Örebro, 1 i hvardera af länets öfriga städer, 1 i Nya Kopparbergs och 1 i Karlskoga socken, af hvilka det sistnämnda under perioden tillkommit. Rättigheten utöfvades å alla dessa ställen af bolag. *Utskänkningsställen*as antal hade deremot nedgått till 26 i städerna och 6 å landet; hvarförutom utskänkning af spritdrycker tillfälligtvis idkas vid Adolfsbergs brunn och å tvenne så kallade utvårdshus vid Örebro under sommaren, vid mötesplatserna Sanna hed och Mosås under mötestiderna och å 2 ångfartyg under tiden för deras resor. Minuterings- och utskänkningsafgifternas belopp och fördelning inhentas af å följande sida stående tab. Litt. G.

Tab. Litt. G.

Tab. Litt. F. Sammandrag öfver de varor, som passerat till och från Örebro och öfriga hamnar vid sjön Hjelmaren åren 1866—1870.

	1866.				1867.				1868.				1869.				1870.			
	Stycken.	Antal kubikfot.	Antal tolfter.	Vigt i centner.	Stycken.	Antal kubikfot.	Antal tolfter.	Vigt i centner.	Stycken.	Antal kubikfot.	Antal tolfter.	Vigt i centner.	Stycken.	Antal kubikfot.	Antal tolfter.	Vigt i centner.	Stycken.	Antal kubikfot.	Antal tolfter.	Vigt i centner.
Alun.....	—	—	—	7,195	—	—	—	5,682	—	—	—	5,623	—	—	—	3,068	—	—	—	5,488
Alunslam.....	—	—	—	41	—	—	—	238	—	—	—	324	—	—	—	174	—	—	—	173
Jern, gjutet, stång- och knipp-, spik och svartsmide, plåtar och stål ..	—	—	—	90,235	—	—	—	48,250	—	—	—	33,993	—	—	—	24,116	—	—	—	24,274
» tack- och skrot-.....	—	—	—	89,606	—	—	—	68,062	—	—	—	23,878	—	—	—	14,423	—	—	—	3,552
» malm.....	—	—	—	6,200	—	—	—	8,570	—	—	—	10,670	—	—	—	6,100	—	—	—	35,248
Fisk, salt och torr, alla slag.....	—	—	—	24,652	—	—	—	25,883	—	—	—	23,104	—	—	—	26,772	—	—	—	18,074
Sirup.....	—	—	—	696	—	—	—	423	—	—	—	317	—	—	—	616	—	—	—	804
Socker.....	—	—	—	3,188	—	—	—	1,836	—	—	—	2,696	—	—	—	2,205	—	—	—	3,824
Kaffe.....	—	—	—	1,235	—	—	—	599	—	—	—	900	—	—	—	1,100	—	—	—	1,004
Rödfärg.....	—	—	—	914	—	—	—	810	—	—	—	1,328	—	—	—	813	—	—	—	1,482
Vitriol.....	—	—	—	1,735	—	—	—	3,165	—	—	—	1,410	—	—	—	1,722	—	—	—	2,039
Kol, sten-.....	—	43,875	—	23,473	—	15,355	—	8,215	—	20,570	—	11,005	—	15,365	—	8,220	—	13,286	—	7,108
Kreatur, större.....	509	—	—	4,072	423	—	—	3,384	640	—	—	5,120	804	—	—	6,432	940	—	—	7,520
Oljor, alla slag.....	—	2,703	—	1,892	—	2,316	—	1,621	—	1,492	—	1,044	—	2,834	—	1,984	—	3,902	—	2,731
Passagerare.....	2,370	—	—	3,555	2,345	—	—	3,518	2,512	—	—	3,768	2,523	—	—	3,785	2,795	—	—	4,193
Potatis.....	—	2,542	—	1,271	—	4,572	—	2,286	—	3,158	—	1,579	—	—	—	—	—	—	—	700
Salt.....	—	20,672	—	12,403	—	17,767	—	10,660	—	20,198	—	12,119	—	27,830	—	16,698	—	37,904	—	22,742
Spanmål, alla slag.....	—	81,694	—	30,227	—	147,137	—	54,440	—	141,852	—	52,485	—	282,843	—	104,652	—	113,908	—	42,146
Trävaror, bräder och plank.....	—	—	16,716	150,444	—	—	9,938	89,442	—	—	13,550	121,950	—	—	6,969	62,721	—	—	6,997	62,793
» diverse.....	—	—	—	14,799	—	—	—	23,184	—	—	—	21,707	—	—	—	20,456	—	—	—	58,082
» ved..... famnar	10,760	—	—	279,260	10,612	—	—	275,912	12,154	—	—	316,004	10,015	—	—	260,390	10,395	—	—	270,270
Vätvaror, alla slag.....	—	4,196	—	2,518	—	5,098	—	3,059	—	5,826	—	3,496	—	9,624	—	5,774	—	5,625	—	3,375
Diverse varor.....	—	—	—	35,850	—	—	—	41,593	—	—	—	45,096	—	—	—	36,221	—	—	—	45,134
Summa.....	—	—	—	755,461	—	—	—	680,832	—	—	—	699,616	—	—	—	608,442	—	—	—	622,756

Förteckning på de fartyg, som passerat till och från Örebro samt Hjelmarens hamnar nedanstående år.

1866 Ångfartyg.....	110	1869 Ångfartyg.....	92
» Seglande.....	713 823 resor	» Seglande.....	517 609 resor
1867 Ångfartyg.....	78	1870 Ångfartyg.....	73
» Seglande.....	673 751 »	» Seglande.....	440 513 »
1868 Ångfartyg.....	127		
» Seglande.....	668 795 »		

Tab. Litt. G.

Uppgift om bränvinsutskänknings- och minuteringsavgifterna i Örebro län.

År.	Debiteradt.			Afkortadt och anordnad.	Fördeladt till				
	I städerna.	Å landet.	Summa.		Städerna.	Sockarna.	Hushållnings-sällskapet.	Landstinget.	Summa.
1866.....	32,798,38	7,475,00	40,273,38	1,517,66	19,639,68	4,092,81	7,511,61	7,511,62	40,273,38
1867.....	32,508,95	6,070,00	38,578,95	677,15	19,466,36	3,274,78	7,580,36	7,580,35	38,578,95
1868.....	31,916,39	5,496,67	37,413,06	274,82	19,111,54	3,171,41	7,427,65	7,427,64	37,413,06
1869.....	31,075,58	5,390,00	36,465,58	741,36	18,566,28	2,868,26	7,144,84	7,144,84	36,465,58
1870.....	41,657,75	5,055,00	46,712,75	99,53	24,940,82	3,027,08	9,322,66	9,322,66	46,712,75
Summa.....	169,957,05	29,486,67	199,443,72	3,310,52	101,724,68	16,434,29	38,957,12	38,957,11	199,443,72

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10. Bilagde tab. N:o 10 utvisar antalet *hemman* och *lägenheter*, dessas natur och brukningsdelar jemte uppskattningsvärdet. Härvid är att bemärka, att i summa hemman jemväl intagits $2\frac{1}{2}$ hyttedelar inom Nora fögderi, hvilka efter i orten vanlig beräkning ansetts lika med 10 mantal.

Från *ödesmål* har icke något hemman blifvit under perioden upptaget.

Skattläggning har verkstälts å de inom Nora socken och härad belägna lägenheterna Gyttoorp och Finntorp, hvilka uppskattats Gyttoorp N:o 1 till $\frac{7}{16}$ mantal, Gyttoorp N:o 2 till $\frac{3}{32}$ mantal och Finntorp N:o 1 till $\frac{3}{8}$ mantal.

Till följd af Kongl. Maj:ts bref till Kammar-Kollegium den 31 Januari 1868 skattlades äfven under 1869 den till Dylta svafvelbruk förut anslagna Östra allmanningen, genom hvilken skattlägningsåtgärd tillkommo hemmanen: 1 mantal Danielsvall och $\frac{3}{4}$ mantal Hvitmossen i Axbergs socken af Örebro härad; men då skattläggningen ännu icke vunnit fastställelse, hafva dessa hemman icke blifvit i uppgiften på mantalet inom länet beräknade. Från Östergötland har, såsom förut nämnt är, till länet öfverflyttats 1 mantal Kängstorp.

Skatteköpta hafva blifvit:

under år 1866	9 kronohemman om	$3\frac{7}{8}$ mantal
» » 1867	4 » »	$\frac{7}{16}$ »
» » 1868	1 » »	$\frac{1}{4}$ »
» » 1869	14 » »	$3\frac{5}{14}$ »
» » 1870	16 » »	$3\frac{5}{16}$ »

eller tillsammans $10\frac{277}{2112}$ mantal.

Å 184 *jordafsöndringar* har under perioden afgäld blifvit fastställd. Antalet afsöndringar är dock vida större; men då anmälan derom hos myndighet icke ovilkorligen behöfver ske, saknas tillförlitlig upplysning i detta hänseende.

På grund af Kongl. brefvet den 31 Januari 1868 hafva de 101 $\frac{1}{2}$ mantal inom Axbergs, Hofsta, Kils, Glanshammars och Ringkarleby socknar, hvilka befriats från dem åliggande skyldigheter till Dylta svafvelbruk, undergått *ordinarie rotering* och böra svara för 50 rotar vid Kongl. Nerikes Regemente. Roteringen har dock ännu icke blifvit fastställd.

Till statsverket hafva *indragits*, för att på 20 år utarranderas, länsmansboställena Irsta $\frac{1}{2}$ mantal i Knista socken och $\frac{1}{2}$ mantal Hökasta i Fellingsbro socken.

Tab. N:o 11. Rörande *skiftesverket* får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet åberopa bifogade tab. N:o 11 med

derå befintliga anteckningar och upplysningar, hvaraf framgår, att antalet sökta och avslutade laga skiften för alla nu ifrågavarande fem åren sammanräknadt icke uppgår till det antal, som under qvinneenniet 1856—1860 årligen söktes eller avslutades, samt att under nyssnämnda qvinneennium årligen skiftades ungefär lika många mantal och kvadratref som under hela nu ifrågavarande period. Härigenom synes ytterligare bekräftadt, att, såsom i föregående berättelse omnämndes, de egentliga laga skiftesgörömlena inom länet redan blifvit till det mesta avslutade, så att landtmätarne, hvilkas antal äfven väsentligen minskats, nu hufvudsakligen sysselsätta sig med andra mindre förrättningar.

Summarisk redogörelse för *kronouppbörd* för hvar- Tab. N:o 12. dera af de i perioden ingående fem åren, jemte hvarje års restantebelopp, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande härhos bifoga i tab. N:o 12.

I fråga om *kommunal-utskylder* och *finanser* får Eders Tab. Litt. H. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande beträffande först Landstingets förvaltning åberopa bilagde tablå Litt. H, upptagande dess för hvarje år beslutade utgifter, samt tillika anmäla att, fastän någon landstingsskatt icke upptagits och landstinget sålunda icke haft andra inkomster än dess andel af bränvinsförsäljningsmedlen och sista åren bidrag från lasarets-direktionen till sjukvården, landstingets behållning vid 1870 års slut beräknats till 7,987 r:dr 84 öre.

Från länets samtliga socknar har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande infordrat uppgifter å deras *utgifter och inkomster* för år 1870 samt tillgångar och skulder vid årets slut. På samma gång Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måste erkänna samtliga kommunernas tillmötesgående och villighet att lemna äskade upplysningar, afsedda att utgöra grunden för en fullständig redogörelse för deras finansiella ställning, är dock att beklaga, att de utsända formulären icke blifvit öfverallt lika uppfattade, antagligen beroende af någon deras otydlighet och bristfällighet vid detta första försök till upprättande af dylika formulär. Denna olika uppfattning har ock gjort, att uppgifterna ej blifvit i allo så upplysande, som de annars bort och kunnat blifva. Men om ock ej fullt exakta, äro de dock alltid af stort intresse; och har för jemförelse och öfersigt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande låtit med de jemkningar, som påkallats af den olika uppställningen, sammanföra dem i en tabell, som härefter följer:

Tab. Litt. H.

Landstingets utgifter.

	Skogs-skötsel.	Trögårds-skötsel.	Jagt.	Sjukvård.	Välgören-hets-inrättningar.	Undervisning.			Socken-bibliotek.	Indu-strin.	Bidrag till lands-tingets tidskrift.	Förvalt-nings-kost-nader.
						Handa-slöjder.	Tekniska skolor.	Folk-undervisning.				
Beslutade år 1865 för år 1866..... R:dr R:mt	1,000	—	—	7,000,00	—	—	500	—	—	400	—	2,230
» » 1866 » » 1867..... » »	1,000	1,000	—	6,000,00	—	—	500	300	—	—	—	2,000
» » 1867 » » 1868..... » »	1,000	1,000	—	3,000,00	—	—	500	1,360	—	—	—	2,050
» » 1868 » » 1869..... » »	1,000	1,000	—	3,316,50	500	—	500	1,650	—	—	125	1,870
» » 1869 » » 1870..... » »	1,000	1,000	—	3,000,00	500	300	500	1,350	—	—	100	1,750
» » 1870 » » 1871..... » »	1,000	1,000	700	4,140,00	500	300	500	1,900	75	—	100	1,550

Sammandrag af uppgifter från nedannämnda socknar inom Örebro län å deras in-

Socken.	I n k o m s t e r .												
	Af utlånade medel.	Af kommunen tillhörig fastighet.	Af skatter, beslutade å kommunalstämma.			Af skatter, beslutade å kyrkostämma.			Upptagna län.	Natura-prestationer i värde.	Andra inkomster.	Brist.	Summa.
			Efter allmän fyrk.	Efter hemman-tal.	Personlig afgift.	Efter allmän fyrk.	Efter hemman-tal.	Personlig afgift.					
Mosjö	57,75	—	2,157,64	—	179,40	397,46	376,94	138,92	—	—	1,831,53	—	5,139,64
Täby	64,07	—	1,676,40	—	152,75	228,60	1,340,93	278,58	199,04	94,37	345,46	—	4,380,20
Vintrosa	141,00	—	2,223,40	—	311,25	—	2,541,05	576,43	825,00	—	41,99	—	6,660,12
Tysslinge	90,00	—	2,400,00	—	1,173,00	800,00	—	—	—	—	435,00	3,662,32	8,560,32
Gräfve	150,00	—	413,44	—	70,00	340,48	44,00	45,00	—	30,00	1,221,28	75,62	2,389,82
Eker ¹⁾	240,90	—	250,00	—	—	256,00	—	50,00	—	154,50	2,00	254,32	1,207,72
Långbro	—	—	2,685,08	—	155,00	1,438,63	—	118,80	—	—	116,45	—	4,513,96
Almby	236,65	—	646,17	56,00	206,00	440,00	—	—	—	275,73	426,59	313,70	2,600,84
Ansta	—	—	1,851,23	—	120,00	719,00	—	86,86	—	—	62,81	—	2,839,90
Axberg ²⁾	419,80	—	1,924,94	545,95	384,00	542,05	1,023,18	202,40	—	—	1,111,10	177,84	6,331,26
Hofsta	—	—	759,90	—	169,00	649,89	—	134,00	300,00	—	527,14	—	2,539,33
Kil	189,21	—	2,368,18	—	446,25	765,66	—	598,00	—	—	657,64	3,936,97	12,918,61
Glanshammar	813,34	25,00	2,179,48	—	432,00	—	332,87	375,72	—	—	322,77	3,388,25	7,869,43
Ringkarleby	257,72	2,00	944,20	202,57	171,75	—	277,59	149,31	—	—	120,34	1,565,34	3,690,82
Götlunda	1,069,03	23,07	2,430,00	86,84	528,75	366,00	—	343,50	—	3,039,71	809,87	138,07	8,834,84
Lillkyrka	492,30	25,00	427,20	—	130,00	—	2,919,14	473,85	—	—	817,00	469,94	5,754,43
Odeby	360,00	—	—	—	—	257,53	641,57	112,84	—	—	798,60	232,73	2,403,27
Asker	518,25	—	1,694,08	—	489,25	1,181,00	1,410,69	67,75	2,500,00	—	5,212,75	3,140,13	16,213,90
Lännäs	715,55	—	854,29	—	384,50	560,64	651,16	—	—	—	215,28	—	3,381,42
Mellösa	339,94	216,00	3,067,97	—	666,43	—	1,496,17	234,56	—	—	5,082,00	328,33	11,431,40
Norrbyås	192,78	—	533,16	—	143,00	—	—	148,80	350,00	—	1,529,00	506,24	3,480,18
Gellersta	197,15	—	1,151,46	—	137,00	255,88	—	—	—	—	478,88	2,072,32	4,292,69
Ekeby	114,92	—	934,92	—	114,09	868,14	—	—	—	—	—	2,000,00	4,032,07
Svennevad	643,66	—	1,685,79	—	715,75	338,37	—	266,75	—	2,060,79	1,153,81	—	6,864,92
Bo ³⁾	340,50	—	972,15	—	422,50	852,00	—	422,50	—	—	471,85	799,16	4,280,66
Sköllersta	561,04	—	2,782,00	—	542,00	965,68	2,318,44	287,00	—	4,446,41	960,40	—	12,862,97
Hallsberg	—	—	2,193,00	—	339,00	—	—	250,00	—	—	401,81	2,877,16	6,060,97
Kumla	—	—	4,405,60	—	825,25	2,168,58	—	—	—	—	8,815,55	—	16,214,98
Lerbäck	669,36	—	3,537,33	869,99	1,095,25	—	—	714,50	—	—	1,614,32	6,618,37	15,119,62
Hardemo	654,75	—	1,439,02	—	—	—	950,00	142,08	—	1,474,00	272,43	1,669,08	6,601,36
Kräklinge	295,73	—	1,499,75	—	256,75	—	219,00	—	—	1,942,00	226,11	363,60	4,802,94
Edsberg	359,56	—	1,099,63	—	263,60	415,32	724,29	322,65	—	1,658,98	202,96	—	5,054,23
Kuista	540,47	21,00	2,090,00	101,80	322,50	500,00	—	192,06	—	—	769,39	3,241,81	7,779,03
Hidinge	180,00	—	1,697,55	—	355,00	411,45	1,819,43	112,80	—	—	414,39	219,34	5,209,06
Skagershult	206,29	—	1,052,09	—	239,25	321,96	973,40	261,73	—	—	262,70	669,00	3,986,42
Tångersås	33,93	—	387,00	526,60	131,00	58,05	78,99	124,80	25,00	—	15,65	868,89	2,249,91
Qvistbro	340,01	—	3,138,83	—	610,75	1,115,10	379,40	612,50	2,400,00	3,200,00	1,837,90	513,33	14,147,82
Nysund (hela socknen)	817,62	70,00	4,630,00	—	681,75	631,00	—	—	—	—	1,370,36	336,00	8,536,73
Hackva	140,40	—	870,81	—	50,85	285,00	—	132,88	—	1,360,60	96,00	—	2,936,54
Viby	1,394,07	96,58	2,850,00	—	664,66	889,00	784,00	664,66	—	—	881,10	—	8,224,07
Bodarne	670,79	—	—	—	191,69	—	20,80	67,60	—	2,335,65	978,77	8,13	4,273,43
Askersund	—	—	3,450,00	260,00	400,00	2,340,00	600,00	110,00	1,000,00	180,00	5,599,00	—	13,939,00
Hammar	202,97	—	4,941,65	880,00	1,038,25	—	—	—	—	2,303,75	3,237,00	—	12,603,62
Snafunda	208,85	—	2,179,87	—	—	687,00	—	338,96	—	1,684,83	1,030,28	66,83	6,196,12
Nora	2,127,78	—	17,536,00	—	1,449,50	—	3,561,51	1,174,90	—	—	2,427,88	—	28,277,57
Jernboås	18,00	—	4,358,40	—	322,50	563,12	—	428,50	—	—	1,934,07	1,173,22	8,797,81
Hjulsjö	303,00	—	8,968,02	—	529,70	—	—	546,52	—	—	2,121,17	—	12,463,41
Grythytan	506,02	—	5,136,24	—	1,498,89	1,660,88	3,012,84	2,096,50	2,500,00	—	1,810,04	—	18,220,91
Hellefors	290,39	48,33	2,737,89	2,578,10	568,32	1,132,92	1,066,80	448,07	—	—	7,790,63	—	16,661,45
Karlekoga	680,00	—	20,250,00	2,611,00	1,566,00	3,360,00	3,913,00	2,390,00	—	—	1,000,00	1,218,00	37,523,00
Bjurkärn	96,00	3,00	3,064,96	1,019,56	410,35	2,086,40	—	656,19	—	1,730,00	1,926,45	1,064,60	12,057,51
Linde	430,56	—	14,870,68	—	1,540,75	3,041,73	2,004,57	2,028,00	—	—	278,01	14,183,40	38,377,70
Ramsberg	2,863,69	—	8,476,50	1,792,00	772,91	779,28	3,981,04	2,301,60	—	—	271,50	—	21,233,52
Ljunsarsberg	330,00	—	7,313,24	18,307,41	—	2,007,59	2,443,87	—	—	—	6,212,92	—	36,615,03
Fellingsbro	1,559,12	—	7,508,30	5,240,29	—	2,455,00	—	1,178,34	—	—	7,751,16	2,415,70	28,107,91
Näsby	246,00	—	1,616,28	—	220,00	—	2,103,00	200,18	650,00	—	1,323,23	499,03	6,857,72
Ervalla	108,72	—	2,153,00	—	350,00	—	1,900,50	387,50	—	—	2,250,14	—	8,736,54
Summa	24,479,64	529,98	184,464,72	35,055,35	24,938,14	39,132,39	46,656,97	22,544,19	10,749,04	57,747,25	73,436,79	53,592,69	573,357,15

¹⁾ Här ingår ej Ekers prestgårds afkastning och pastors öfriga in natura löneförmåner. Lönen utgör 600 Rdr.

²⁾ Dylta bruks enskilda fattigvårds inkomster och utgifter m. m. ingå här bland uppgifterna för Axbergs socken.

³⁾ Den s. k. Regns skate har sin fattigvård och skolundervisning i Regna och bidrager här i Bo endast med fjerdingsmans aföning.

komster och utgifter under år 1870 samt deras tillgångar och skulder vid årets slut.

U t g i f t e r.									Socken.
Skolväsende.	Fattigvård.	Presterskapets och kyrko-betjeningens aflöning.	Andra aflöningar (till fjerdingmännen, barnmorska m. fl.).	Räntor & upplånade medel.	Natura-prestationer i värde.	Andra utgifter.	Öfverskott.	Summa.	
630,19	1,014,11	2,164,14	152,64	90,00	—	438,44	650,12	5,139,64	Mosjö.
528,54	1,898,56	1,591,82	124,42	—	—	141,01	92,32	4,380,20	Täby.
1,328,20	1,842,12	3,022,23	68,50	49,50	—	82,97	266,60	6,660,12	Vintrosa.
1,516,12	3,407,32	3,226,88	260,00	—	—	150,00	—	8,560,32	Tysslinge.
560,57	324,30	1,212,86	60,00	—	30,00	202,09	—	2,389,82	Gräfve.
497,83	306,65	67,00	26,23	54,00	154,50	101,49	—	1,207,72	Eker.
1,094,63	2,300,00	50,00	33,33	24,00	—	100,00	912,00	4,513,96	Långbro.
759,93	1,428,87	—	—	9,20	331,73	71,11	—	2,600,84	Ålmby.
547,31	1,100,00	25,00	16,67	18,00	—	100,00	1,032,92	2,839,90	Ansta.
1,086,47	3,174,88	613,89	228,56	72,00	—	1,155,46	—	6,331,26	Axberg.
682,39	1,398,20	116,32	—	—	—	—	343,02	2,539,93	Hofsta.
2,091,12	2,535,15	4,160,78	152,00	—	3,737,50	242,06	—	12,918,61	Kil.
1,190,55	2,839,15	3,542,73	150,00	54,00	—	93,00	—	7,869,43	Glanshammar.
793,84	1,391,37	1,504,41	—	—	—	1,20	—	3,690,82	Ringkarleby.
1,561,42	2,864,74	48,00	155,00	—	3,039,71	1,165,97	—	8,834,84	Götlunda.
735,58	1,082,00	2,694,32	94,33	—	255,00	734,61	158,59	5,754,43	Iällkyrka.
506,66	702,60	788,17	30,00	—	96,00	273,02	6,82	2,403,27	Ödeby.
2,263,14	3,303,84	4,443,50	382,00	441,43	3,933,50	1,157,26	289,23	16,213,90	Asker.
1,791,93	1,362,02	—	131,89	—	—	75,00	20,58	3,381,42	Lännäs.
1,899,32	3,196,94	323,33	469,40	—	5,032,00	234,56	220,85	11,431,40	Mellösa.
436,00	909,55	1,319,00	—	166,33	—	572,33	76,92	3,480,18	Norrbyås.
690,00	1,339,86	2,040,96	57,00	—	—	164,87	—	4,292,69	Gellersta.
560,00	1,015,26	2,000,00	249,00	—	—	207,81	—	4,032,07	Ekeby.
1,370,96	1,725,74	1,850,79	250,00	—	285,00	1,209,25	173,18	6,864,92	Svennevad.
1,673,82	1,584,89	40,00	230,00	—	471,85	13,00	267,10	4,280,66	Bo.
1,591,51	3,885,00	4,496,41	43,00	333,33	—	2,318,44	195,28	12,862,97	Sköllersta.
1,185,00	1,411,54	2,081,00	87,00	—	—	1,296,43	—	6,060,97	Hallsberg.
2,243,83	4,539,66	6,792,00	72,45	640,00	—	451,93	1,475,11	16,214,98	Kumla.
2,043,93	5,836,13	4,700,00	214,75	—	—	2,324,81	—	15,119,62	Lerbäck.
818,34	1,439,02	2,800,00	70,00	—	1,474,00	—	—	6,601,36	Hardemo.
648,26	1,978,68	1,942,00	54,00	180,00	—	—	—	4,802,94	Kräklinge.
737,97	1,401,39	—	323,88	240,00	1,628,00	482,22	235,77	5,054,23	Edsberg.
1,343,95	2,497,98	3,362,00	116,00	—	—	459,10	—	7,779,03	Knista.
900,75	2,158,03	—	151,75	180,00	—	1,819,43	—	5,209,96	Hidinge.
982,36	917,83	973,40	125,00	—	230,00	348,53	409,30	3,986,42	Skagershult.
246,50	755,11	827,20	65,00	27,00	—	329,10	—	2,249,91	Tångersåsa.
3,319,91	3,073,42	3,780,00	430,16	36,00	—	3,508,33	—	14,147,82	Qvistbro.
1,544,90	4,453,57	—	620,00	1,400,00	—	518,26	—	8,536,73	Nysund (hela socknen).
485,00	915,21	1,360,60	143,75	—	—	—	31,98	2,936,54	Hackva.
3,113,40	4,081,31	—	200,00	180,20	—	476,00	173,16	8,224,07	Viby.
803,69	696,27	2,110,65	263,00	—	225,00	174,82	—	4,273,43	Bodarne.
2,340,00	3,450,00	5,799,00	150,00	60,00	180,00	320,00	1,640,00	13,939,00	Askersund.
2,218,50	4,706,35	759,50	257,30	—	2,303,75	1,436,89	921,33	12,603,62	Hammar.
1,008,45	1,784,79	680,50	508,91	—	1,684,33	528,64	—	6,196,12	Snallunda.
6,958,50	17,030,03	—	1,207,50	—	—	2,604,01	477,53	28,277,57	Nora.
1,458,34	2,844,53	2,362,57	221,00	402,92	—	1,508,45	—	8,797,81	Jernboås.
2,231,05	5,773,59	2,450,00	360,00	—	—	1,323,38	330,39	12,468,41	Hjulsjö.
4,019,42	5,441,72	4,751,00	379,00	—	—	3,457,62	172,15	18,220,91	Grythyttan.
3,248,30	8,410,30	2,981,50	640,00	—	—	820,15	561,20	16,661,45	Hellefors.
9,773,00	18,500,00	3,855,00	2,000,00	—	—	3,400,00	—	37,528,00	Karlskoga.
3,282,84	4,948,26	2,170,00	375,00	—	750,00	531,41	—	12,057,51	Bjurkärn.
5,477,59	13,013,43	8,824,00	1,697,48	—	8,721,20	644,00	—	38,377,70	Linde.
5,105,30	6,826,33	4,967,65	3,534,00	—	—	602,07	203,17	21,238,52	Ramsberg.
6,527,73	16,958,39	7,438,04	965,00	655,35	—	3,156,05	913,97	36,615,03	Ljusnarsberg.
4,324,76	6,543,00	8,350,90	867,00	60,00	—	7,109,00	853,25	28,107,91	Fellingsbro.
1,078,36	1,329,13	1,335,23	141,75	325,50	—	1,575,00	1,072,75	6,857,72	Näsby.
1,202,72	2,068,41	2,876,66	268,25	—	—	2,320,50	—	8,736,54	Ervala.
109,060,68	203,717,03	131,680,94	19,877,92	5,698,81	34,613,37	54,531,11	14,177,09	573,357,15	Summa.

Socken.	T i l l g å n g a r .						S k u l d e r .					
	I fastighet.	Utlånade penningar.	Donationer.	Inventarier.	Andra tillgångar.	Skilnad (brist).	Summa.	L å n .			Skilnad (öfverskott).	Summa.
								Amorterings.	Uppsägningsbara.	Tillfälliga.		
Mosjö	—	988,70	—	—	—	511,30	1,500,00	1,500,00	—	—	—	1,500,00
Täby	—	699,09	—	—	—	—	699,09	—	—	—	699,09	699,09
Vintrosa	—	1,625,00	600,00	—	—	—	2,225,00	—	—	825,00	1,400,00	2,225,00
Tysslinge	—	2,760,00	1,800,00	150,00	—	—	4,710,00	—	—	1,200,00	3,510,00	4,710,00
Gräfve	—	2,500,00	—	—	—	—	2,500,00	—	—	—	2,500,00	2,500,00
Eker	—	4,015,00	—	—	584,81	—	4,599,81	800,00	—	—	3,799,81	4,599,81
Långbro	—	—	—	640,00	—	—	640,00	—	—	300,00	340,00	640,00
Almby	—	4,462,22	—	—	117,66	—	4,579,88	—	—	500,00	4,079,88	4,579,88
Ånsta	—	—	300,00	280,00	—	—	580,00	—	—	200,00	380,00	580,00
Axberg	—	128,90	6,000,00	—	—	—	6,128,90	900,00	—	177,84	5,051,06	6,128,90
Hofsta	—	—	—	580,00	343,02	—	923,02	—	—	300,00	623,02	923,02
Kil	—	3,882,90	—	—	—	—	3,882,90	—	—	—	3,882,90	3,882,90
Glanshammar	500,00	14,473,00	300,00	—	619,81	—	15,892,81	1,820,00	—	900,00	13,172,81	15,892,81
Ringkarleby	—	4,295,27	2,00	—	207,38	—	4,504,65	—	—	—	4,504,65	4,504,65
Götlunda	576,75	18,646,00	1,500,00	—	—	—	20,722,75	—	—	—	20,722,75	20,722,75
Ljilkyrka	750,00	8,805,00	—	—	—	—	9,555,00	—	—	—	9,555,00	9,555,00
Ödeby	—	6,000,00	—	200,00	—	—	6,200,00	—	—	—	6,200,00	6,200,00
Asker	—	8,252,62	5,000,00	1,726,91	3,822,20	—	18,801,73	7,625,00	—	750,00	10,426,73	18,801,73
Lännäs	—	12,930,91	—	—	—	—	12,930,91	—	—	—	12,930,91	12,930,91
Mellösa	5,400,00	5,222,57	—	—	—	—	10,622,57	—	—	622,57	10,000,00	10,622,57
Norrbyås	—	3,375,95	—	—	205,60	—	3,581,55	2,772,95	—	350,00	458,60	3,581,55
Gellersta	—	3,285,82	800,00	—	—	—	4,085,82	—	—	—	4,085,82	4,085,82
Ekeby	—	1,915,00	—	—	—	—	1,915,00	—	—	—	1,915,00	1,915,00
Svennevad	—	9,876,00	600,00	500,00	—	—	10,976,00	—	—	174,21	10,801,79	10,976,00
Bo	—	6,420,90	150,00	50,00	—	—	6,620,90	—	—	—	6,620,90	6,620,90
Sköllersta	—	7,973,50	1,369,50	—	—	—	9,343,00	4,333,33	—	—	5,009,67	9,343,00
Hallsberg	—	—	—	25,00	—	577,57	602,57	—	—	602,57	—	602,57
Kumla	—	—	1,000,00	—	—	—	2,600,00	3,600,00	—	—	—	3,600,00
Lerbäck	—	5,574,91	6,108,10	—	—	—	11,683,01	—	—	—	11,683,01	11,683,01
Hardemo	—	2,912,00	8,000,00	—	—	—	10,912,00	—	—	—	10,912,00	10,912,00
Kräklinge	—	5,427,30	—	—	—	—	5,427,30	—	—	2,695,00	2,732,30	5,427,30
Edsberg	—	5,888,81	120,00	—	—	—	6,008,81	—	—	4,000,00	2,008,81	6,008,81
Knista	—	7,000,00	2,000,00	—	—	—	9,000,00	—	—	—	9,000,00	9,000,00
Hidinge	—	3,000,00	—	—	—	26,500,00	29,500,00	26,500,00	—	3,000,00	—	29,500,00
Skagershult	—	3,231,03	—	25,00	112,27	—	3,368,30	—	—	171,03	3,197,27	3,368,30
Tångeråsa	—	565,50	—	—	76,09	183,41	825,00	825,00	—	—	825,00	825,00
Qvistbro	—	8,213,51	—	—	—	—	8,213,51	—	—	3,468,69	4,744,82	8,213,51
Nysund (hela socknen)	4,500,00	14,887,03	5,933,33	600,00	—	—	25,920,36	6,050,81	—	14,887,03	4,982,52	25,920,36
Hackva	—	234,00	—	—	—	—	234,00	—	—	—	234,00	234,00
Viby	2,000,00	22,751,75	5,225,00	—	—	—	29,976,75	6,500,00	—	—	23,476,75	29,976,75
Bodarne	—	10,956,16	970,05	—	—	—	11,926,21	—	—	642,96	11,283,25	11,926,21
Askersund	—	—	650,00	—	1,640,00	—	2,290,00	640,00	—	—	1,650,00	2,290,00
Hammar	—	1,911,79	350,00	—	—	—	2,261,79	—	—	—	2,261,79	2,261,79
Snallunda	—	3,481,00	—	—	—	—	3,481,00	—	—	—	3,481,00	3,481,00
Nora	—	25,607,18	12,242,49	—	—	—	37,849,67	—	—	1,500,00	36,349,67	37,849,67
Jernboås	—	300,00	7,400,00	—	—	—	7,700,00	—	—	5,374,19	2,325,81	7,700,00
Hjulsjö	—	8,602,32	470,00	—	—	—	9,072,32	—	—	—	9,072,32	9,072,32
Grythyttan	—	2,325,00	7,065,38	—	—	—	9,390,38	—	—	2,500,00	6,890,38	9,390,38
Hellefors	966,60	7,135,00	—	—	1,243,03	—	9,344,63	—	—	—	9,344,63	9,344,63
Karlskoga	—	5,300,00	5,900,00	—	4,500,00	—	15,700,00	—	—	2,500,00	13,200,00	15,700,00
Bjurkärn	50,00	300,00	3,356,86	—	2,471,86	1,585,51	7,764,23	—	—	7,764,23	—	7,764,23
Linde	—	3,156,00	4,053,17	—	—	44,790,83	52,000,00	52,000,00	—	—	—	52,000,00
Ramsberg	—	24,684,98	24,050,00	—	—	—	48,734,98	2,476,10	—	—	46,258,88	48,734,98
Ljusnarsberg	—	—	5,500,00	—	—	4,500,00	10,000,00	10,000,00	—	—	—	10,000,00
Fellingsbro	—	16,445,00	7,074,55	—	—	—	23,519,55	—	—	1,000,00	22,519,55	23,519,55
Näsby	—	4,100,00	—	—	—	1,650,00	5,750,00	—	5,100,00	650,00	—	5,750,00
Ervalla	—	1,812,20	837,18	—	—	800,62	3,450,00	3,450,00	—	—	—	3,450,00
Summa	14,743,35	328,336,82	126,727,61	4,776,91	15,943,73	83,699,24	574,227,66	131,793,19	5,100,00	57,055,32	350,279,15	574,227,66

Förmedladt mantal.	Hemmanens		Andra beskattningsföremål.	
	taxeringsvärde.	fyrktal.	Bevilling.	Fyrktal.
25,125	775,500	4,692	98,31	986
18,625	583,800	3,533	27,10	277
42,750	1,116,200	6,663	147,49	1,801
41,875	1,086,200	6,540	239,45	2,400
18,500	384,300	2,272	12,50	160
14,000	307,100	1,830	41,90	152
35,250	1,199,200	5,016	242,34	2,733
30,750	682,700	4,127	71,08	894
12,625	421,200	2,401	320,13	3,302
44,750	1,189,200	7,127	329,64	3,297
29,250	611,100	3,666	85,10	832
67,292	1,652,600	9,434	127,36	1,335
75,500	1,280,100	7,672	179,92	1,804
33,750	733,200	4,701	49,66	420
49,625	1,486,400	8,965	158,87	1,552
31,896	794,000	4,256	50,80	573
11,333	229,200	1,277	60,42	619
86,562	1,882,800	10,922	842,89	8,632
42,500	884,100	5,302	178,04	1,776
120,500	1,905,800	11,605	177,95	1,735
23,500	638,200	3,884	61,40	559
40,250	893,900	5,373	104,60	1,024
40,375	876,100	5,284	139,15	1,394
26,250	1,046,500	5,103	498,75	5,157
37,000	1,135,800	6,837	610,07	6,105
76,250	1,717,200	10,181	169,69	1,890
37,500	1,012,900	6,078	144,02	1,522
114,375	2,837,600	17,309	481,84	4,446
48,708	2,101,300	12,325	652,50	6,533
54,000	1,233,900	7,562	141,28	1,412
51,125	916,800	5,517	47,84	482
59,500	1,389,400	8,488	176,74	1,901
49,750	1,247,400	7,551	251,80	2,488
40,250	1,153,100	6,452	172,00	1,687
18,125	685,600	3,681	404,17	4,057
17,250	417,000	2,633	59,66	1,935
45,662	1,212,600	7,459	667,18	6,154
21,350	2,000,400	13,615	418,99	4,081
30,000	563,900	ej uppgifvet	41,71	ej uppgifvet
111,000	1,939,100	11,689	467,43	3,125
14,704	662,900	3,983	143,57	9,539
73,162	1,625,600	10,180	325,04	2,820
57,656	1,571,900	9,507	1,311,89	13,127
41,083	1,097,000	6,559	270,23	2,773
163,245	3,656,800	22,042	3,305,28	32,758
34,083	842,500	5,076	264,92	2,188
28,660	1,448,100	8,629	373,89	3,214
34,437	2,283,100	14,223	651,39	6,538
29,281	1,462,500	8,890	1,045,09	9,441
52,900	4,594,600	27,748	2,072,64	20,489
20,396	1,148,000	7,181	283,10	2,406
187,292	3,906,160	23,737	982,46	10,060
72,780	1,811,980	11,469	836,47	8,073
40,449	3,140,170	18,892	1,894,32	15,703
182,917	3,541,000	21,155	1,499,01	14,444
25,250	653,920	3,901	277,16	2,375
45,250	990,160	6,114	186,62	1,536
2,878,223	78,659,790	468,308	24,874,29	348,716

För städernas inkomster och utgifter blifver Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i tillfälle här nedan för hvarje stad serskildt redogöra, i den mån inkomna uppgifter lemnat material för en slik redogörelse.

De till folkskolorna utgående bidrag, motsvarande beloppet af den personliga skyddsafgiften inom länet, äfvensom de af extra statsanslag utdelade bidrag till folkskolelärares aflönande och folkskoleväsendets utveckling och förbättring, deri inberäknadt 1,000 r:dr årligen till en högre folkskola i Karlskoga, hafva under perioden utgjort:

År.	Folkskole- avgift.	Till folk- skolelärares aflönande.	Till folkskole- väsendets utveckling och förbättring.	Summa.
1866.....	24,125,60	1,603,00	2 469,28	28,197,88
1867.....	24,392,80	2,529,00	6,204,30	33,126,10
1868.....	24,417,60	2,113,00	5,515,00	32,045,60
1869.....	24,174,00	2,395,00	5,804,69	32,373,69
1870.....	23,881,80	2,647,00	6,103,00	32,631,80

6. Politi.

Af de inom länet befintliga *tillämpningsskolor* har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under tredje afdelningen redogjort för den vid Lund i Hofsta socken inrättade landbrukskola. Här äro således att omnämna: *Tekniska Elementarskolan i Örebro*, sista året besökt af 42 lärjungar, hvilka undervisades af 7 lärare. Skolan har fortfarande ett statsanslag af 12,000 r:dr och serskildt 500 r:dr af landstinget till förökande af dess geologiska och industriella samlingar, af hvilka de förra nästan fullständigt representera en stor del af länets bergslager och de senare omfatta de flesta grenar af svensk industri. Dessa samlingar bidraga icke allenast att göra undervisningen i skolan lifvande och fruktbarande, utan ock att bland allmänheten, för hvilken de på vissa tider äro tillgängliga, sprida kunskap om landets naturalster och deras förädling. Erfarenheten har ock visat, att skolan omfattas med allt mera intresse af allmänheten och tilloppet af lärjungar blir allt större, så att deras antal icke allenast uppnått, utan numera äfven öfverskridit det i stadgarne fastställda maximum.

I *tekniska söndags- och aftonskolan* i Örebro undervisas af flere bland tekniska elementarskolans lärare omkring 120 lärjungar, till större delen af handverksklassen och ungefär lika många af båda könen. För denna skolas underhåll lemnar staten årligen 700 r:dr och eleverna dessutom en mindre afgift.

Den i Nora inrättade *slöjdskolan för flickor* lemnar undervisning åt 30 till 35 barn årligen. I Lindesberg har likaledes en slöjdskola för flickor blifvit inrättad, hvilken, underhållen genom enskild donation, besökes af 15 till 20 barn.

Slöjdskolan i Kräcklinge socken, tillkommen genom donation af framlidne Krigsrådet Sahlfeldt för att lemna allmogens söner undervisning "i hvad en bonde bör känna och kunna", är fortfarande icke anlitad, men donationen, ursprungligen 5,000 r:dr, som med tillagda räntor numera vuxit till summans dubbla belopp, användes för närvarande till obemedlade ynglingars inackordering hos handverkare, företrädesvis smeder och slöjdare.

För spridande bland allmogen af kändedom i och håg för träplantering och trädgårdsodling söker den inom länet bildade *träplanterings- och trädgårdsföreningen* verka medelst försäljning och utdelning af växter samt undervisning i trädgårdsskötsel. Tillkommen genom aktieteckning och bidrag af Örebro sparbank samt understöd af länets Hushållningssällskap och landstinget, har föreningen redan vunnit den utveckling, att man torde kunna hoppas snart se frukterna af dess verksamhet i allt vidsträcktare kretsar.

Inom länet finnas följande kreditanstalter:

Örebro enskilda bank, som den 1 December 1867 förenades med den då upphörda Örebro läns filialbank och började sin fjerde oktroj med en teckningssumma slutligen bestämd till 2,000,000 r:dr, var samtidigt utsatt för en mängd förluster till följd af ogynnsam penningställning, tillgrepp och bedrägerin, hvilka medförde ett kännbart afbrott i penninganstaltens lugna utveckling, hvaraf aktieegarne under en mängd år vant sig skörda frukterna genom rikliga utdelningar. Öfvergången från tredje till fjerde oktrojen försvårades, och den senares delegare kunde icke förmås att öfvertaga den förres affärer utan ett tillskott utöfver årets vinst och reservfonden af sex procent på aktiesumman. Genom klok och omsorgsfull styrelse har med

nämnda tillskott banken sedermera icke allenast samlat medel till betäckande af nämnda förluster, uppgående till mer än 300,000 r:dr, utan ock under tiden lemnat sex procent utdelning till aktieegarne samt till reservfond afsatt 19,045 r:dr 35 öre. Under år 1870 uppgick bankens diskont-, kreditiv-, upp- och afskrifnings- samt depositions rörelse till 50,589,134 r:dr. Postremissvexlar såldes för 9,699,281 r:dr. Utlåningsräntan nedsattes den 20 Maj från 6 till 5½ procent för lån på tre månader och från 6½ till 6 för lån på längre tid. Lagsökningarnas antal belöpte sig till 18 för 27,820 r:dr. Bankens vinst uppgick nyssnämnda år till 196,846 r:dr 92 öre. Redan under år 1869 hade afdelningskontoren i Borås och Åtorp indragits.

Örebro läns serskilda hypoteksförening. Äldre afdelningen hade vid 1870 års slut 2,794 delegare, hvilka för jordegendom till ett sammanräknadt uppskattningsvärde af 22,130,313 r:dr 26 öre sökt och erhållit inträde i föreningen samt belåningsrätt för tillsammans 10,870,124 r:dr 50 öre, hvilken belåningsrätt begagnats för 10,230,380 r:dr. Föreningens nya afdelning, hvars första lån utlemnades i December 1868, hade vid 1870 års slut 690 delegare, hvilka för egendom till ett uppskattningsvärde af 5,859,417 r:dr 28 öre och taxeringsvärde af 6,069,678 r:dr 12 öre erhållit inträde i föreningen och belåningsrätt för 2,684,800 r:dr, hvaraf 2,168,400 r:dr begagnats. Den kapitalrabatt, som å lånen vid deras utlemnande afdragits och vid 1869 års slut uppgick till 8 procent, har numera småningom nedgått 1 procent. Icke någon egendom har sedan föreningens början för bristande liqvid af amorteringslån behöft inköpas. Penningställningen under åren 1868 och 1869 förorsakade väl, att antalet af de räntebelopp, hvarföre lagsökning måste anställas, något ökades, men kan dock i det hela taget icke sägas hafva haft någon synnerlig inverkan på liqviderna till föreningen, utan hafva dessa i allmänhet gått jemnt och väl.

För *Mälareprovinsernas hypoteksförenings* verksamhet inom länet är Konungens Befallningshafvande icke i tillfälle redogöra.

På gränsen mellan bank i vanlig mening och sparkassa stå de så kallade *Folkbankerna*, hvilkas verksamhet, ehuru i något mindre utsträckning, omfatta de flesta grenar af den rörelse, som vanligen sysselsätter såväl den ena, som den andra af nämnda inrättningar. Inom länet finnas dylika banker inrättade i Örebro och i Hallsberg. Folkbanken i Örebro, som enligt dess reglementes 1:sta § har till ändamål "att genom sammanlutning, besparingar och ordentlighet söka bereda sig och sina delegare kredit och förlag", öppnades den 1 Juli 1867. Dess verksamhet för de nio månader af år 1870, som bankens med nämnda år afslutade räkenskaper upptogo, omfattade diskont-, depositions-, upp- och afskrifnings- samt sparbanksrörelse till ett sammanräknadt belopp af 2,454,412 r:dr 88 öre, motsvarande för helt år 3,372,550 r:dr 11 öre. Å sparkasseräkning hade under dessa nio månader insatts 15,244 r:dr 13 öre. Delegarnes antal, hvilket enligt reglementet icke får understiga 100, var vid nämnda års slut 301. Grundfonden uppgick vid samma tid till 43,282 r:dr och reservfonden till 3,349 r:dr 69 öre utom serskildt reserverade 1,442 r:dr 74 öre. Utlåningsräntan hade under året hållits vid 6 procent; å sparinsatser betaltes 5 procent, likaså å 6 månaders depositioner, samt mindre för kortare tid till 3 procent för medel å upp- och afskrifning. Bankens

vinst för nio månader af året uppgick till 7 procent, motsvarande 9½ procent för helt år.

Folkbankens i Halsberg verksamhet, som varit betydligt mindre omfattande än folkbankens i Örebro, börjades först den 1 Januari innevarande år.

Tab. N:o 13. För de inom länet befintliga 18 Sparbankers, deribland äfven Örebro folkbanks sparkassas, rörelse och ställning redogöres i bilagda tab. N:o 13. Den deri upptagna klassifikation af delegare är i brist af uppgifter från en del sparbanker för föregående år icke fullständig; men för år 1870 synes deraf, att mer än en femtedel af insättarne hade hvardera en behållning af 10 r:dr eller derunder, att det dernäst största antalet delegare hade behållning mellan 100 och 200 r:dr, och att omkring ⅓ af insättarne hade mer än 1,000 r:dr hvardera. Antalet delegare i sparbank, som 1865 uppgick till 8,405, hade 1870 stigit till 10,993, deras behållning under samma tid från 1,358,612 r:dr till 1,952,120 r:dr samt grund- och reservfondernas belopp från 126,592 r:dr till 145,159 r:dr, hvilken tillväxt fortgått småningom och utan annat afbrott än för år 1868, då såväl delegarnes antal, som deras behållning något minskades mot nästföregående år, men reservfondernas totalbelopp ändock ökades.

För befordrande af sparsamhet verkar äfven Ränthe- och Kapitalförsäkringsanstalten i Örebro genom mottagande af insatser för beredande af lifränta eller kapital. Anstaltens fond, som 1865 uppgick till 89,270 r:dr, hade vid 1870 års slut växt till 116,796 r:dr 25 öre, hvaraf 60,794 r:dr 7 öre blifvit af 200 personer insatta för erhållande af lifränta, 53,708 r:dr 96 öre af 232 personer för bildande af kapital och 746 r:dr 60 öre utgjorde reservfond. Af dessa delegare tillhöra 150 arbetsklassen.

De nödhjulsinsättningar, som under namn af sockenmagasiner förr funnos i nästan alla länets socknar, äro, såsom numera obehöfliga i deras förra form, till största delen upplösta och genom spanmålens försäljning förvandlade till räntebärande penningfonder för kommunernas behof.

Örebro läns Brandstodsbolag har under qvinqvenniet meddelat försäkringar och utgifvit brandskadeersättningar till följande belopp:

År.	Ansvarighetssumma.		Inträffade brandskador.		Utbetalta ersättningsbelopp.	
	R:dr	R:mt.	Antal.	R:dr	R:mt.	
1866	59,000,000		43		90,978,22	
1867	61,500,000		37		30,373,82	
1868	62,954,000		49		65,441,81	
1869	64,500,000		40		44,380,42	
1870	64,500,000		40		27,473,08	

Debiteringsbeloppet för hvarje 100 r:dr af försäkringssumman utgjorde 1866: 17 öre, 1867: 6 öre, 1868: 14 öre, 1869: 9 öre och 1870: 7 öre.

Serskilda bolag för försäkring mot eldskada äro bildade i Lerbäcks och Karlskoga socknar, hvarförutom försäkringar meddelats af Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, af städernas brandstodsbolag samt försäkringsbolagen Skandia och Svea.

För försäkring mot kreaturspest eller hagelskada finnas icke inom länet några bolag bildade.

K. M:s Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Örebro län.

Sjukvårdsanstalter. Länets lasarett- och kurhusbyggnader äro i föregående berättelse beskrifna och antalet sängplatser på så ena som andra afdelningen äfven der angifna. Legosängsavgiften för å lasarettsfdelningen intagne betalande patienter har utgått för år 1866 med 38 öre, 1867 med 40 öre, 1868 med 43 öre, 1869 med 38 öre och 1870 med 40 öre för hvarje dag samt under alla åren med 1 r:dr för hvarje dag, då enskildt rum begagnats. Antalet vårdade patienter och deras underhållsdagar har utgjort:

	På Lasarettet.		På Kurhuset.		Summa.	
	Personer.	Dagar.	Personer.	Dagar.	Personer.	Dagar.
1866	148	med 5,984	58	med 2,775	206	med 8,759
1867	186	» 7,508	73	» 4,208	259	» 11,716
1868	186	» 8,756	81	» 3,345	267	» 12,101
1869	225	» 10,161	124	» 5,857	349	» 16,018
1870	214	» 10,223	153	» 6,247	367	» 16,470
Tillsammans	959	med 42,632	489	med 22,432	1,448	med 65,064.
I medeltal för år	191,8	» 8,526,4	97,8	» 4,486,4	289,6	» 13,012,8
Dito för dag	23		12		35.	
Högsta antalet har varit	41		33		74.	

Inkomsterna, som hufvudsakligen utgjorts dels af kurhusavgift, debiterad hvarje person inom länet, som betalt mantalspenningar, med 25 öre under år 1866 och med 20 öre under åren 1867—1870, dels af lasarettmedel, insamlade inom stiftens, och dels af legosängsavgifter och räntemedel, hafva uppgått:

för år 1866 till	21,809 r:dr 80 öre
» » 1867 »	19,179 » 07 »
» » 1868 »	19,547 » 51 »
» » 1869 »	19,458 » 06 »
» » 1870 »	19,440 » 38 »
tillsammans	99,434 r:dr 82 öre
i medeltal för år	19,886 » 96 ».

Utgifterna hafva utgjort:

för år 1866	14,539 r:dr 76 öre
» » 1867	16,381 » 17 »
» » 1868	15,073 » 09 »
» » 1869	19,312 » 98 »
» » 1870	18,836 » 94 »
	84,143 r:dr 94 öre,

deruti inberäknade 3,050 r:dr 76 öre för nya lasarettbyggnaden och 2,674 r:dr 80 öre för nya därcellers inrättande. Enligt landstingets beslut hafva dessutom af kurhusmedlen blifvit utgifna såsom understöd till sjukhusen i Nora och Lindesberg samt Bo och Ljusnarsbergs socknar:

för år 1867	2,004 r:dr — öre
» » 1868	2,364 » — »
» » 1869	4,154 » 50 »
» » 1870	5,216 » 50 »
	13,739 r:dr — öre

Summa utgifter 97,882 r:dr 94 öre i medeltal för år 19,576 » 59 ».

Lasarettet har i gåfvor erhållit 1,550 r:dr, hvilka genom tillagda räntor vid 1870 års slut uppgått till 1,900 r:dr.

De i kurhusbyggnaden vid serskild korridor med egen utgång inrättade 4 därcellerna hafva under alla åren varit nästan ständigt upptagna af sinnessjuka och utrymnet mången gång icke tillräckligt för sådane sjukas vårdande, för hvilka platser saknats äfven å Centralhospitalen.

Till följd af 1864 års landstings beslut, att medelst bekostande af sjukvårdsinventarier och deltagande i kostnaden för sjukets underhåll lemna bidrag till sjukvården åt de kommuner, som sjelfva bekostade och underhöllo sjukhuslokal å ställe, der legitimerad läkare funnes anställd, har utom det i föregående berättelse omnämnda *distriktsjukhuset* vid Bo dylika sjukhus inrättats i Nora, Lindesberg och Nya Kopparberget.

Sjukhuset i Nora, afsedt för Nora stad samt Nora och Jernboås socknar, uppläts till begagnande den 1 December 1866, då ej allenast det af grufbolagen inom Nora socken förut förhyrda sjukhus, utan ock nämnda kommuns provisoriska fattigsjukhus, hvardera innehållande 8 sängplatser, äfvensom stadens sjukrum indrogos. Det nya sjukhuset är inrättadt med 20 sängplatser i 5 allmänna och 4 sängplatser i 4 enskilda rum. Af dessa sängplatser hafva mellan 13 och 14 i medeltal varit upptagna.

Sjukhuset i Lindesberg, uppfördt af Lindesbergs stad och afsedt för staden samt Lindes och Ramsbergs socknar, har 16 sängplatser i 2 större och 4 mindre rum. Det uppläts till begagnande den 1 Januari 1868, och hafva i medeltal nära 5 sängplatser der varit upptagna.

Sjukhuset i Nya Kopparberget, afsedt för Ljusnarsbergs socken, är rymligt och väl inrättadt och var 1867 färdigt till begagnande.

Till dessa fyra sjukhus erhålles af lasarets- och kurhusmedlen bidrag, nu bestämdt till 50 öre för dygn för hvarje person, som varit å sjukhuset vårdad, hvilka bidrag, sammanräknade för de fyra sista åren, uppgått till det härofvän bland länslasarettets utgifter upptagna belopp 13,739 r:dr, hvarförutom till anskaffande af nödiga sjukvårdsinventarier för dessa sjukhus af landstingets medel utbetalts 7,139 r:dr 71 öre. Till sjukhuset i Nora har af fru Carolina Olsson på Åkerby donerats 7,000 r:dr till 2 frisängar för medellösa, af fru Althea Charlotta Vidén 750 r:dr för bekostande af obemedlades vård å sjukhuset, och till en frisäng, benämnd "8:de Decemberstiftelsens sjuksäng", sammanskjutits 2,000 r:dr.

Af bolaget "Vielle Montagne" underhålles, med något mindre tillskott af dess arbetare, tvenne sjukhus vid Ämmeberg och zinkgrufvorna, hvardera med tio sjuksängar.

Porla *helsobrunn* har varit besökt af omkring 350 personer årligen samt Loka bad- och brunnsinrättning af i medeltal 335 personer, större delen medellösa, af hvilka i medeltal 147 varit intagne å brunnslasarettet. Vid Adolfsbergs *helsobrunn* å Örebro stads område har brunngästernas antal varit mellan 50 och 60. Utom dessa *helsobrunnar* finnas i åtskilliga delar af länet *helsokällor*, som besökas af kringboende allmoge, men icke någon af den betydighet, att läkare der finnes anställd.

Länet har fortfarande fem provincial-läkare, och utom de i föregående berättelse omnämnde distriktsläkare i Bo, Ramsberg och Nya Kopparberget äro numera distriktsläkare anställda äfven i Edsberg, Hammar och Karlskoga. Örebro har två stads-läkare, af hvilka den ene tillika är lasarets- och kurhusläkare, samt två enskilde praktiserande läkare. I hvar och en af länets öfriga städer är en stadsläkare anställd.

Fältskärer finnas fortfarande 2 och *barnmorskor* i alla länets städer och socknar. *Djurläkarnes* antal är oförändradt.

I Grythytte socken har under perioden inrättats ett *apoteck* med personligt privilegium, i Ramsberg ett filialapoteck af apote-

ket i Lindesberg och vid Edsbergs Sanna en medikamentsförsäljning, lydande under Örebro apoteck.

Sundhetsnämndernas verksamhet har till följd af det lyckliga förhållande, att någon svårare och mera allmän farsot icke under femårsperioden varit i länet gängse, jemförelsevis obetydligt tagits i anspråk. De hafva dock i allmänhet nedlagt omsorg på befordrande af renlighet och snygghet jemväl inom de fattiges hem och sålunda på många ställen kraftigt bidragit att förekomma sjukdomars utbredande.

Till den förteckning å *donationer och stiftelser* för välgörande ändamål, pensions- och nödhjulsinrättningar, som i föregående berättelse meddelats, är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nu i tillfälle göra de *tillägg*, som följande förteckning upptager.

För skolor, lärare och lärjungar.

	För skolor och lärare.	För lärjungar.	Anmärkningar.
	Kapital. R:dr.	Kapital. R:dr.	
<i>Inom Hallsbergs socken.</i>			
Af häradsdomaren Lars Larsson i Södra Sanna.....	—	1,000	Räntan användes åt fattiga skolbarn.
<i>Inom Kumla socken.</i>			
Af samme man	—	1,000	Dito Dito.
<i>Inom Bodarne socken.</i>			
Af Postmästaren Widmark ..	100	—	Räntan användes f. inköp af böcker till biblioteket i Bodarne.
» Fru M. Steuch	—	—	betryggas genom årliga gåfvo-medel beståndet af en enskild flickskola för barn under Stora Lassåna.
<i>Inom Nora socken.</i>			
Fåsjöhytte skolfond, donerad af Fru Olsson	7,420	—	För inrättande och underhåll af skola vid Fåsjöhyttan.
<i>Inom Jernboås socken.</i>			
Vasslands donation: Undervisningskassan	1,200	—	Räntan användes till inköp af böcker o. skollärares aföning.
Beklädnadskassan	—	1,500	Räntan användes till inköp af kläder åt fattiga barn i skolåldern.
Gammelhytte donation	—	2,000	Räntan användes till fattiga barns bespisning under skolgång.
Slöjdekassan	1,510	—	Räntan lägges till kapitalet tills fonden nått 2,000 R:dr.
<i>Inom Hjulsjö socken.</i>			
Nordstrandska donationen	—	470	Till böcker åt fattiga skolbarn.
Heijkensköldska donationen ..	—	—	400 Specier till böcker för biblioteket och biblar åt fattiga nattvardsbarn.
<i>Inom Karlskoga socken.</i>			
Af C. G. Sahlfeldt	—	500	Till fattiga barns skolgång.
» Krigsrådet Sahlfeldt	—	1,500	Dito dito dito.
» Talman Anders Ericsson i Kärne	—	1,500	Dito dito dito.
<i>Inom Bjurkärns socken.</i>			
Af Olof Pettersson i Östra Mörkviken	—	300	Räntan afsedd till inköp af böcker åt fattige.

För fattigvård.

	Kapital. R:dr.	
<i>Inom Almby socken.</i>		
Frälsräntan af $\frac{1}{2}$ mantal Almby	—	2 tunnor råg, 2 tunnor korn och 2 R:dr 86 öre i penningar årligen till pensionering af 8 fattige af Hjelmarsbergs underlydande.
<i>Inom Lennäs socken.</i>		
Presidenten, Baron Rålamb's donation af	—	200 tunnor råg, för utlåning åt nödställda och inflytande räntans användande till kommunala behof.
<i>Inom Svennevads nedra socken.</i>		
J. C. Broms' gåfva	300	Räntan utdelas till fattige under Haddebo.

Inom Lerbücks socken.	Kapital. R:dr.	Anmärkingar.
Af Öfverste-Löjtnanten J. D. Burenstam	3,000	Af hvilka donationer räntan årligen utbetalas till fattige och nödlidande. Disposition af d. 15 Dec. 1732. Räntan efter 4½ procent utdelas åt fattige. 945 fot råg och 945 fot hafre, hvaraf räntan årligen utdelas till de fattige. Räntan användes till hjälp åt fattige i socknen. Räntan användes till kläder åt fattiga barn. Räntan användes till understöd åt fattiga familjer. Räntan utdelas till behöfvande kvinnor.
» Erik Ersson i Osterhult	750	
» Anders Larsson i Gilltorp	522	
» Brukspatron W. Grill	1,000	
» Brukspatron A. Robsahm	756,09	
Inom Jernboås socken.		
Spanmålmagasins-fonden	—	
Inom Hjulsjö socken.		
Gunnarshults donation:		
Af Hans Ersson i Hjulsjöby	333,33	
Inom Karlskoga socken.		
Af Abraham Robsahm	800	
» C. Robsahm	1,300	
Inom Bjurkärrs socken.		
Af Abrahamina Eldh	1,000	

Anm. Derjemte finnas: inom Nora socken utom donationer till sjukhuset en fond, afsedd för altartaflans renovering; inom Tysslinge fonder för Stockenströmska och Grilliska släktgrafvarnes underhåll; inom Glanshammars socken en dylik fond för Reuterska grafvens underhåll; samt inom Lindes, Ramsbergs och Näsby socknar sockenmagasinsfonder, afsedda till hjälp för anskaffande af utsädesspannål i svåra år.

Till kvarlevande *landtvärnsmän* från 1808 och 1809 års krig har af statsmedel utbetalts, 1866: 526 r:dr 75 öre, 1867: 1,036 r:dr, 1868: 893 r:dr, 1869: 838 r:dr 50 öre och 1870: 750 r:dr.

Länets allmänna fattigvårdsstyrelse, hvars fond vid 1870 års slut uppgick till 70,763 r:dr 14 öre, har under senare åren till betydliga belopp utlemnat räntefria lån till åtskilliga socknar inom länet för beredande af arbetsförtjenst åt fattige, samt dessutom lemnat bidrag för anskaffande af laga försvar åt straffade och understödt kommuner i fattigvård åt personer, som efter lång tids frånvaro kommit kommunerna till last.

Tab. N:o 14. I fråga om *fattigvården* i öfrigt får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa bilagda tab. N:o 14. Af senaste femårsberättelse inhemtas, att de fattiges antal år 1865 utgjorde 5,599, af hvilka 2,343 erhållit full försörjning och 3,256 endast bidrag till sitt uppehälle. År 1870 hörde till förra kategorien 2,455, som således ökats med 112 personer, och till den senare 4,787, som ökats med 1,531 personer. Hela antalet fattighjon hade alltså växt med 1,643 personer och i förhållande till folkmängden från en fattig på 29,05 innevånare till en fattig på 23,17. Fattigvårdsutgifterna, som 1865 uppgingo till 161,417

r:dr 79 öre, hade 1870 stigit till 234,741 r:dr 3 öre. Jemför man sista året under föregående period med åren 1868 och 1869, blir resultatet för nyssnämnda år ännu ofördelaktigare, men sedan dess har såväl de fattiges antal som utgifterna för dem högst betydligt minskats, och man torde, då följderna af de hårda åren 1867—1868 nu snart äro botade, med all säkerhet kunna vänta en fortgående förändring till det bättre så i ena som andra afseendet. Då hvarje understödstagare år 1865 i medeltal erhöi 28 r:dr 83 öre, så belöpte 1870 på hvarderas andel 32 r:dr 4 öre, hvilken tillökning hufvudsakligen torde härleda sig från ett bättre underhåll.

Utom hvad förut blifvit anfördt rörande länets *städer* och hvad i afseende å deras fabriker och handtverkerin samt handel och sjöfart upptages i tabellerna N:ris 7 och 9, torde här serskildt böra omnämnas:

Örebro stad, hvars folkmängd 1865 utgjorde 9,056, hade vid 1870 års slut enligt mantalslängderna endast 8,911 innevånare, till hvilken folkminskning orsaken bland förut angifna skäl hufvudsakligast torde böra sökas i en större utflyttning än vanligt. Antalet fabriksidkare har under samma tid minskats med 7,6 procent, hvaremot handtverkarnes antal, när af deras numerär $\frac{1}{10}$ anses motsvara idkare af sjelfförsörjning, något stigit. Då bevillningen räknas till en procent af behållna inkomstbeloppet, belöper sig såsom årsinkomst å fabriksidkare 2,426 r:dr och å handverkare 629 r:dr. En del fabriker, såsom bresiljefabrik, handskfabrik, kammarorgelfabrik, sejlarefabrik och tapetfabrik, hafva under qvinvennet alldeles upphört med sin verksamhet, men fabriker för bearbetning af oädla metaller, likasom bland handtverkerin kopparslagare-, sadelmakare- och guldsmedsarbeten äro fortfarande i framåtskridande, och bland nyanlagda fabriker framträder metall- och jernguterifabriker serskildt med anspråk på uppmärksamhet. Antalet handlande, som försälja varor i bod eller från andra upplagsställen eller i och utom staden kringföra och utbjuda varor, utgjorde år 1870 tillhopa 108 män och 31 kvinnor, lemnande i bevillning för rörelsen tillsammans 2,127 r:dr. Spannål, ladugårdsprodukter, tackjern och köpmannavaror utgöra hufvudsakligaste föremålen för varuutbyttena. Torghandelns liflighet fortfar och uppköp af landtmannaprodukter för afsättning på hufvudstaden och andra orter är i tilltagande. Summarisk redogörelse för influtna *statsbidrag* jemte hvarje års restantebelopp innefattas i nedanstående tab. Litt. I.

Tab. Litt. I.

Tab. Litt. I. Summarisk redogörelse öfver statsbidrag jemte andra utskylder och afgifter i Örebro stad för åren 1866—1870.

År.	Statsmedel.						Riksgäldsmedel.				Diverse verksmedel.						
	Ränta.	Kronotonde-spannålsmedel.	Båtsmansvakansafgift.	Mantalspenningar.		Bötesmedel, kronans.		Allmän bevilning.		Vapens katt.		Bränvinsförsäljningsafgift.	Kyrhusmedel.		Folkskolemedel.		Riddarhusmedel.
				Influtet.	Restantier.	Influtet.	Restantier.	Influtet.	Restantier.	Influtet.	Restantier.		Influtet.	Restantier.	Influtet.	Restantier.	
1866 ..	272,98	1,142,40	492,51	1,249,20	116,20	1,436,06	740,00	23,416,95	342,26	—	—	21,635,05	1,091,75	89,50	1,249,20	116,20	80,00
1867 ..	272,98	1,112,16	600,08	1,152,52	77,20	1,226,75	905,00	21,889,57	312,79	7,907,53	93,04	21,222,28	814,81	51,65	1,152,52	77,20	60,00
1868 ..	272,98	1,197,84	649,22	1,098,40	134,60	1,118,17	1,558,34	20,445,52	418,91	33,02	28,82	20,616,39	778,00	85,80	1,098,40	134,60	60,00
1869 ..	272,98	1,265,04	428,19	1,118,80	152,80	1,848,49	1,900,84	20,259,39	585,60	—	3,82	19,785,81	792,80	96,20	1,118,80	152,80	75,00
1870 ..	272,98	1,275,12	452,75	1,122,71	128,00	1,375,00	3,428,25	19,752,92	548,45	—	—	25,014,71	780,40	85,40	1,122,71	128,00	70,00

Tab. Litt. K. Af nedan intagna öfversigt af stadens kommunalutskylder och finanser för åren 1866—1870 och uppgift å stadens finansiella ställning vid 1870 års slut (tab. Litt. K) visar sig, att det belopp, som måste för drätselkammarens behof från stadens innevånare uttaxeras, i medeltal för hvarje år utgjort 29,700 r:dr, hvilket belopp understiger årliga uttaxeringen för de fem föregående åren med 5,600 r:dr; men härtill komma afgifterna till fattigvård, kyrka och presterskap samt folkskola, hvilka afgifter 1870 utgjorde till fattigvården 21,757 r:dr, till kyrka och presterskap 9,537 r:dr 80 öre och till folkskolan 6,883 r:dr 69 öre, då dessutom för drätselkammarens behof uttaxerades 26,845 r:dr 50 öre eller tillsammans 65,023 r:dr 99 öre. Stadens kontanta tillgångar, hvilka vid 1865 års slut uppgingo icke ens till tredjedelen af skulderna, stå nu i det förhållande till dessa senare, att tillgångarne betäcka nära två tredjedelar af stadens skuld. Stadens finansiella ställning skulle än ytterligare i väsentlig mån förbättras, derest frågan om återvinnande till staden af mer än 2,000 tunnland till staden donerad, men sedermera på gårdarne fördelad jord vunne en för staden lycklig lösning. Denna fråga är ännu under behandling hos stadsfullmäktige.

Karolinska Elementarläroverket i Örebro, som fortfarande åtnjuter det välförtjenta förtroende, som under en lång följd af år kommit detsamma till del, har under qvinvennet i medeltal varit besökt af 556 lärjungar, och voro sista året vid läroverket anställda 25 ordinarie och 2 extra lärare.

Angående *folkundervisningen* i Örebro har meddelats: att antalet af barn inom skolåldern sistlidet år utgjorde 1,582, deraf 800 gossar och 782 flickor, af hvilka nära $\frac{3}{4}$ erhöilo undervisning i församlingens folk- och småbarnsskolor och de öfriga med undantag af 137, som icke begagnat någon skola, undingo undervisning i allmänna läroverk eller enskilda skolor; att stadens folkskoledistrikt egde en folkskola för gossar med tvenne examinerade lärare, en folkskola för flickor med en examinerad och en oexaminerad lärarinna och en lärarinna för handaslöjder, en folkskola gemensam för gossar och flickor med examinerad lärare och fem småskolor med lärarinnor; och att kostnaden för dessa skolor uppgick för år 1870 till 7,566 r:dr 9 öre.

Utom dessa skolor har staden en skola för flickor, kallad Örebro enskilda flickskola, med tvenne lärarinnor och en småbarnsskola, benämnd "Småbarnsskolans vänners", med två lärarinnor, hvilka båda skolor stå under enskilda styrelser med

Tab. Litt. K. Öfversigt öfver Örebro stads kommunalutskylder och finanser, enligt drätselkammarens räkenskaper, för åren 1866—1870.

	R:dr	R:mt.
Enligt räkenskaperna visar sig förhållandet med stadens årliga inkomster och utgifter, som höra till drätselkammarens förvaltning, i medeltal som följer:		
<i>Inkomster.</i>		
Hamninkomster, arrenden af jordar, andel i bränvinsförsäljningsavgifter, m. m.	36,500,00	
Uttaxerade kommunalutskylder ¹⁾	29,700,00	
Ränta och amortering å utlånade medel.....	49,200,00	115,400,00
<i>Utgifter.</i>		
Ränta och amortering å upplånade medel.....	54,200,00	
Löner till tjenstemän och betjente, underhåll af stadens hamn, m. fl. vanliga omkostnader	20,000,00	
Skjutshållning	580,00	
Allmänna byggnaders underhåll m. m.	1,300,00	
Tomtreglerings- och gatulägningskostnader	4,000,00	
Brandväsande	2,800,00	
Fångvård.....	400,00	
Gatubelysning	5,000,00	
Brobyggnad och väghållning	2,400,00	
Diverse utgifter	8,500,00	99,180,00
Inkomsterna öfverstiga således utgifterna med		16,220,00
Stadens finansiella ställning vid 1870 års slut:		
<i>Skulder.</i>		
Till Riksgäldskontoret: å 2 lån af tillsammans R:dr 412,500,00.	323,632,24	
» Grosshandlaren Burmester: å lån af	298,504,04	
» diverse verk och enskilda personer.....	7,565,22	629,701,50
<i>Fordringar.</i>		
Hos diversa verk och enskilda personer.....		394,677,05
Skulderna öfverstiga således fordringarna med		235,024,45

¹⁾ Häri ej inbegripna utskylder till fattigvård, kyrka och presterskap samt folkskolan.

egna fonder och tillgångar. Enskilda flickskolan, hvars kontanta tillgångar nu uppgå till 18,000 r:dr, har utöfvat sin gagnande verksamhet inom samhället sedan 1830 och meddelar nu årligen undervisning i vanliga skolämnen jemte handaslöjder åt 90 fattiga flickor, deraf 40 jemväl erlåtta beklädnad. Småbarnsskolan, stiftad 1840 af "Småbarnsskolans vänner", lemnar undervisning åt 100 barn årligen. Det bokförda värdet af skolans tomt och byggnader, dertill staden bidragit med 3,000 r:dr, uppgick vid 1870 års slut till 14,872 r:dr 45 öre och skolans fond till 5,223 r:dr 62 öre.

Rörande stadens *fattigvård* torde böra erinras, att större delen af "barn vårdade i och utom fattighus" varit utackorderade af arbets- och uppfostringsinrättningen, hvars fond, efter att hafva bidragit till inköp af ett arbetshus för staden och under en del år haft större utgifter än inkomster, vid 1870 års slut icke uppgick till högre belopp än 19,248 r:dr 51 öre. Anstalten har under sistlidet år med 7,027 r:dr 35 öre bekostat utackordering för 145 och underhåll i arbetshuset åt 9 barn. Fattigvården understöddes äfven af Novemberstiftelsen, hvars fond vid 1870 års slut utgjorde 13,200 r:dr och hvilken under samma år beredt vård åt 17 barn med en kostnad af 1,015 r:dr. Å stadens *arbetshus* äro intagna omkring 40 hjon, hvilka, icke saknande all arbetsförmåga, i följd af lättja och böjelse för dagdrifveri eller oförmåga att styra sig sjelfva, kommit i nöd och elände, så att fattigvården nödgats om dem taga hand. Under den för allmänt gagn nitälskande styresmannen sverksamma öfverinseende hållas dessa samhällets olycksbarn der till arbete och, jemte det de sålunda tvingas att bidraga till sitt eget uppehälle, vänjas till arbetsamhet, ordning och omtanke för sig sjelfva.

Askersunds stads folkmängd, som årligen ökats med några tiotal personer till sista året, då den minskades med 11, uppgick vid 1870 års slut enligt mantalslängderna till 1,454. Stadens handel och handtverkerin hafva under perioden icke gått synnerligen framåt. Rörande stadens *finanser* har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelats, att stadens inkomster under förlidet år uppgått till 13,404 r:dr 27 öre, till större delen bränvinsmedel, och utgifterna till 12,091 r:dr 69 öre samt dess behållning i kontanta penningar och fordringar vid 1870 års slut till 11,004 r:dr 6 öre, deri likväl ingår hamnkassans skuld till stadskassan med 8,000 r:dr. Stadens *elementarskola* är nu-

mera utvidgad till treklassigt läroverk med tre lärare, och i *folkskolan* undervisas af 2 lärare. I afseende å öfriga skolor inom staden lærer enahanda förhållanden ega rum, som i föregående berättelser omförmälas.

Nora stad, hvars folkmängd enligt mantalslängderna under qvinqvenniet ökats med nära 100 personer, hade vid 1870 års slut 1,440 innevånare. I afseende å stadens handel och industri har under perioden icke inträffat någon märkbar förändring. Rörande dess *finansiella ställning* är uppgifvet, att stadens inkomster under 1870 uppgått till 18,958 r:dr 50 öre och utgifterna till 18,815 r:dr 75 öre samt dess tillgångar vid samma års slut till 58,073 r:dr 50 öre, hufvudsakligen bestående af medel, afsatta för allmänna byggnader för stadens räkning, deribland ett blifvande stadshus. Stadens *skolor* äro desamma, som i föregående berättelse omnämnas.

I *Lindesbergs stad* har, ehuru folkminskning egentligen blott under tvenne år af perioden derstädes egt rum, innevånarnes antal dock i det hela för alla fem åren minskats med 34 personer till 1,237, och torde utflyttningar till andra orter hufvudsakligen föranledt härtill. Efter den eldsvåda, som den 11 April 1869 öfvergick staden och hvarigenom 27 gårdar, bland hvilka rådhuset, tingshuset, båda prestgårdarne och sockenmagasinet, lades i aska samt kyrkans torn och tak afbrändes och dess hela inredning förstördes, har ett bättre byggnadssätt börjat göra sig gällande. Boningshusen uppföras dels af trä, dels af sten med zinder ytterst och mursten innanför i ytterväggarne. I stadens handel och industri väntar man sig en lifligare utveckling i följd af Frövi-Ludvika jernvägens öppnande för trafik till staden och dess fortsättande genom de der norrom belägna bergslag. Af inkommen redogörelse för stadens *tillgångar* och *skulder* den 31 December 1870 inhemtas, att staden då haft behållning i stadens kassor, i kontant och utlånade medel, 10,375 r:dr 22 öre och att dess enskilda fastigheter uppgå till ett värde af 76,960 r:dr, dess andel i fastigheter, som staden eger gemensamt med Lindes bergsförsamling, till 11,664 r:dr 21 öre och andra stadens fonder till ett belopp af 11,320 r:dr 34 öre, så att stadens tillgångar skulle tillsammans utgöra 110,319 r:dr 77 öre, hvaremot skulder upptagits till ett belopp af 23,697 r:dr 82 öre.

Örebro Slott i Landskansliet den 15 December 1871.

CARL ÅKERHJELM.

J. O. Högström.

Aug. Helling.

Tab. No 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December enligt husförhörlängderna.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							Enligt årets mönsterrollor approberade beväringsskyldige.
				Mankön. Qvinkön. Summa.			Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar.	
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.				Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	
Å landsbygden.											
År 1866.....	74,903	77,120	152,023	73,431	76,172	149,603	36,390	40,062	76,452	5,768	859
» 1867.....	75,732	78,085	153,767	74,667	77,240	151,907	37,107	40,815	77,922	5,885	869
» 1868.....	75,633	78,010	153,643	75,542	78,098	153,640	37,810	41,526	79,336	5,854	891
» 1869.....	75,376	78,037	153,413	75,492	77,996	153,488	38,122	41,797	79,919	5,883	993
» 1870.....	75,997	78,584	154,581	75,313	78,219	153,532	38,422	42,310	80,732	5,949	910
I städerna.											
Örebro År 1866.....	4,056	4,951	9,007	4,083	4,978	9,061	1,916	2,171	4,087	299	52
» 1867.....	4,002	4,932	8,934	4,044	4,952	8,996	1,962	2,232	4,194	285	39
» 1868.....	3,994	4,996	8,990	4,012	5,002	9,014	1,967	2,275	4,242	282	34
» 1869.....	3,986	4,978	8,964	3,966	4,933	8,899	1,988	2,260	4,248	281	48
» 1870.....	4,071	5,029	9,100	3,966	4,945	8,911	2,040	2,335	4,375	261	24
Askersund » 1866.....	639	786	1,425	640	747	1,387	282	329	611	47	8
» 1867.....	643	790	1,433	634	777	1,411	283	349	632	70	9
» 1868.....	643	815	1,458	634	780	1,414	293	368	661	58	7
» 1869.....	644	801	1,445	643	822	1,465	310	401	711	49	5
» 1870.....	644	789	1,433	643	811	1,454	298	394	692	55	9
Nora » 1866.....	587	752	1,339	591	750	1,341	275	306	581	61	13
» 1867.....	612	762	1,374	607	752	1,359	283	310	593	58	8
» 1868.....	594	765	1,359	594	754	1,348	279	305	584	58	4
» 1869.....	615	775	1,390	614	772	1,386	290	321	611	55	10
» 1870.....	635	805	1,440	637	803	1,440	303	344	647	55	7
Lindesberg » 1866.....	562	714	1,276	560	711	1,271	240	323	563	52	4
» 1867.....	580	704	1,284	580	706	1,286	245	321	566	58	9
» 1868.....	560	711	1,271	559	714	1,273	271	349	620	41	5
» 1869.....	534	678	1,212	534	677	1,211	260	344	604	29	6
» 1870.....	545	697	1,242	542	695	1,237	262	338	600	28	3
Summa för länets samtliga städer år 1870	5,895	7,320	13,215	5,788	7,254	13,042	2,903	3,411	6,314	399	43
I hela länet.											
År 1866.....	80,747	84,323	165,070	79,305	83,358	162,663	39,103	43,191	82,294	6,227	936
» 1867.....	81,569	85,223	166,792	80,532	84,427	164,959	39,880	44,027	83,907	6,356	934
» 1868.....	81,424	85,297	166,721	81,341	85,348	166,689	40,620	44,823	85,443	6,293	941
» 1869.....	81,155	85,269	166,424	81,249	85,200	166,449	40,970	45,123	86,093	6,297	1,062
» 1870.....	81,892	85,904	167,796	81,101	85,473	166,574	41,325	45,721	87,046	6,348	953

Tab. N:o 2.

JORDBRUK. a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
	Höst- hvete.	Vår- hvete.	Höst- råg.	Vår- råg.	Korn.	Hafre.	Bland- säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.	Andra rot- fruk- ter.	Spå- nads- växter.	Bete.	Gräs till hö.	Träde.
	Kpr.	Kpr.	Kpr.	Kpr.	Kpr.	T.na.	T.na.	Kpr.		Kpr.	T.nor.	Q.	T.na.			
1. Årliga utsädet pr tunnland.....	18 à 24	32	16 à 28	32	24	1 à 1½	1	24	?	24 à 32	6 à 7	1 à 5	1	—	—	—
2. Årliga behofvet för länet till ut- säde.....	T:nor. 2,723	T:nor. 923	T:nor. 22,409	T:nor. 123	T:nor. 6,047	T:nor. 60,001	T:nor. 1,855	T:nor. 2,189	T:nor. 233	T:nor. 1,238	T:nor. 62,877	Q. 3,000	T:nor. 494	—	—	—
3. Tunnland åkerjord, använd till od- ling af d).....	3,82	923	31,396	123	8,062	47,709	1,855	2,918	?	b) 809	c) 11,781	1,091	928	9,078	89,607	34,356
4. Skördebelopp i korntal af utsädet, beräknadt per medium under se- naste femårsperioden och med utsädets afdrag.....	6,1	4,2	6,2	4,1	5,2	4,1	5,1	4,6	e)	e)	5,7	—	—	—	—	—
5. Årlig förbrukning för länets in- nevånare, i medeltal..... T:nor	15,602		249,636		41,606	5,200	—	20,803	—	—	416,060	—	—	—	—	—

Anm. a) Det har syntts mindre lämpligt att för 3 göra någon medeltalsberäkning, emedan uppgifterna under de första åren af perioden (1866—1870) voro ännu osäkrare än under sista året deraf. Så har ock i afseende å 5 ansetts att då alla derunder intagna tal måst af brist på uppgifter blott kalkyleras, folkmängden under 1870 företrädesvis borde komma i betraktande. Och för att få någon öfverensstämmelse mellan talen under 2 och 3, har samma års (1870) uppgifter lagts till grund äfven för 2.

b) Antagligen för liten uppgift, måhända orsakad af en stor del vickerskörds användning som grönfoder. Torde böra antagas till 15- à 1600 tunnland.

c) Enligt denna uppgift, grundad på de primära från kommunerna erhållna, skulle icke mer än 5,3 tunnor användts som utsäde per tunnland, hvilket säkert är för litet.

d) Den enligt de primära uppgifterna till alla jordbrukets ändamål använda arealen af odlad jord understiger med 774 tunnland den likaledes uppgifna areal af »åker och annan odlad jord» i länet, äfven om enligt samma uppgifter 83 tunnland beräknas för »andra växtslag».

e) Kan icke uppgifvas, då det synes omöjligt beräkna hvad som uppätes före den slutliga skördens uppmätning.

Tab. N:o 3.

BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hästar öfver 3 år.	Hästar under 3 år.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
År 1866.....	10,485	444	15,049	1,633	51,447	17,144	52,779	668	13,171
» 1867.....	10,298	381	14,254	1,513	50,553	15,205	51,047	775	11,840
» 1868.....	9,415	322	13,709	1,337	46,069	12,668	43,807	538	8,737
» 1869.....	10,215	335	14,151	1,476	50,327	15,056	49,074	524	9,618
» 1870.....	9,961	385	14,400	1,609	50,235	17,265	48,767	592	10,348

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Serskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
	Qvadratref ren skogsmark.		År.	utfördt i	
				kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R:dr R:mt.
Kongl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående Kronoparker:	10,061	4,369	1866	29,670	1,235
Tysslingen,			1867	17,613	556
Krämaremarken och			1868	26,717	582
Hälalultet a)			1869	32,970	1,126
			1870	70,433	3,328
Boställens, Kyrkors, Läroverks och fromma Stiftelsers:	—	48,347	1866	1,446,500	72,325
indelade: 4 st. civile boställsskogar			1867		
18 st. ecklesiastike d:o			1868		
14 st. militie d:o			1869		
oindelade anses vara			1870		
och afverkas blott till husbehof.	61,886		1866	506,315	20,252
Härads-allmänningar finnas 9 stycken, indelade för närvande i 17 skogsblock och innehålla tillsammans b)	87,763	87,763	1867	316,962	12,678
			1868	465,639	18,625
			1869	507,419	20,296
			1870	474,225	23,711
Sockne-allmänning, oskiftad: Stora Mellösa	1,056	—	1866	31,300	1,762
			1867		
			1868		
			1869		
			1870		
Andra skogsplanteringar	3,992				
Enskilda skogar: minst	—	2,300,000			

Ann. a) I förra femårsberättelsen var hela arealen inom rågångarne upptagen, och deraf impedimenta 250,60 serskildt upptagne; nu blott den rena skogsmarken.

b) Sedan förra femårsberättelsen har dels vid egoutbyte sämre mark bortgått mot bättre, dels (i Hardemo) afsatts till skogvaktareboställen, och blott den rena skogsmarken nu upptagen, enligt nya indelningskartan.

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
År.	Vargar.	Lodjur.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Beloppet af utbetald belöning. R:dr R:mt.
1866.....	—	—	807	6	779	3,997
1867.....	1	3	698	21	745	3,747
1868.....	—	6	505	25	696	3,132
1869.....	—	7	439	13	167	1,865
1870.....	—	14	14	1	11	250
Summa	1	30	2,463	66	2,398	12,991

De för år 1870 upptagna räfvar och roffoglar äro alla fällda af Jägeristaten.

Till Tab. N:o 6 AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR saknas uppgifter.

N:o 7 a.

ÖCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1870.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
Särskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens kvantitet.								Egares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Centner.	Skålp.	Stycken.	Kub.fot.	Fot.	Tunnor.	Värde i R:dr R:mt		
							af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
Alun.....	—	—	—	—	—	1,980	—	—	40
{ Färggods	—	11,450	—	—	—	—	—	10,085	44
{ Tyger	—	—	—	—	102,700	—	—		
{ Smorläder	—	4,980	—	—	—	—	—	31,420,50	34
{ Sulläder	—	3,060	—	—	—	—	—		
{ Vaxläder	—	70	—	—	—	—	—		
{ Hudar	—	2,050	2,497	—	—	—	—		
{ Skinn	—	2,850	2,170	—	—	—	—		
Diverse gjutgods	7,995	74	—	—	—	—	—	Ej uppgifvet.	{ Ej särskild beskattadt.
Buteljjer	—	—	337,064	—	—	—	—	18,640	
.....	1,357,719	—	—	—	—	—	—	—	{ Kan ej uppgifvas, emedan denna rörelse på flere ställen är beskattad tillsammans med annan inkomst.
.....	2,332,000	—	—	—	—	—	—	—	
.....	108,222	—	—	—	—	—	—	Ej uppgifvet.	
.....	1,364	—	—	—	—	—	—	—	
.....	38,974	50	—	—	—	—	—	—	
.....	644,809	—	—	—	—	—	—	2,100,000	
Koppar.....	5,678	20	—	—	—	—	—	—	{ Ej uppgifvet.
{ Guld.....	—	3,49,50	—	—	—	—	—	—	
{ Silfver	2	94,88	—	—	—	—	—	—	
{ Glete	118	—	—	—	—	—	—	—	
{ Bly	7,303	42	—	—	—	—	—	—	
{ Smidestackjern	793,727	25	—	—	—	—	—	—	
{ Gjuttackjern	24,194	13	—	—	—	—	—	—	
{ Smidestackjern	1,203,891	5	—	—	—	—	—	—	
{ Gjuttackjern	23,322	91	—	—	—	—	—	—	
{ Bessemerstål	413	16	—	—	—	—	—	—	
Kimrök	—	29,280	—	—	—	—	—	4,378	14
{ Krut.....	3,057	26	—	—	—	—	—	181,500 21,600	203,100
{ Nitroglycerin och ammoniakkrut.....	230	—	—	—	—	—	—		
{ Kulor	150	—	—	—	—	—	—	30,000	25
{ Hagel	800	—	—	—	—	—	—		
Kakelugnar	—	—	20	—	—	—	—	375	{ Ej särskild beskattadt.
Diverse smiden	71,486	31	—	—	—	—	—	Ej uppgifvet.	
{ Gröfre papper.....	—	—	—	—	—	—	—	13,860	10
{ Papp	—	—	—	—	—	—	—		
{ Smältstycken	82,949	0,5	—	—	—	—	—	Ej uppgifvet.	—
{ Stångjern.....	257,901	37	—	—	—	—	—		
{ Ämnesjern	21,647	71	—	—	—	—	—		
{ Stångjern.....	659,533	37	—	—	—	—	—		
{ Murtegel	—	—	57,000	—	—	—	—	D.o.	11
{ Taktegel	—	—	10,000	—	—	—	—		
Diverse fabriker	—	—	—	—	—	—	—	7,140	—
Diverse fabriker	—	—	—	1,050,6	—	—	—	Ej uppgifvet.	—
Rödfärg	4,354	—	—	—	—	—	—	—	{ Ej särskild beskattadt.
Svafvel.....	872	—	—	—	—	—	—	D.o.	
Vitriol	825	60	—	—	—	—	—	—	

No 7 a.

och MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1870.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Serskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens qvantitet.							Egares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Skålpund.	Stycken.	Fot.	Lådor.	Kapslar.	Värde i R:dr R:mt		
						af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
Diverse färggoda.....	} 3,700	100	61,000	—	—	—	50,295	123
Spinning af 18,000 skålp. ullgarn				—	—	—	—	—
Ej uppgifvet	84,300	—	—	—	—	—	} 232,822	255
Smorläder	63,374	—	—	—	—	—		
Sulläder	20,250	—	—	—	—	—		
Skind	—	—	—	—	—	—	1,500	2
Sodavatten, mineralvatten och diverse fabrikater.....	—	—	—	—	—	—	1,000	3
Ej uppgifvet	—	—	900	—	—	246	} 617	{ Ej serskildt beskattadt.
Damast	—	—	1,756	—	—	371		
Drällsväfnad	—	—	—	—	—	—	10,000	30
Ej uppgifvet	—	—	—	—	—	—	16,570	15
Ej uppgifvet	—	5	—	—	—	—	2,500	11
Pianos	—	—	—	—	—	—	95,000	{ Ej serskildt beskattadt.
Diverse fabrikater	200,000	—	—	—	—	—	100,000	
Snus	—	—	—	—	—	—	2,000	16
Ej uppgifvet	—	—	—	11,000,000	—	—	} 125,800	85
Elddon.....	—	—	—	—	6,000,000	—		
D:o	—	—	—	—	—	—	2,850	20
Ej uppgifvet	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. N:o 7 b.

HANDTVERKARE OCH IDKARE AF ANNAN NÄRING SAMT DERAS ARBETARE ÅR 1870.

1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Handverkare och Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.					
	m.	q.	m.	q.	R:dr	R:mt.				
På landsbygden.										
Bagare.....	2	—	1	—	6,00					
Bleckslagare	2	—	2	—	2,00					
Bokbindare	1	—	—	—	1,00					
Bryggare	4	—	10	—	20,00					
Byggmästare	11	—	—	—	51,00					
Färgare	6	—	18	—	44,00					
Garfvare	12	1	26	—	19,00					
Gjutare	4	—	49	—	34,16					
Glasblåsare	1	—	30	—	17,00					
Handskmakare	2	—	—	—	2,00					
Kakelugnsmakare	3	—	1	—	4,00					
Kopparslagare.....	5	—	5	—	10,20					
Murare	21	—	—	—	38,00					
Målare	7	—	—	—	13,00					
Orgelbyggare	1	—	—	—	1,00					
Pappersmästare	2	—	9	6	10,00					
Pistolsmeder	2	—	—	—	3,00					
Plogmakare.....	1	—	—	—	1,00					
Sadelmakare	8	—	2	—	5,00					
Skomakare	156	—	84	—	240,50					
Skräddare	97	—	37	—	110,00					
Smeder (häruti inberäknade brukssmederne)	260	—	28	—	1,173,60					
Snickare	85	—	18	—	118,30					
Spiksmeder	28	—	—	—	42,50					
Stenhuggare	4	—	39	—	78,00					
Tegelslagare	28	—	—	—	41,30					
Trädgårdsmästare	35	—	—	—	70,00					
Tunnbindare	1	—	—	—	1,00					
Urmakare	4	—	—	—	4,00					
Vagnmakare	3	—	—	—	3,00					
Summa	796	1	359	6	2,163,56					
I städerna.										
Bagare	15	3	9	1	92,00					
Barberare	2	—	3	—	15,00					
Bildhuggare	1	—	—	—	2,00					
Bleckslagare	5	1	3	—	22,00					
Bokbindare	14	1	5	—	33,00					
Bryggare.....	7	—	8	—	95,00					
Bundtmakare	2	—	1	1	21,00					
Byggmästare	3	—	—	—	57,50					
Fotografer	3	—	1	1	31,00					
Fältskär	1	—	—	—	1,00					
Färgare	6	—	30	4	123,00					
Garfvare	17	—	70	—	255,00					
Gelbgjutare.....	2	—	1	—	9,00					
Gevärssmed.....	1	—	—	—	3,00					
Glasmästare.....	7	—	—	—	19,00					
Guldsmeder	5	—	3	—	26,00					
Handskmakare	2	—	—	—	2,00					
Hattmakare.....	7	—	6	1	47,00					
Hofslagare	1	—	—	—	2,00					
Juvelerare	1	—	1	—	12,00					
Instrumentmakare	2	—	3	—	11,00					
Kakelugnsmakare	8	1	12	—	34,00					
Kammakare.....	2	—	—	—	2,00					
Klensmeder.....	12	—	11	—	32,00					
Kopparslagare.....	9	—	8	—	60,50					
Murare	34	—	—	—	53,00					
Målare	21	—	8	—	94,00					
Nålmakare	1	—	1	—	2,00					
Orgelbyggare	1	—	6	—	17,00					
Pantlånare	1	1	—	—	2,00					
Perukmakare	2	—	2	—	21,00					
Repslagare	4	1	2	—	44,00					
Sadelmakare	8	—	2	—	22,00					
Skomakare	33	—	27	—	189,00					
Skorstensfejare	2	—	3	—	15,00					
Skräddare	25	—	24	—	205,00					
Slagtare	4	—	2	—	37,00					
Smeder	4	—	3	—	10,00					
Snickare	22	—	10	—	106,00					
Socketbagare	3	2	4	—	50,00					
Svarfvare.....	5	—	1	—	9,00					
Tapetserare	2	—	1	1	16,00					
Tegelslagare	3	—	9	—	20,00					
Tennngjutare	1	—	—	—	2,00					
Tunnbindare	6	—	1	—	13,00					
Urmakare	10	—	12	—	20,00					
Vagnmakare	4	—	6	—	15,00					
Summa	331	10	299	9	1,969,00					

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriens antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade med skjutsstationer försedde vägar	af fulländade och afsynade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	till kungs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna vägar	86,073	83,839	0,355	2,20	—	1,476	44,000	30,918	42	1866	289	22,231
Häradsvägar	56,965	30,458	1,25	—	18,000	405	—	—	3	1867	236	16,096
Socknevägar	28,550	2,125	—	—	—	—	—	—	1	1868	151	15,337
I städer	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1869	265	14,623
										1870	230	12,823
Summa	170,988	116,422	1,605	2,20	18,000	1,881	44,000	30,918	50	—	1,171	81,110
Gästgifverin med skjutsentreprenad									49			82,281

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
	Fartyg och båtar öfver 3 nylåster, begagnade till inrikes sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nylåster.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedde.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedde.			Besättning.	
	Antal.	Låstetal.	Antal.	Låstetal.	Häst-kraft.	Skep- pare.	Sjö- folk.	Antal.	Låstetal.	Antal.	Låstetal.	Häst- kraft.	Skep- pare.	Sjö- folk.
	Landsbygden	51	604	8	25,50	63	43	80	51	604	8	25,50	63	43
Städerna: Örebro	7	125	1	18,50	—	8	21	7	125	1	18,50	—	8	21
Askersund	—	—	2	44,00	—	2	19	—	—	2	44,00	—	2	19
Summa för städerna	7	125	3	62,50	—	10	40	7	125	3	62,50	—	10	40
Summa för hela länet	58	729	11	88,00	63	53	120	58	729	11	88,00	63	53	120

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Å landsbygden.					Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.	I städerna.				Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Handlande.		Betjening.				Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	Män.		Qvinnor.	Män.	Qvinnor.		
	1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	138	4	60	—		1,106,50	135	33	100	
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfve eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor	—	—	—	—	—	11	4	—	—	Ej serskildt beskattade härför.	
Summa	138	4	60	—	1,106,50	146	37	100	17	2,696,50	

Tab. N:o 10.

HEMMAN, JORDÖMRÅDE OCH EGENDOMAR M. M., ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid periodens slut.	Hemman.		Brukningsdelar.	Antal.			Taxeringsvärde sista året. R:dr R.mt.	År.	Tomter.		Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr Rmt.						
	Mantal			jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtsmans-torp.	backstugor.			andra lägenheter.	Antal ny-bygda bopningshus.	Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark.	Summa jordareal.	Nnvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.			
	oförmedlade.	nuvarande.																		be-bygda.	obe-bygda.	Qvadratref.
Landsbygden.									Städerna.													
A) Krono-egendomar.									Örebro.													
1) Under allmän disposition.									1866	355	51	}	5,321	5,309	8,364	1,607	20,601	29,1 ⁵ / ₁₀	6,622,990	595,630	7,218,620	
a) Kungs- och Kungsladugårdar									1867	360	48								6,625,300	591,090	7,216,390	
b) Säterin									1868	363	47								6,544,000	604,540	7,148,540	
c) Hemman									1869	364	47								6,537,500	596,192	7,133,692	
d) Boställen									1870	365	47								5,962,950	602,875	6,565,825	
e) Jordlägenheter									Askersund.													
f) Fiskerin									1866	152	42	}	2,559	231	5,639	857	9,286	1 ¹ / ₁₀	678,842	345,611	1,024,453	
g) Verk och Inrättningar ..									1867										1	688,417	361,239	1,049,656
2) Under enskild disposition.									1868										1	697,467	361,241	1,058,708
a) Säterin									1869										1	704,967	361,089	1,066,056
b) Hemman									1870										1	700,345	360,090	1,060,435
c) Jordlägenheter									Nora.													
d) Fiskerin									1866	111	10	}	2,770	—	1,526	—	4,296	—	620,600	248,000	868,600	
e) Verk och Inrättningar ..									1867	112	9								625,700	248,300	874,000	
B) Skatte-egendomar.									1868	113	8								654,000	247,900	901,900	
a) Boställen									1869	113	8								649,000	247,900	896,900	
b) Säterin									1870	113	8								658,000	248,300	906,300	
c) Hemman									Lindesberg.													
d) Jordlägenheter									1866	122	18	}	3,926	477	7,158	—	11,561	1 ¹ / ₁₀	387,090	283,225	670,315	
e) Fiskerin									1867	122	18								365,290	283,185	648,475	
f) Verk och Inrättningar ..									1868	122	18								380,690	297,035	677,725	
C) Frälse-egendomar.									1869	93	47								249,235	296,775	546,010	
a) Boställen									1870	108	32								281,510	307,530	589,040	
b) Säterin och ladugårdar ..																						
c) Rå- och Rörshemman ..																						
d) Hemman																						
e) Jordlägenheter																						
f) Fiskerin																						
g) Verk och Inrättningar ..																						
Summa	3,026,078	2,890,084	12,532	5,347	873	1,494	714	83,146,455	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN UNDER ÅREN 1866—1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
År.	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende delegares					Utflyttande delegares					Summa skiften.	Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män. R:dr.	Öfriga beräknade utgifter. R:dr.				
		An-tal.	Oför-med-lade.	Nuva-rande.	Skiftes-antal.					Skiftes-antal.					Åker.	Äng.	Od-lings-mark.	Afrös-nings-jord.	Impe-dimen-ter.			Summa.			
					1.	2.	3.	4.	öfver 4.	Summa.	1.	2.	3.										4.	öfver 4.	Summa.
1866.....	8	6	—	10,813	3	5	7	1	1	17	5	1	1	1	9	58	3,044	4,973	418	14,560	40	23,035	8,051,82	4,675,80	
1867.....	12	10	—	2,375	10	5	5	—	—	20	6	2	—	—	8	45	2,647	645	162	4,772	73	8,299	4,760,94	2,005,38	
1868.....	7	4	—	4,875	17	1	7	—	—	25	1	2	1	—	4	48	1,812	195	266	3,028	61	5,362	3,638,49	2,494	
1869.....	6	9	—	11,285	21	12	2	—	—	35	6	9	1	—	16	78	3,813	6,108	620	30,100	1,286	41,927	12,335,30	5,494,40	
1870.....	8	4	—	5,375	2	6	—	—	—	8	3	7	2	—	12	37	1,665	434	466	3,381	10	5,956	2,603,13	3,658,22	
Summa	41	33	—	34,723	53	29	21	1	1	105	21	21	5	1	49	266	12,931	12,355	1,932	55,841	1,470	84,579	31,339,68	18,327,80	
<p>Anm. Medeltalet af sökta laga skiften har således under åren 1866—1870 utgjort årligen 8; men utgjorde åren 1861—1865 årligen 11 och åren 1856—1860 årligen 44.</p> <p>D:o afslutade d:o d:o d:o d:o d:o 6; d:o d:o d:o 14 d:o d:o 92.</p> <p>D:o skiftade nuvarande mantal d:o d:o d:o 10,813; d:o d:o d:o 18,781 d:o d:o 34,800.</p> <p>D:o skiftade kvadratref d:o d:o d:o 16,916; d:o d:o d:o 37,712 d:o d:o 79,595.</p> <p>D:o utgifter till landtmätare och gode män, R:dr, d:o d:o d:o 6,277,94; d:o d:o d:o 14,790,04 d:o d:o 24,419.</p> <p>D:o öfriga beräknade utgifter d:o d:o d:o 3,665,56; d:o d:o d:o 40,891,61 d:o d:o 53,785.</p> <p>Enligt förslagsvis gjord beräkning, hafva af de något öfver 2,878 förmedlade mantal, hvaraf Örebro län består, omkring 1,893 redan undergått fastställda en- eller laga skiften. Af de öfriga 985 mantalen, derå nämnda slags skiften icke egt rum, synas vid pass 800 utgöras af sådana större eller mindre possessioner, hvarå laga skiften sannolikt icke skola ifrågakomma; hvaremot omkring 185 mantal i länet dels redan äro och dels antagligen framdeles blifva föremål för laga skiftes behandling. Till understöd för utflyttningar i följd af laga skiften under ifrågavarande fem åren har, enligt uppgift i länets Lands-Kontor, derifrån utanordnats sammanräknadt allenast 8,741 R:dr 44 öre, mot 35,728 R:dr 94 öre under nästföregående qvinqvennum.</p>																									

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Stats-medel.	Afkortad.					Anordnad eller	
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.
Ordinarie ränta ..... R:dr R:mt.	414,09	406,50	138,85	—	—	217,498,12	212,538,06
Kronotionde ..... » »	0,71	0,69	0,75	0,78	0,79	55,510,70	53,929,07
Arrende-medel ..... » »	180,58	—	—	—	—	5,994,04	6,046,75
Sjette Hufvudtitelns besparingsmedel ..... » »	—	—	—	—	—	—	—
Åttonde d:o d:o ..... » »	—	—	—	—	—	921,67	—
Tiondetackjern ..... » »	—	5,66	—	981,86	818,83	19,764,77	23,832,19
Silfvertionde ..... » »	—	0,01	1,007,03	—	—	2,804,62	2,554,22
Kopparränta ..... » »	—	—	—	—	—	5,194,62	4,599,08
Svafvel-, Vitriol- och Rödfärgstionde ..... » »	—	3,40	—	—	—	631,64	662,28
Mantalspenningar ..... » »	881,40	1,226,08	1,371,00	1,295,60	1,208,41	23,335,00	23,178,12
Bötesmedel ..... » »	6,774,76	5,565,20	9,148,27	9,068,15	12,502,67	9,797,52	8,441,26
Tillfälliga rust- och rotevakansafgifter ..... » »	—	—	—	—	—	568,26	162,15
Rotefrihetsafgift ..... » »	—	—	—	—	—	5,330,32	6,901,12
Båtsmansvakansafgift ..... » »	—	—	—	—	—	767,65	934,25
Skogsplanterings-medel ..... » »	—	—	—	—	—	1,112,10	680,50
Trosspassevolansafgift ..... » »	—	—	—	—	—	1,591,25	1,591,25
Summa	8,251,54	7,207,54	11,665,90	11,346,39	14,530,70	350,822,28	346,050,30
Riksgälds-medel.							
Allmän bevilning ..... R:dr R:mt.	1,277,86	1,621,08	1,769,59	1,568,75	1,596,84	105,214,63	100,766,99
Vapens katt ..... » »	—	124,09	65,13	25,00	3,82	—	34,744,10
Riksgäldskontorets lånebidrag till befordrande af odlingsföretag ..... » »	—	—	—	—	—	4,206,00	4,216,00
Summa	1,277,86	1,745,17	1,834,72	1,593,75	1,600,66	109,420,63	139,727,09
Diverse Verks medel.							
Bränvinsutskänknings- och minuterings-afgift ..... R:dr R:mt.	640,00	—	—	600,00	—	39,633,38	38,578,95
Vadstena krigsmanshuskassas medel ..... » »	—	0,16	—	—	0,75	233,44	151,89
Riddarhusafgift ..... » »	10,00	10,00	—	10,00	10,00	500,00	470,00
Kurhusafgift ..... » »	725,05	843,44	911,65	867,11	798,70	19,434,25	15,441,16
Folkskoleafgift ..... » »	879,80	1,226,08	1,371,00	1,296,60	1,208,50	23,335,00	23,178,52
Jagtkassemedel ..... » »	—	—	—	—	—	2,16	2,16
Askers härads skogsplanterings-kassas medel ..... » »	—	—	—	—	—	—	190,68
Glanshammars härads allmännings kassas medel ..... » »	—	—	—	—	—	—	—
Örebro läns brandstodsbolags medel ..... » »	28,31	132,23	77,97	—	—	39,301,07	99,852,10
Beväringsmanskapets invalid- och pensionsfonds medel ..... » »	—	—	—	2,50	2,50	7,50	2,50
Allmänna beväringsfondens medel ..... » »	—	—	—	—	—	—	—
Skogsmedel ..... » »	—	—	—	—	—	—	—
Riksdagsmannas-afvode ..... » »	—	—	—	—	—	218,80	—
Summa	2,283,16	2,211,91	2,360,62	2,776,21	2,020,45	122,665,60	177,567,96
Annorstädes debiterade medel.							
Stockholms allmänna barnhusmedel ..... R:dr R:mt.	—	—	—	—	—	1,351,72	1,314,24
Regementskrifvares uppbödsrester ..... » »	35,43	37,17	199,84	—	—	7,319,89	10,073,41
Summa	35,43	37,17	199,84	—	—	8,671,61	11,387,65
Summa Summarum	11,847,99	11,201,79	16,061,08	15,716,35	18,151,81	591,580,12	675,033,00

No 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid räkenskapsårets slut.					Summa uppbörd.				
1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
213,948,02	218,617,70	217,467,95	—	3,46	23,02	264,76	184,81	217,912,21	212,948,02	214,109,89	218,882,46	217,652,76
57,983,57	61,226,01	61,532,18	—	—	—	26,64	22,47	55,511,41	53,929,76	57,984,32	61,253,43	61,555,39
6,067,57	5,431,40	5,441,15	—	—	—	—	—	6,174,62	6,046,75	6,067,57	5,431,40	5,441,15
—	47,25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47,25	—
—	—	—	—	—	—	—	—	921,67	—	—	—	—
15,531,20	23,035,12	17,779,87	2,392,05	102,86	8,504,71	9,573,34	14,231,83	22,156,82	23,940,71	24,035,91	33,590,32	32,830,53
360,17	423,33	191,48	1,726,73	1,939,49	1,956,70	1,146,89	421,26	4,531,35	4,493,72	3,323,90	1,570,22	612,74
3,730,08	3,970,92	1,805,10	—	—	—	—	—	5,194,62	4,599,08	3,730,08	3,970,92	1,805,10
667,47	624,80	703,10	—	—	—	—	—	631,64	665,68	667,47	624,80	703,10
22,928,40	22,661,60	22,656,61	236,20	224,40	342,20	558,60	451,08	24,452,60	24,628,60	24,641,60	24,515,80	24,316,10
10,369,62	9,277,98	11,471,93	2,736,06	2,852,44	5,921,17	6,145,21	8,847,34	19,308,34	16,858,90	25,439,06	24,491,34	32,821,94
99,74	248,75	148,01	—	—	—	—	—	568,26	162,15	99,74	248,75	148,01
7,250,64	8,316,79	8,908,83	—	—	—	10,85	—	5,330,32	6,901,12	7,250,64	8,327,64	8,908,83
1,006,67	672,80	701,55	—	—	—	—	—	767,65	934,25	1,006,67	672,80	701,55
1,180,45	1,127,19	3,254,89	—	—	—	—	—	1,112,10	680,50	1,180,45	1,127,19	3,254,89
1,591,25	1,591,25	1,591,25	—	—	—	—	—	1,591,25	1,591,25	1,591,25	1,591,25	1,591,25
342,714,85	357,272,89	353,653,85	7,091,04	5,122,65	16,747,80	17,726,29	24,158,79	366,164,86	358,380,49	371,123,55	386,315,57	392,343,34
99,393,18	97,410,15	97,072,24	543,40	588,39	755,50	1,260,37	1,107,61	107,035,89	102,976,46	101,918,27	100,239,27	99,776,69
62,09	—	—	—	156,04	28,82	3,82	—	—	35,024,23	156,04	28,82	3,82
14,482,81	14,478,20	14,478,64	—	—	—	0,44	—	4,206,00	4,216,00	14,482,81	14,478,64	14,478,64
113,933,08	111,888,35	111,550,88	543,40	744,43	784,32	1,264,63	1,107,61	111,241,89	142,216,69	116,557,12	114,746,73	114,259,15
37,413,06	34,870,90	45,784,61	—	—	—	994,68	928,14	40,273,38	38,578,95	37,413,06	36,465,58	46,712,75
402,65	300,21	181,17	90,37	192,17	120,83	186,76	218,61	323,81	344,22	523,48	486,97	400,53
435,00	405,00	390,00	5,00	—	—	10,00	5,00	515,00	480,00	435,00	425,00	405,00
15,273,40	15,101,89	15,101,10	179,25	140,45	214,00	347,00	286,40	20,338,55	16,425,05	16,399,05	16,316,00	16,186,20
22,928,60	22,663,17	22,666,10	236,20	224,40	342,20	558,60	451,20	24,451,00	24,629,00	24,642,00	24,518,37	24,325,80
214,66	—	—	—	—	—	—	—	2,16	2,16	214,66	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	190,68	—	—	—
1,50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,50	—	—
36,896,15	36,355,28	36,385,71	13,16	35,48	53,28	—	—	39,342,54	100,019,81	37,027,40	36,355,28	36,385,71
5,00	15,00	10,00	—	—	—	—	—	7,50	2,50	5,00	17,50	12,50
—	2,400,00	900,00	—	—	—	—	—	—	—	—	2,400,00	900,00
—	—	479,46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	479,46
—	—	—	—	—	—	—	—	218,80	—	—	—	—
113,570,22	112,111,45	171,898,15	523,98	592,50	730,31	2,097,04	1,889,35	125,472,74	180,672,37	116,661,15	116,984,70	175,807,05
1,423,46	1,503,69	1,511,22	—	—	—	—	—	1,351,72	1,314,24	1,423,46	1,503,69	1,511,22
5,320,73	—	—	—	—	1,55	—	—	7,355,32	10,110,38	5,522,12	—	—
6,744,19	1,503,69	1,511,22	—	—	1,55	—	—	8,707,04	11,424,82	6,945,58	1,503,69	1,511,22
576,967,34	582,776,38	633,614,10	8,158,42	6,459,58	18,263,98	21,067,96	27,155,75	611,586,53	692,694,37	611,292,40	619,580,69	683,921,66

Tab. N:o 13.

SPARBANKER.

1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21.										
År.	Antal sparbanker.	Under året						Vid årets slut				Klassifikation af delegarne efter deras vid nedanstående års slut inestående behållning.																		
		tillkom- nena del- egare.	af- gång- ne del- egare.	insatt belopp.	i räk- skaperne godtjor- ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvar- stå- ende del- egare.	ineståen- de behåll- ning, till- hörande delegarne.	befintligt öfverskott (grund-och- reservfond, räntevin- ster m. m.)	Summa af kolumner- ne N:is 8 och 9.	Behållning i.					Sparbank:														
											1866.					1867.					1868.					1869.				
Antal.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.				
1865	—	—	—	—	—	—	—	8,405	1,358,612	126,592	1,485,204	fr. 1 t. o. m. 10 R:dr	2,018	7,843	1,944	6,911	700	3,333	771	3,381	2,224	8,198								
1866	15	1,712	895	285,705	73,429	241,026	9,212	1,476,319	120,333	1,596,652	" 10—25 "	1,378	21,925	1,207	19,900	615	9,980	635	10,395	1,518	24,871									
1867	16	1,338	1,051	268,645	76,099	302,853	9,614	1,510,106	125,275	1,635,381	" 25—50 "	1,110	40,374	994	33,495	518	17,930	569	19,792	1,323	46,901									
1868	18	1,179	1,468	246,383	76,418	331,929	9,378	1,503,571	134,808	1,638,379	" 50—100 "	1,272	89,434	1,045	71,508	599	41,482	632	43,260	1,578	108,699									
1869	18	1,822	1,200	421,044	80,086	310,750	10,002	1,695,099	138,701	1,833,800	" 100—200 "	1,363	190,637	1,139	159,993	549	77,371	699	94,744	1,714	245,666									
1870	18	2,127	1,136	455,354	85,840	286,917	10,993	1,952,121	145,159	2,097,280	" 200—300 "	654	158,998	532	129,826	240	57,793	300	74,204	814	196,295									
											" 300—400 "	404	139,461	301	103,324	119	40,999	213	74,282	506	172,545									
											" 400—500 "	250	112,102	197	88,810	67	30,382	115	53,351	314	139,857									
											" 500—1,000 "	523	362,707	394	271,296	130	86,943	239	167,994	646	444,073									
											utöfver 1,000 "	240	347,098	213	325,599	33	46,315	101	136,645	356	565,016									
											Summa	9,212	1,470,579	7,966	1,210,662	3,570	412,523	4,274	678,048	10,993	1,952,121									

Stockholm 1872. P. A. Norstedt & Söner.

Tab. N:o 14.

FATTIGVÅRDEN.

1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.	
År.	Fattigvårds- samhällen				Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.											Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens inkomster. R:dr R:mt.											Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.																			
	med gemensam fattigvård.		med fattigvården rotvis delad.		Äldre personer, vårdade		Barn, vårdade i och utom fattighus.				Summa.		Summa af båda könen.		Afkast- ning af egendom, kollektur m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.																												
	antal rotlar.		antal fattighus.		i fattig- hus.		på annat sätt.		m.		q.		m.				q.		m.			q.		m.		q.		m.			q.		m.		q.														
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.		q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.						
1866	47	23	185	52	116	293	369	667	322	338	807	1,298	2,105	1,388	2,538	3,926	25,249,24	22,983,81	109,602,99	21,294,48	1,054,37	672,07	180,857,56	185,766,89																									
1867	47	23	187	54	132	320	411	726	345	356	888	1,402	2,290	1,446	2,716	4,162	22,912,79	23,867,91	133,963,75	22,276,28	1,102,12	1,697,09	205,819,94	214,089,00																									
1868	47	23	187	54	136	302	438	781	397	393	971	1,476	2,447	1,906	3,132	5,038	24,899,30	25,090,24	165,987,55	28,312,75	981,50	1,329,41	246,600,75	262,746,14																									
1869	47	23	184	55	146	305	442	797	406	427	994	1,529	2,523	1,910	3,159	5,069	23,376,59	23,884,22	190,851,80	18,135,26	641,86	1,114,01	258,003,74	254,009,28																									
1870	46	23	153	55	127	289	404	789	411	435	942	1,513	2,455	1,752	3,035	4,787	24,200,78	27,143,47	171,182,04	14,085,30	1,284,76	1,757,09	239,653,44	234,741,08																									